

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİMDALI

146388

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE TERÖRİZM

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Yelda SEVİM

Hazırlayan

Taner BERBER

146388

ELAZIĞ-2004

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE TERÖRİZM
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Bu tez 12.07.2014 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Yelda SEVİM

Üye

Prof. Dr. Halil NARMAN

Üye

Yrd. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN

Yukarıdaki jüri üyelerinin imzaları tasdik olunur.

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Orhan KILIÇ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE TERÖRİZM

Taner BERBER

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı

2004, sayfa: 104

Bu çalışma, küreselleşen dünyada terörizmin; izlediği yolu, küreselleşme sürecinden etkilenimini göz önünde tutarak geçmişten geleceğe terörizmin ortaya çıkış biçimlerini, özellikle de küreselleşmenin terörizme olan etkilerini konu edinmektedir.

Çalışmanın amacı; terörizmin toplumsal nedenlerini ve sosyal kurumlarla olan ilişkilerini belirtmek ve terörizmin, uluslararası boyutunun önemini ortaya koymaktır. Bunun için de küreselleşme sürecinde uluslararası ilişkiler, siyaset ve terörizm ilişkisini açıklama amacındadır.

Çalışma, giriş ve yedi bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde çalışmanın konusu, amacı ve yöntemi ele alınmıştır. Birinci bölümde küreselleşmenin kavramsal çerçevesi verilmiştir. İkinci bölümde terör ve terörizm kavramları ile terörizm ile ilgili şiddet, anarşi, nihilizm, saldırganlık ve bu gibi kavramlar üzerinde durulup terörizmin toplumsal nedenleri açıklanmıştır. Üçüncü bölümde terörizmin ideoloji, örgüt ve şiddet unsuru üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde uluslararası terörizmin, kavram çerçevesi ve nitelikleri detaylı olarak açıklanmıştır. Beşinci bölümde tarihsel süreç içinde çeşitli terörizm hareketleri üzerinde durulmuştur. Altıncı bölümde terörizmin felsefe ve teorileri açıklanmıştır. Yedinci bölümde ise enformasyon çağı ve küreselleşme bağlamında terörizm ele alınarak küreselleşmenin terörizme olan ekonomik, teknolojik, hukuki, siyasal ve sosyo-kültürel etkileri açıklanmıştır.

· Anahtar Sözcükler : Terör, Terörizm, Küreselleşme, Anarşi, Uluslararası Terörizm

ABSTRACT

Master Thesis

Terror in the Procession of Globalization

Taner BERBER

The Universty of Firat
Social Sciences Institute
Sociology Science Branch

2004, Page:104

This study aims the effects of the terrorizm in the process of globalization. Having regarded the terrorism in the globalization wold, the way the terror follows, the way it came out from past to the present has been studied.

The aim of our study is to state the communal reasons of the terror and its relations with social foundations and to state the international dimensions of it. That's why international relation in the process of the globalization aims to explain the ralations of politics and terrorism.

This study consists of an introduction and seven chapters. In the introduction, the subject of the study and its aim has been dealt. In the first chapter the conceptual phrame of the globalization has been explained. In the second chapter we emphasized the concepts of terror and terrorism, violence, anarchy, nihilism, aggression and explained the communal reasons of terror. In the third chapter we emphasized the components of the ideology of terror, organization and aggression. In the fourth chapter international terrorism, its conceptual element and its types have been explained in detail. In the fifth chapter different terrorist activities were explained in the process of history. In the sixth chapter the philosophy and teory of terrorism has been explained. In the seventh chapter terror has been dealt in the process of information period and the economical, technological, legal, political and socio-cultural effects of the globalization to the terror have been explained.

Key Words: Terror, Terrorizm, Globalization, Anarchy, International Terrorizm

İÇİNDEKİLER

ÖZET

ABSTRACT

İÇİNDEKİLER.....	I
KISALMALAR.....	V
TABLolar LİSTESİ.....	VI
ÖNSÖZ.....	VII
GİRİŞ.....	1
I - Araştırmanın Konusu.....	1
II- Araştırmanın Amacı.....	3
III- Araştırmanın Yöntemi.....	3

I. BÖLÜM

KÜRESELLEŞME

1. Küreselleşme ve Kavramsal İçeriği.....	4
1.1. Küreselleşmenin Olumlu ve Olumsuz Yönleri.....	6
1.2. Post-Modernizm ve Küreselleşme.....	10
2. Küreselleşme Sürecinde Merkez-Çevre İlişkisi	12

II. BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRİZM

1. Terör- Terörizm Kavramları ve Nitelikleri.....	18
1.1. Terör.....	18
1.2. Terörizm.....	21
1.3. Terör ve Terörizm İlişkisi.....	25
1.4. Terörizmle ilgili Bazı Kavramlar	27
1.4.1. Şiddet	27
1.4.2. Saldırganlık.....	28
1.4.3. Direniş, Karşı Direniş.....	28
1.4.4. Zor Kullanmak.....	29
1.4.5. Anarşi	29
1.4.6. Anarşizm.....	30

1.4.7. Nihilizm.....	30
1.5. Terörizm Olgusunun İçeriği	30
1.6. Terörizmin Yöneldiği Amaçlar	33
1.7. Terörizmin Ortaya Çıkış Nedenleri.....	35
1.7.1. Terörizmin Kurumsal Kökenleri	35
1.7.2. Eğitim ve Terörizm.....	36
1.7.3. Ekonomi ve Terörizm.....	37
1.7.4. Siyaset ve Terörizm.....	39

III. BÖLÜM

TERÖRİZMİN UNSURLARI

1. İdeoloji Unsuru.....	40
1.1. Günümüzde Terör Örgütlerinin Dayandığı İdeolojiler	40
1.1.1. Marxizm-Leninizm (Komünizm).....	40
1.1.2. Milliyetçi (Etnik) Kaynaklı İdeoloji.....	42
1.1.3. Dini Kaynaklı İdeoloji.....	43
2. Örgüt Unsuru (Örgütlenme)	43
2.1. Çekirdek Lider Kadro.....	44
2.2. İlegal Örgütlenme.....	44
2.3. Silahlı Birim (Askeri Kanat)	45
2.4. Propaganda Birimi.....	45
2.5. Legal Uzantılar	45
3. Şiddet (Eylem) Unsuru	45
4. Destek Unsuru	46
4.1. İç Destek	47
4.2. Dış Destek	47

IV. BÖLÜM

ULUSLARARASI TERÖRİZM

1. Tanım.....	48
2. Uluslararası Terörizmin Nitelikleri ve Gelişmesi.....	49
3. Uluslararası Terörizmin Kullanımı ve Etkileri.....	51

V. BÖLÜM
TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE TERÖRİZM

1. Uzak Doğuda Terörizm	54
1.1. Hindistan: Thuglar ve Hür Kardeşlik Örgütü.....	54
1.2. Çin'deki Dernekler	54
2. Asya-Avrupa: 19. yüzyıla kadar	54
2.1. Rusya: Narodnikler, Sosyalist İhtilalciler.....	55
2.2. İrlanda : IRA.....	55
2.3. Türkiye'ye karşı Ermeni Terörizmi.....	56
2.4. Makedonya'da Terörizmi: IMRO.....	56
2.5. Fransa'da Terörizm	56
2.6. İspanyada Terörizm.....	57
3. ABD'de Terörizm.....	57
3.1. Latin Amerika'da Terörizm.....	57
4. Dünyanın Diğer Yerlerinde Terörizm	58
5. Geçmişten Günümüze Terörizm.....	58
5.1. Jakoben Terörizmi	58
5.2. Haşhaşinler	59
6. Günümüzde Terörizm (1968'den Sonra).....	59
7. Gelecekte Terörizm	64
7.1. Modern Terörizmin Ortaya Çıkışı.....	65
7.2. Modern Terörizmin Nitelikleri.....	66
7.3. Modern Terörizmin Strateji ve Taktikleri	67
7.4. Nükleer ve Biyolojik Terör	67
7.5. Ekonomik Terör.....	68

VI. BÖLÜM
TERÖRİZMİN FELSEFE VE TEORİLERİ

1. Terörizm, Felsefe ve İnsan hakları	70
2. Terörizm Teorileri	75

VII. BÖLÜM

ENFORMASYON ÇAĞI, KÜRESELLEŞME VE TERÖRİZM

1. Enformasyon Çağı ve Bilgi Toplumu.....	78
1.1. Bilgi Toplumuna geçiş süreci.....	78
1.2. Bilgi Toplununun Özellikleri.....	81
1.3. Bilgi Toplumu ve Terörizm.....	82
2. Küreselleşme ve Terörizm.....	83
2.1. Küreselleşmenin Görünümleri.....	83
2.2. Küreselleşmenin Terörizme Etkileri.....	88
2.2.1. Ekonomik Etkiler.....	88
2.2.2. Teknolojik Etkiler.....	89
2.2.3. Hukuki ve Siyasal Etkiler.....	90
2.2.4. Sosyo-Kültürel Etkiler.....	93
VII. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	97
KAYNAKLAR.....	100
ÖZGEÇMİŞ.....	

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
BM	: Birleşmiş Milletler
FBI	: Federal Bureau of Investigation
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
IRA	: İrlanda Cumhuriyet Ordusu
JRA	: Japon Kızıl Ordusu
MLSPB	: Marksist Leninist Silahlı Propaganda Birliği
PFLP	: Filistin'in Kurtuluşu İçin Halk Cephesi
s.	: sayfa
S.	: Sayı
TDV	: Türk Demokrasi Vakfı
THKO	: Türk Halk Kurtuluşu Ordusu
vb.	: ve benzeri
vs.	: ve saire

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 : Günde Bir Dolardan Daha Az Gelirle Yaşayan Nüfus.....	15
Tablo 2 : Sanayi Toplumu ve Bilgi Toplununun Karşılaştırılması.....	80

ÖNSÖZ

“Küreselleşme Sürecinde Terörizm” adlı bu çalışmada terörizmin kavramsal çerçevesi, nitelikleri, ilgili olduğu diğer kavramlar verilerek özellikle kavramsal tanımlama gücü ve bunu aşmanın yolları üzerinde durulmuştur. Bu noktadan hareketle küreselleşme süreci, postmodernite, bilgi çağı çerçevesinde terörizmin geçmişten günümüze ve gelecekteki yüzü incelenmiş ve küreselleşmenin görünümüleri olarak nitelendirilebilecek unsurların terörizmle olan ilişkisi açıklanmıştır. Özellikle terörizmin siyasi boyutu üzerinde durularak, uluslar arası ilişkiler ve bu ilişkiler içerisinde konumuzla yakından ilgili olan meşrulaştırma, ötekileştirme çabaları ele alınarak küreselleşme sürecinin bunları nasıl etkilediği ve nasıl bir toplumsal yapı oluşturduğu belirtilmiştir.

Bu çalışmamızı hazırlarken bana büyük yardımları olan hocam Yrd. Doç. Dr. Yelda SEVİM’e teşekkür ederim.

Taner BERBER
Temmuz 2004-ELAZIĞ

GİRİŞ

Toplumsal ilişkiler ve bu ilişkilerin kalıplaşması, kurumlaşması ile ortaya çıkan kurumsal yapılar içinde bir düzen olduğu gibi düzensizlikler, kuralsızlıklar yada kuralların geçerliliğini yitirmesi gibi durumlarda ortaya çıkabilmektedir. Toplumda ve toplumsal ilişkiler ağı içinde ortaya çıkabilecek bu tür düzensizlikler normal olmakla birlikte bu tür düzensizliklerden faydalanılarak yada bu tür düzensizlikleri kollayarak farklı isteklerin gerçekleştirilmeye çalışılması ve şiddetle başlayıp ardından bunu sistemli hale getirip teröre dönüştürülmesi ve ardından bu sistemli şiddet hareketlerinin içine siyasetinde karışıp terörizme dönüşmesi mümkün olduğu gibi, terörizm, kavramsal içeriği ve etkileri bakımından da yukarıdaki süreç, onu gerçekleştirmek isteyenlerce de kasıtlı olarak işletilebilir. Özellikle uluslar arası boyutta terörizmin ortaya çıkışı her iki biçimde de olabilmektedir.

Çok boyutlu ve çok yönlü etki ve kapsamı olan terörizmin tam manasıyla sınırlarını çizmekte pek mümkün olmayabiliyor. Özellikle günümüzde küreselleşen dünya karşısında terörizme etki eden süreçleri ve nedenleri de tespit edebilmek oldukça zorlaşmıştır. Hele içinde siyaset özellikle de uluslar arası siyaset olduğunda ve “terörizme destek veren devletler” tanımlaması yada “terörizme karşı çıkanlar” şeklindeki tanımlamalar bazen birbirine karışmaktadır. Özellikle de uluslar arası düzeyde devletlerin çıkarlarının ön plana çıkması ve çıkarlar doğrultusunda terörizmde kullanılabilmesi herkese göre geçerli tanımlamalarda ve saptamalarda bulunulması yolundaki büyük engellerden bir tanesidir. Kavramsal olarak bir tanımlamanın yapılması demek olaylardan yola çıkarak olguyu tespit etmek demek değildir. Sadece bu yolla yapılan kavramsal tanımlamalar içeriği olmayan tanımlamalar olacaktır. Toplumsal olayların nedenlerini ve sosyal gerçeklerini incelemeyen sadece meydana gelmiş olan benzer olaylardan yola çıkılarak genelleme yapmak determinizm olacaktır. Bu işe sosyal olayların açıklanmasında ve tanımlanmasında geçerli olmayan bir tanımlama ve açıklamadır. Öyle ise toplumsal gerçekleri olayların nedenleri ile ilişkilendirerek geçerli bir açıklamaya ulaşabiliriz. Terörizmin kavramsal açıklamasında da sadece belirli kriterler oluşturarak bir tanımlamaya gitmek hep eksik kalan bir tanımlama olacaktır. Önemli olan her yerde ve her zaman geçerli olacak kriterler belirleme çabası içinde olmak yerine olayların çözümlemesini yapabilmektir.

Terörizmin tarihi süreç içindeki seyri,değişimi,incelenirken ön plana çıkan unsur kitlesel boyut olarak gözükmektedir.Kitlesel boyut kazanmış zarar verici bir faaliyet elbette ki belirli ideolojiler çerçevesinde hareket etmekte ve belirli amaçlar için bir nevi mücadele edildiği düşünülmektedir.Günümüzde ise artık eskiden olduğu gibi sadece ideolojik olarak bir amaca hizmet etmek için ortaya çıkan terörizm faaliyetleri azalmaktadır.Kaldı ki ideolojiler ise giderek farklılaşma ve belirginliğini yitirmektedir.bu da terör gruplarından yada örgütlerinden her türlü faaliyette bulunmalarının beklenebileceği demektir.Ayrıca günümüzde son derece gelişmiş olan teknoloji ve kitle iletişim araçları da terörizmin günümüzdeki etkilerini anlamada iki önemli unsurdur.Özellikle kitle iletişim araçlarının çok gelişmesi bunların teröristlerce de kullanılarak çeşitli yollardan propagandalarının yapılmasında kolaylık sağladığını belirtebiliriz.Diğer taraftan son derece gelişmiş olan teknoloji sayesinde nükleer ve biyolojik silahlar kolaylıkla yapılabilmektedir.Bunların terör örgütlerince de kullanılma olasılığının ortaya çıkması olasılık olmaktan çıkmış,kullanılmıştır.Özellikle bu belirttiğimiz konu günümüzde ve gelecekte terörizmin tercih edeceği muhtemel yolu göstermektedir.

Bu araştırma, küreselleşen dünyada küreselleşmenin görünümünden olan ekonomik, siyasi, hukuki ve sosyo kültürel unsurlar, kurumlar üzerinde incelemeler yaparak bunların terörizme olan etkileri ile sınırlandırılmıştır.

I. Araştırmanın Konusu

Bugün dünya üzerindeki belirli çıkar kavgaları ve enerji kaynakları üzerinde hakimiyet sağlama çabaları,küreselleşmenin somut görünümleri olarak tabir edilen kurumların varlığı ve buna tepkide bulanlar gibi etkenler nedeni ile kendisinin haksızlığa uğratıldığını,sömürüldüğünü,ezildiğini düşünen gruplar,toplumlar yada devletler direkt olarak karşı çıkamadıkları güçlere bir tepki biçimi olarak terörizmi seçebilir ve bunu tek çıkış yolu olarak görebilir. Nitekim bir terörist grup yada örgüt örneğin biyolojik,nükleer yada herhangi bir saldırı biçimi ile eylem yaptığında ve eylem uluslar arası boyutta olduğunda bu eyleme maruz kalan devlet, karşısında direkt olarak bir güç bulamayabilir.Yani,bunu yapanlara bir karşılık vermek isteğinde karşısında devlet gibi sistemli bir güç bulamayabilir.Dolayısıyla böyle bir eylem biçimi, özellikle uluslar arası arenada terör gruplarınca yada terörü,amaçlarını gerçekleştirmek için bir yöntem olarak gören devlet veya kuruluşlarca rahatlıkla kullanılabilir.

Tüm bu süreç ve niteliklerin, açıklanmaya çalışılacağı küreselleşme, etkileri ve terörizm ilişkisi bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

II. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın terörizm, küreselleşme ve etkileri üzerinde açıklama yapılabilmesi için konunun – daha önce de belirtildiği gibi –detanizm’den uzak tüm yönleriyle ve boyutlarıyla ele alınıp araştırılması gerekmektedir. Her şeyden önce terörizmi ortaya çıkaran toplumsal, kültürel, ekonomik, dini, hukuki ve benzeri etkenler üzerinde durmak gerekir. Daha sonra ortaya çıkmış olan terörizmin etkileri üzerinde durmak gerekecektir. Tabi ki tüm bunları ortaya çıkarabilmek çok yönlü ve derinlemesine bir incelemeyi gerektirdiğinden, konunun açıklığa kavuşturulabilmesi için, özellikle de uluslar arası boyutta ortaya çıkan etkilerin, ilişkilerin ve dengelerin çok iyi bir şekilde anlaşılması ve saptanması gerekmektedir.

Terörizmin ortaya çıkış sürecinde, neden, niçin, kim için? Kullanıldığıyla ilgili çok önemli soruları cevaplandırabilmek ancak yukarıda belirtilen detaylı bir çalışmanın ve incelemenin sonucunda mümkündür. İşte söz konusu çalışmamız günümüzde ve gelecekte terörizmin etkilerini, nedenlerini ve yapısını bir süreç olarak da küreselleşme bağlamında sosyolojik bir çalışmayla cevaplama amacını taşımaktadır.

III. Araştırmanın Yöntemi

Bu tez teorik bir çalışmayı içerdiğinden genel olarak kaynak taraması yöntemi uygulanmıştır ve özellikle kavramsal tanımlamalarda genel olarak ifade edilenler ortaya çıkarılıp ele alınmıştır. Dolayısıyla bu teorik çalışma da tüme varım yöntemi çerçevesinde mümkün olduğunca faktörler tektek incelenip toplumsal gerçeklerle ilişkisi kurulduktan sonra genellemelere gidilmiştir.

I. BÖLÜM

KÜRESELLEŞME

1. Küreselleşme ve Kavramsal İçeriği

Bu konuyu açıklarken küreselleşmenin ne olduğuna ve ne şekilde tanımlandığına bakmak gerekir. Aydın küreselleşmeyi şöyle tanımlamıştır: “Küreselleşme genellikle malların,hizmetlerin, bilim ve teknolojinin, hatta kültür varlıklarının bazen sınırlarını zorlayarak bazen de gönüllü taşıyıcıların eliyle dünya (glob) düzeninde yayılması...” (Aydın, 2002: 103)

Başka bir tanımlamada ise küreselleşme: “Coğrafyanın toplumsal ve kültürel düzenlemelere dayattığı kısıtlamaların azaldığı, insanların bu azalmayı giderek daha çok fark etmeye başladıkları bir toplumsal süreç” şeklinde tanımlanmıştır. (Waters; Marshall, 1999 : 449)

Küreselleşmenin doğuşunu ve gelişmesini bilgi toplumuna geçişle birlikte ortaya çıkan bilişim teknolojisindeki gelişmelerin etkisine bağlayan görüşler de bulunmaktadır. Öyle ki küreselleşmenin bilgi toplumu ile birlikte doğduğu söylenmektedir. (Erkan, 1998: 191)

Yine küreselleşmenin gelişiminden bahsederken küreselleşmenin ayrı iki gelişimi olduğuna, bunun bir yönünde küreselleşmenin ulus-devletlerin,ulusal ekonomilerin,ulusal kültürel kimliklerin egemenliğinde olduğu bir dönem yer alırken diğer yönünde ise küreselleşmenin ulus-devletin hem üstüne çıktığı hem de altına indiği aynı anda hem küresel hem yer olduğu bir dönem anlatılmaktadır.(Hall,1998: 47)

Küreselleşmenin bu yeni dönem gelişiminde kendini gösteren küresel ve yerel öğelerinin birlikte bir hareket tarzını niteler şekildedir.(İçli, 2001:163) Bu bağlamda yapılan bir diğer tanılamada ise küreselleşme “... bir yandan dünya toplumlarının birbirine benzeme buna bağlı olarak da tek bir küresel kültürün ortaya çıkma süreci diğer,yandan da toplulukların kendi farklılıklarını tanımlama,ifade etme süreci...” olarak tanımlanmıştır.(Keyman, İçli, 2001:163)

Küreselleşme kavramına daha farklı yaklaşımlar da vardır. Söz gelimi küreselleşme: “... Amerika Birleşik Devletlerinin liderliğinde, uluslararası sermayenin egemenliğinde benzer bir tüketim anlayışının dünyayı yönlendirmesi... ekonomik

anlamda uluslararası sermayenin dünyada egemenlik kurması” olarak tanımlanmaktadır. (Öztürk, 2002 : 167)

Küreselleşmeyi, objelerin (giyim, kuşam, fast-food, coca-cola, Mc Donalds, GSM teknolojisi, İnternet, cep telefonu, İngilizce, ABD Doları vb.) ve değerlerin (daha çok hakim ekonomi ve kültürün maddeci ve faydacı değer hükümleri ile demokrasi, demokratik değerler, insan hakları, çevre şuuru, ilginin yaygınlaşması, teknolojik gelişme mal ve hizmet kalitesinde standartlaşma...) yaygınlaşması olarak tanımlayan Erkal küreselleşmenin bir süreç olduğunu ve bu sürece de yön veren ABD için bunun yüksek hayat standardı ve iş demek olduğunu fakat aksine gelişen ülkeler için ise; “Gelir dağılımının bozulması, yüksek enflasyon, bütçe açıkları, ticari engeller, düşük yatırım seviyeleri, işsizlik ve sanayileşmekten vazgeçmek” demek olduğunu söylemektedir. (Erkal, 2001: 303)

Kocaoğlu ise küreselleşme sürecindeki çabaları, “... dünyadaki ekonomik, askeri, sosyal kültürel ve diğer alanlardaki kontrolü elde tutmak ve bölüşüm mücadelesinde en büyük payı almak” olarak nitelendirmektedir. (Kocaoğlu, 2000: 407)

Yıldırım ise küreselleşmeyi çeşitli ülkelerdeki siyasi ve iktisadi seçkinlerin kendi ülkelerinde izledikleri politikaları meşrulaştırmak için kullandıkları bir kavram olarak belirtmektedir. (Yıldırım, 2000: 71)

Tüm bu yapılan açıklamalar ışığında baktığımızda küreselleşmenin tam anlamıyla tanımlanmadığını ve farklı yorumlandığını görmekteyiz. Bu gün küreselleşme diye bir kavram bulunmaktadır, fakat bu kavramın içini dolduran objeler, değerler ve bunların kullanılması konusunda çok çeşitli bakış açıları bulunmaktadır. Çoğu tanımlamada da ön plana çıktığı gibi küreselleşme ile ekonomi çok yakından ilişkili görülmektedir. Bununla birlikte teknolojik gelişmeler ve yeni imkanları ile bunlarla birlikte oluşan kültürel değerler ve kalıplar, küreselleşmenin kavramsal içeriğini oluşturmaktadır. Fakat bu sürece salt olarak kendiliğinden yayılma süreci olarak bakmak mümkün olmadığından ve yaygınlaştırılmak istenenlerin oluşturduğu sonuçlar bakımından küreselleşmeye olumlu ve olumsuz yanlarıyla bakma zorunluluğu doğmuştur.

Küreselleşmeye olumlu veya olumsuz yönleriyle ne gibi eleştirilirden bulunmuş, onun üzerinde durulacaktır.

1.1. Küreselleşmenin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Küreselleşme olumlu veya olumsuz yönleri ile değerlendirilmiş ve şu yorumlamalar yapılmıştır:

Küreselleşmenin olumlu olan yönleri olarak Keyman: “ ilk olarak küreselleşme, bireysel, grupsal başarılar kadar toplumdaki eşitsizliklerin kaynağının da yapısal değil bireysel olduğunu vurgular, örneğin işsizlik yapısal değildir, bireysel anlamda değişme yum sağlayamayan bireylerin sorunudur.İkinci olarak dünyaya uyum sağlayamayan bireylerin hak etmedikleri refah haklarını almaları ekonomik girişimciliği engeller ve bu anlamda sorunlu bir adalet kavramı ortaya çıkar.Üçüncü olarak devletin toplumsal ve ekonomik yaşamı düzenleyici işlevinden kendisini soyutlamasıyla zaman ve fırsat eşitliğine dayalı bireysel ahlak ilkesinin hareket alanı minimize edildiği sürece demokratik olunabilir.Küreselleşmeye ilişkin bu olumlu yaklaşımlarda bireysel başarı,değişme uyum çerçevesinde bireyciliği özgürlük anlayışını geliştirmek, refah devletini ortadan kaldırmak ve demokratikleşme vurgulanmaktadır.” (Keyman, İçli, 2001: 168)

Keyman olumsuz yaklaşımları ise şöyle sıralar: “ ilk olarak küreselleşmenin bir ideolojik kurgu olarak kullanıldığı öne sürülmektedir.Bu bakış açısında küreselleşme küresel sermaye ile özdeş bir süreç, serbest pazarın dünya üzerindeki hakimiyetinin ideolojik aracı olarak görülmektedir. İkinci olarak kültürel düzeyde tek bir dünyanın ortaya çıkması batı değerleri temelinde kültürel sömürgeciliğin yeni biçimi olarak görülmesine yol açmaktadır. Küreselleşme demokrasi ve insan haklarından tüketim kalıplarının standartlaşmasına kadar geniş bir yelpazede batı modernitesinin batı dışı alandaki hegemonyasını sağlayan, farklı alanları yok eden bir süreç olarak nitelenmektedir. Üçüncü olarak küreselleşmenin özellikle akademik çevrelerde kendine özgü yasaları olan kendi içinde bağımsız bir ekonomik sürece indirgeme eğilimi olduğu belirtilmektedir. Küreselleşme sürecinin kaçınılmazlığına değinilmesinin serbest pazar söylemini desteklediği, bu bağlamda da siyasetin, küresel sermaye hareketlerini referans alması ve devletin küçülmesi anlayışını meşrulaştırdığı öne sürülmektedir.” (Keyman, İçli, 2001: 168)

Yukarıdaki değerlendirmeler ve yorumlamalar her yerde geçerli olan yorumlamalar değildir. Elbette ki bunları bu şekilde kabullenmeyenlerde bulunmakta, hatta olumsuz olarak belirtilenleri, olumlu olarak da sunabilmektedir.

Yine küreselleşmenin olumlu ve olumsuz etkileri üzerinde Erkal ise şunları belirtmektedir.

Küreselleşmenin olumlu etkileri hakkında şunları sıralamıştır:

- Ülkelerin rekabet gücünü arttırması bu rekabetten çok uluslu şirketlere geçiş veya milletler üstü firmaların doğuşu
- İdareyi şeffaflaştırmaya zorlaması,
- Tüketicilerin daha iyi korunmasında evrensel normlar getirmesi
- Ferdi hak ve hürriyetlerin genişletilmesi
- Evrensel hukuka milli hukukun uyum (Ancak burada ülkelerin özel konumu hesaba katılmadan genel bir şablona uydurulma zorlamaları bulunmaktadır.)
- İnsan haklarında evrensel normlara uyma,
- Sivil kesimin hızlı örgütlenmesi ,
- Çevre koruma şuurunun geliştirilmesi,
- A+G çalışmalarını teşvik etmesi, bilgide ve teknolojiye standartlaşma teknolojiye uyumun yaygınlaşması.
- İnternet ağının gelişmesi
- Dünyaya açılmak ve uluslararası iktisadi ve siyasi çalkalanmalarda daha fazla etkilenme
- Ulaştırma ve haberleşme ağının dünyayı küçültmesi
- Çok disiplinli değerlendirmelerin önem kazanması

Küreselleşmenin olumsuz etkilerini ise şöyle sıralamaktadır:

- Önu açılan ülkelerde siyasi merkezli ekonomik krizler, bağımlı ekonomilerin krizinden daha fazla etkilenmeleri.
- Yerli tekellerin yerin yabancı tekellerin alması
- Alt kimlik – milli kimlik çatışmaları, çatıştırmaları
- Coğrafyaların ve sermayenin vatansızlaştırılması
- Etnik ve kimlik çatışmaları
- Önu açılan ülkelerin üniter yapılarının çok kültürlülüğe zorlanması, milli direncin zayıflatılması
- Dolara bağımlılık
- Ana dil yerine İngilizce'nin ağırlığının artışı

- Ferdin ve sosyal grupların toplumdan soyutlanması oradan bağımsız düşünülmesi, ferdi hakların ve hürriyetlerin öne çıkarılması
- Parçanın bütününe öne geçirilmesi
- Egemenlik haklarının belli ölçülerde küresel güce devredilmesi
- Küresel gücün ön karakolu ve kontrol mekanizmasını meydana getiren uluslar üstü kuruluşların zorlama ve dayatmaları
- Ulus-devlet açılan savaş, ulus-devletlerin ufalanması
- Ademi merkezîyetçi eğilimlerin etkisi ile merkezî devlet fikrinin zedelenmesi, devletin küçülmesi adı altında merkezî otoritenin paylaşılması
- Hükümdarlık haklarının içeride bazı sivil toplum örgütlerine, dışarıda ise bazı uluslararası kuruluşlara devri.
- Milli değer ve dillerin sorulması
- Kitle haberleşme araçlarının talebi ve davranışları şekillendirme özelliği.
- Tüketim tercihlerinin hakim ekonomilerin ürettiği mal ve hizmetlere bağımlı hale gelmesi müzikten,giyim ve beslenme tarzına kadar tepkileştirme ve maddelerin yaygınlaşması
- Yeni kabilecilik olarak ifade edilen milletlerin kalabalıklaştırılması boy,cemaat,kabile vb taassubunun öne çıkarılması
- Farklılık, ırkçılık, birlikteliklerin, ortak noktaları değil farklılıkların yaratılması, abartılması ve kutsallaştırılması
- Sosyal devlet anlayışının zedelenmesi
- Gelir grupları ve yöreler arası dengesizliklerin artma eğilimi
- Refah seviyesinin düşmesi ve küresel fakirleşme
- Artan işsizlik
- Düşük üretim ve istihdam
- Sanayicinin ithalatçılığa yönelmesi
- Reel sektörün olumsuz etkilenmesi
- Beyin gücünde artış
- Sermayenin dışarı kaçması

Erkal, küreselleşmenin sosyal maliyetini ise şöyle sıralar:

- Meşru ile gayri meşru arasındaki mesafenin kapanması

- Uzmanlaşma yerine çatışmacı davranış ve eğilimlerin artışı
- Geleceğe güvenin sarılması sonucu ciddi konulara ilginin azalması artan kötümserlik
- Siyasi istikrarsızlık, sosyal dengelerin bozulması
- Sosyal ilişkilerin zayıflatılması,dışa kapanma,sosyolojik anlamda cemaatleşme ve dışa kapalı yapılaşma
- Saldırgan ve sapma davranışların artışı
- Kural dışılık ve yolsuzlukların yaygınlaşması
- Sosyal sorumluluk anlayışının zayıflaması
- Vatandaşlık şuurunun zedelenmesi
- Şans oyunlarına ilginin artışı
- Hayat şartlarının zorlaşmasının sosyal patlamalara imkan sağlaması, okul terklerinin artması.” (Erkal, 2001 : 307-308)

Chomsky ise küreselleşmenin sonucu, özellikle de ekonomide küreselleşmesinin bir sonucu olarak; ulusaşırı ekonomik iktidarın çıkarına hizmet eden yeni yönetim yapılarının doğduğunu söylemektedir. (Chomsky, 2003: 271) Bunun yanı sıra Chomsky küresel sistem olarak isimlendirdiği ve dünyanın pek çok ülkesinde, özellikle de ABD’de, uygulanan bir sistem olarak gördüğü manipülasyon ve bu yolla yapılan meşrulaştırma girişimleridir. Bunu küresel bir sistem olarak görmesini ise, çoğu ülkede olumsuz gidişatı gündem dışında bırakmak, olumsuzlukları ortadan kaldıracak bir toz bulutu çıkarmak için toplum üzerinde yapılacak manipülasyonlar sonucu ortaya çıkarılacak yeni üretilmiş korkular ve bu korku unsurunun ötekileştirilerek onunla mücadelenin meşrulaştırılması ve bu yolla da toplumun asıl sorunlarının arka plana atılmasını sağlayacak bir yöntem olarak dünyanın çoğu yerinde uygulamasına bağlamaktadır. (Chomsky, 1997:10-11)

Bu olumsuz etkilerin dışında küreselleşmeye farklı boyutlarıyla bakanlar da bulunmaktadır. Küreselleşmenin tek dayanağının fiziksel şiddet olduğunu söyler A.Müftüoğlu küreselleşme için şunları söylemektedir: “Sınırsız teknolojik büyüme ve tahakküm bütün insani alanları, anlamları küçültüyor, barbarlıkları çoğaltıyor, yüreklendiriyor. Küresel tahakkümün fiziksel şiddet dışında hiçbir dayanağı yok. Modern uygarlık, insanlığın geleceği adına denetlenmediği takdirde, insanlığın kendi kendisini yok edeceği bir süreci hazırlıyor. Teknolojik gelişmeler, daha çok ölümü, daha

fazla ölümü kolaylaştırıyor. Egemen propaganda sistemi aracılığıyla insan bir şekilde tutsaklaştırılıyor, bir kurbanı dönüştürülüyor.

Küresel propaganda yoluyla gerçekler bastırılıyor, zorlanıyor, sansür ediliyor, gizleniyor, örtülüyor ve insanlık yalnızca ABD'nin tercihlerini kabulen mahkum ediliyor. Günümüzde insanlık tek uygarlık, tek kültür, dayatması ile kaşı karşıyadır. İnsanlık tarihi boyunca uygarlıklar tarihi boyunca insanlığın sahip olduğu ve büyük, en değerli kazanımların uygarlıklar arası etkileşimler vesilesiyle sağlanmış olduğu gerçeği unutuluyor. ABD farklı inanç, kültür ve uygarlık geleneklerini birikimlerinin, kültürlerin, uygarlıkların çeşitliliğini reddederek kendi ölçütlerini evrensel ölçütlenmiş gibi askeri yöntemlerle dünyaya kabul ettirmeye çalışıyor.

İnsanlık dünyasına yalnızca korku ve endişe veren küresel faşizm ve militarizm, insanlığı ABD etkileri taşıyan bir sürüye dönüştürmek için küresel bir kuşatma yürütülüyor. Egemen militalizm ideolojik karşıtlılar temelinde, bütün bir insanlığı baskı altına alarak, tek taraflı politikalarını ve kendi doğrularını dünya gündeminde tutmaya çalışıyor. Egemen militalizme muhalefet eden unsurlar “öteki” ve “yabancı” muamelesine tabi tutuluyor. “Öteki”ler için “yabancı”lar için akıl ve ahlak dışı sınırlamalar getiriliyor. Hayatımıza, varoluşumuza, anlam, derinlik, zenginlik kazandıran inançlarımız, değerlerimiz kültürümüz ve uygarlığımız küresel baskı ve egemenlik yapıları tarafından dışlanıyor.” (Müftüoğlu, 2002:25-26)

Bunların yanında küreselleşmeye; yeniçağda olumlu yönü ile küresel vasıtaları daha iyi kontrol edenlere küreselleşmenin hizmet etmesi açısından; olumsuz yönü ile de bu vasıtaları en iyi kontrol eden ABD'nin bu imkanı hakimiyetini pekiştirmede kullanması açısından bakanlarda vardır. (Gönüllü, “11 Eylül'den Sonrası”, <http://www.geocities.com/ganigonullu/11eyluldensonrasi.html>.20.10.2003)

Bütün bu bakış açıları doğrultusunda küreselleşme kavramın olumlu olarak görülen yönlerinin genel olarak işimizi kolaylaştırdığı yönleriyle ve evrensel olarak kabul gören insan hakları ve demokratikleşme gibi konularda ilerleme sağlandığı gerekçeleri ile olumlu bakıldığı buna karşın bu bazı yararların dışında bir yayılcılığı ifade ettiğini ve özellikle toplumsal sorunların daha çok büyümesine imkan sağladığı gibi gerçeklerle de olumsuz bakıldığını görmekteyiz.

1.2. Post-Modernizm ve Küreselleşme

Postmodernizmin ne demek olduğu ve hangi dönemi kapsadığı ve toplumda nasıl bir kültür oluşturduğu ya da oluştuğu hakkında Kumar şunları söylemektedir:

“...post-modern kültür yeni bir toplum biçimiyle genelde ‘sanayi sonrası’ kavramıyla adlandırmanın tercih edildiği ‘sanayi sonrası’ toplum biçimiyle bağlantılı oluyor. Bu durumda toplum açısından kültür hangi konumdaysa post-modern’in konumu sanayi sonrası açısından o konumdadır. Post-modernizm sanayi sonrası toplumun kültürüdür.

Doğrudan doruya sosyolojik genellikle Marksist bir kaynaktan gelen daha gelişkin bir yaklaşım, post-modernizmi daha gelişkin aşamalarındaki kapitalizmin kültürel cephesi olarak görür. Post-modernizmin basitçe modernizmin bir uzantısı olarak ele alan Bell, post, modernizmi kitlesel tüketim çağında kapitalizm kültürünün parçası olarak görür”. (Bell, Kumar, 1995:138-139)

Kumar post-modern süreç ile küreselleşme süreci arasındaki ilişkiyi şöyle kurmuştur : “...Politik,ekonomik ve kültürel hayat şimdi küresel düzeyde cerayan eden gelişmelerden güçlü bir şekilde etkilenmektedir. Bunun beklenmedik sonuçlarından biri, yerel olanın yenilenmiş bir önem kazanması, ulus-altı ve bölgesel kültürlerin tahrik edilmesi yönündeki bir eğilimdir.

Ulus devletin tipik kurumları ve uygulamaları da buna uygun şekilde zayıflar. Kitlesel politik partiler toplumsal cinsiyet,ırk, yerellik ve cinselliğe dayalı “yeni toplumsal hareketler”e bırakırlar yerlerini. Sınıf aidiyetine ve paylaşılan çalışma deneyimlerine dayalı “kollektif kimlikler” çözümlenerek daha çoğulculuşmuş ve özelleşmiş kimlikler oluşur... Post-modernizm çok-kültürlü ve çok-ırklı toplumların oluşturulmasından yana çıkar. ‘farklılık politikasını’ destekler. Buna göre kimlik üniter ya da özsel olmayıp akışkan ve değişme halindedir, çok katlı kaynaklar tarafından beslenir ve çok katlı biçimlere bürünür.

Post-modern toplum tipik bir şekilde yerel ile küreseli bağlantılandırır. Küresel gelişmeler-ekonominin ve kültürün uluslararasılaşması-yansımalarını ulusal toplumlarda bularak ulusal yapıları kemirir ve yerel yapıları geliştirir. Etkinlik yenilenmiş bir itki kazanır... 1960’lı yılların sloganı olan “küresel düşün, yerel eyle” sloganı yeni toplumsal hareketlerin hatırı sayılır kısmı açısından geçerlidir ve bunlar arasında en dikkati çekici olanlar da feminist hareket ile ekoloji hareketidir. Protestan ve İslam fundamentalizmi gibi yine dinsel canlanma hareketlerinin bazılarında buna benzer bağlantılar vardır.

Post-modernlik, modernliğin tipik hareketleri ve düzenlemelerinin bazılarını tersine çevirir ya da bunları kayıt ve koşula bağlar nüfusun büyük kentlerde yoğunlaşması, bu yoğunlaşmanın giderilmesi, ademi merkezileşme ve dağılma

hareketinin tepkisi ile karşılaşır. Bu tepkinin büyük kısmı post-fordist gelişmelere bağlantılıdır... işler ve insanlar büyük kentlerden uzaklaşır. Küçük kasaba ve köyler yeniden dolar. Post-modern mimari, bürolarla dolu gökdelenlerin ve apartmanların bina edilmesi eğilimini tersine çevirir.”(Kumar, 1995:148-149).

Bunların yanı sıra Bauman postmodernizmin toplumda ortaya çıkardığı hoşnutsuzlukları modernite ile kıyaslayarak şöyle açıklar: “Postmodern insanlar bir parça mutluluk karşılığında kendi güvenlik potansiyelinin bir kısmını takas ediyor. Modernitenin hoşnutsuzlukları, bireysel mutluluk arayışında çok az bir özgürlüğe tahammül ede(bile)n bir güvenlik anlayışından kaynaklanıyordu. Postmodernitenin hoşnutsuzlukları ise, çok az bireysel güvenliğe izin veren bir haz arama özgürlüğünden kaynaklanıyor. (Bauman, 2000:10)

2. Küreselleşme Sürecinde Merkez-Çevre İlişkisi

Giddens küreselleşmeyi tanımlarken şunu söylemiştir: “bölgede ve uzakta yaşanan olayları etkileyen ilişkilerin dünya çapında yoğunlaşması” şeklinde bir tanımlamaya gitmiştir.(Giddens, Habermas, 2002:29)

Başka bir tanımlamada ise küreselleşme: “toplumlar arası ilintileri sıklaştıran çoğaltan bir süreçtir.” denilmektedir. (Öke, 2001:2)

Bu iki tanımlamada da görüldüğü gibi küreselleşme en basit anlamıyla dünya üzerinde toplumlar arasında olan ilişkisi ve olayların birbirini etkileme oranının ve sıklığının artması olarak görülmektedir. Bu noktada sorulabilecek bir soru ise bu etkilenme sürecinde etkileyen ile etkilenen ilişkisinin ne şekilde olduğudur. Bunu merkezde ve çevrede kimler yer alıyor? sorusuna yanıt arayarak bulmaya çalışalım. Bu konuda Haj şunları söylemektedir: “küreseli ve yereli adaletli bir şekilde ele almak istediğimiz daha başlangıçta küresel rejimi yeniden üreten düzenli ikili karşıtlıkların- merkez/çevre, çekirdek/çevre, batılı/batılı olmayan, gelişmiş / gelişmekte olan vs. – ötesine geçen bir karşılaştırmalı bir dil oluşturma başarısızlığımız tarafından sınırlandırılmaktadır. Çevre, Hannerz’in dediği gibi “asla savunmasız bir kurban değildir;” tam aksine çevre etkin bir biçimde merkezi biçimlendirmekte ve onun gözeneklerinden sızmaktadır... Merkezler ulusal hatta yerküresel sınırlarla hiç de uyum içinde değildirler... Batı ile doğu, kuzeyle güney arasında borç veren kim, borç alan kim? Ulusal sınırları takmaksızın işleyen küresel sermayenin sınırlarını uluslararası iş bölümü belirler. Newyork kentinin altı sınıfı ile Rio kentinin alt sınıfı arasında nasıl bir

ilişki söz konusudur? Zaman içinde sömürgeci ve emperyalist köklerinden kurtulan ikili karşıtlıkların uzun gelişimi-bu karışıklıklar uzamsal imgelerden yoksun olduklarında-akışkan ve uçucu etkinlik alanlarına betimleyici ya da çözümleyici güç sağlama görevi açısından bile yeterli gözükmemekte. Eğer bu ikili karışıklıklara bir alternatif getiremiyorsak, bu yükümlülüğü yerine getirebilecek dil avucumuzun içinden kayıp gidiyorsa kültürlü ya da kültürleri karıştırmalı bir biçimde kurumlaştırmayı nasıl hayal edebiliriz ? küresel / yerel ayrımı ileriye doğru atılan niteliğe ait bir adımdır.

Bu ayrım, hiçbir hiyerarşik bölümlenmeyi içermez. Uluslararası iş bölümü eşitsiz maddi siyasal ve kültürel mübadelelerin dayattığı tabi kılınmanın korkunç biçimlerine yeni yeni dokunmaya başlıyor.” (Haj, 1998:179-180)

Burada merkez-çevre tanımlamasında ya da ilişkisinde bulunurken bunun bir hiyerarşi ifade etmediğini belirtilmesine karşın Amin bu ilişkiyi şöyle açıklıyor. “küresel hiyerarşi içinde bir ülkenin konumu onun dünya pazarındaki rekabet kapasitesi ile tanımlanır” şeklinde bir açıklama yaparken merkezde bulunanların bu eşit olmayan kavgada beş tekeli kullandıklarını ve bu tekellerin de toplumsal kavrama bir bütün olarak tehdit oluşturduğunu belirtir. Amin’in belirttiği beş tekeli şunlardır:

“1.Teknolojik Tekel: Bu ancak büyük ve zengin bir devletin göze alabileceği devasa bir harcama gerektirir.Devlet desteği olmaksızın, özellikle de askeri harcamalar liberal söylemlere kulak asmayan olmaksızın bu tekellerden bir çoğu ayakta kalamazdı.

2. Dünya Finans Pazarlarının Finansal Denetimi; Bu tekeller kuruluşlarını yöneten kuralların liberalizasyonu sayesinde benzersiz bir etkinliğe sahip olmuştur. Daha kısa süre önce ulusun biriktirdiklerini (ulusal tasarruflarının) en büyük parçası finansal kurumlar arasında sadece ulusal alanda dolaşıma girmişti. Bu gün bu tasarruflar dünya ölçeğinde çalışan kurumlarca merkez: olarak kullanılmaktadır.Yani finans kapitalden söz etmekteyiz sermayenin en küreselleşmiş parçasından. Buna rağmen bu küreselleşmiş finansın mantığında finansal transferlerin alanını sınırlayan bağlantısız yönünde basit bir siyasal kararlara şüphe yaratılabilir. Dahası bence finans kapitalin serbest dolaşımını yöneten kurallar çöktü. Geçmişte paranın pazarda serbest dolaşımına dayanan bu sistemde (paranın da öbürleri gibi bir ticari mal olduğuna ilişkin kurama göre) dolarla facto evrensel para gibi görev yapıyordu. Ne var ki parayı bir ticari mal gibi görmek bilimsel olmayan bir kuramdı ve doların üstün konumu sadece faute de mieux (daha iyisi olmadığından)’ydü. Parasının uluslararası para hizmeti yaptığını böylece öbür ülkelerdeki yapısal uyumları finansa ettiğini iddia eden ülkede ihracatı

fazla vermedikçe ulusal parası uluslararası para işlevini yerine getiremez. Bu İngiltere'nin geç 19.yüzyıldaki durumuydu. Ancak dünyanın geri kalanı kabule zorlansa da bütçe açığını borçlanarak kapatan ABD için aynı konum söz konusu değildir. Aslında nede ABD'nin rakipleri bu konumdadır. Japonların artı veren ihracatı (Almanya 1991'deki birleşmeden sonra yitirdi.) diğerlerinin yapısal uyumlarının yol açtığı finansal gereksinimleri karşılamaya yeterli değildir. Bu koşullarda “doğal” bir süreç olmaktan çok uzak olan finansal küreselleşme son derece kırılıgandır. Kısa vadede bu sadece uyum sürecinin etkili bir biçimde işlemesi için gerekli olan istikrardan çok sürekli bir istikrarsızlığa yol açar.

3. Gezegen Doğal Kaynaklarının Tekelci Kullanımı : Bu kaynakların pervasızca sömürülme tehlikesi bugün artık dünya ölçeğindedir. Kısa dönemli rasyonelliğe dayanan kapitalizm bu pervasız davranışın yol açtığı tehlikenin üstesinden gelemez, bu nedenle gelişmiş ülkelerin tekellerini destekler. Bu ülkelerin göklere çıkartılan çevresel ilgileri ötekilerinin aynı derecede sorunsuz davranmalarını engellemek içindir.

4. Medya ve iletişim Tekelleri : Bu sadece kültürün bir örnekliğini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda siyasal manipulasyonlar için yeni araçlar da sunar. Modern medya pazarının genişlemesi, Batı'daki demokratik uygulamaların erozyonunun en önemli öğelerinden biridir.

5. Kitlesele Yok Etme Silahları Üzerinde Tekel : Savaş sonrası iki kutupluk tarafından denetim altına alınan bu tekel tıpkı 1945'teki gibi yeniden sadece ABD'nin yeniden uzmanlık alanı içindedir. Nükleer yayılmanın risklerinin denetimden çıkmakta olduğu bir gerçekse de hala savaşmanın tek biçimi olan bu istenmeyen ABD tekeli uluslararası demokratik denetimden uzaktır.” (Amin, 1999:16-18)

Küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan eşitsizliklerden biride mali eşitsizliklerdir. Dünya nüfusunun yüzde 10'u mal ve hizmetlerin yüzde 70'ini üretmekte ve dünya toplam gelirinin yüzde 70'ini almaktadır. Dünya nüfusunun yaklaşık yarısı ise günde 2 dolardan daha az bir gelirle yaşamaktadır. Küreselleşme olarak bilinen ekonomik liberalizasyon ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak ülkelerin ve insanların gittikçe birbirine yaklaşmasına rağmen gelir farklılıkları dünyanın en göze çarpan gerçeklerinden birini oluşturmaktadır. Bazı çevrelere göre küreselleşme eşitsizliğe neden olmaktadır. (<http://www.liberalducuncetoplulugu.com:htm:1999; 19.10.2002>)

TABLO 1 : Günde 1 Dolardan Daha Az Bir Gelirle Yaşayan Nüfus.

(Milyon Kişi)

	1987	1990	1998
Doğu Asya ve Pasifik	417,5	452,4	267,1
Doğu Asya ve Pasifik (Çin Hariç)	114,1	9,2	53,7
Doğu Avrupa ve Orta Asya	1,1	7,1	17,6
Latin Amerika ve Karayipler	63,7	73,8	60,7
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	9,3	5,7	6
Güney Asya	474,4	495,1	521,8
Sub- Saharan Afrika	217,2	242,3	301,6
Toplam	1.183,20	1.276,40	1.174,90
Çin Hariç Toplam	879,8	915,9	961,4

Kaynak: Dünya Bankası , Global Economic Prospects and the Developing Countries
2001

Diğer taraftan 40 yıl öncesinde dünyanın en zengin 20 ülkesinin ortalama gelirinin en fakir 20 Ülkesinin ortalama gelirine oranı 20 iken günümüzde bu oran 40'a yükselmiştir. Küresel eşitsizliğin kaynağı olarak nispi ekonomik büyüme gösterilmektedir. Bunu kabullenince de burada küreselleşmenin rolü sorgulamaya başlamaktadır. Bunun cevabı olarak da doğru politika ve kurumsal koşullarda entegrasyonun büyümeyi desteklediği şeklinde bir cevap verilmektedir. Küreselleşmenin ülkeleri fakirleştirmede aksine onları zenginleştirdiği fakat bu zenginleştirmenin her ülkeyi değil de bazılarını kapsadığı belirtilip eşitsizliğin buradan doğduğu ortaya konulmaktadır. Diğer bir bakış açısıyla kendi büyümesi için küreselleşmeyi kullanamayan ülkeler fakirleşmiş ve yoksulluk devam etmiştir. Dolayısıyla sürekli büyümeyi yaratma da başarısız olan ülkelerin küresel entegrasyona sırtlarını döndükleri sürülmektedir.(<http://www.liberalusuncetoplulugu.com:htm:1999;19.10.2002>)

Burada da belirtildiği gibi geri kalmış ülkelerin geri kalmaların nedeni yine kendileri olarak gösterilmekte ve bunda küreselleşmenin bir suçu olmadığı belirtilmektedir.Fakat bazı ülkeler ekonomik büyümelerini küreselleşme ile destekleyip hızlandırırken neden diğer bazıları bunu gerçekleştirememiştir. Bunu sadece o ülkelerin

beceriksizliğine bağlamak hatalı olacaktır. Amin'in de belirttiği gibi 5 tekel olarak ortaya koyduğu gelişme süreci bunun bu kadar basit olmadığını ortaya koymaktadır. Kaldı ki küreselleşmeyi sadece mali yönüyle ele almak diğer yönlerini görmezlikten gelmek de yanıltıcı olacaktır. Bunun yerine küreselleşmeyi topluma olan etkileri ile çok yönlü incelemek gerekir. Küreselleşme süreci, siyasal, sosyal, kültürel ve benzeri yönleriyle de ülkeleri etkilemektedir. Bunları direkt olarak hesaba katıp bir istatistiki bilgi çıkarmak ise oldukça zordur. Bu nedenle salt ekonomik verilere dayalı araştırmalar istenilen sonucu vermekten uzaktır.

Buna karşın Şenses, küreselleşme sürecinde izlenen neoliberal politikaların halkı yoksullaştırdığını şöyle açıklar: "...Neoliberal politikalar yolu ile mal, sermaye ve teknoloji akımları ve mali piyasalar alabildiğince serbestleşirken emeğin ülkelerarası akışkanlığına önemli sınırlar getirmektedir. İşgücü piyasalarının esnekliği ön planda tutularak emeğin, sermayenin gücü karşısında uzun mücadeleler sonunda bu güne kadar sağlayabildiği, sosyal güvenlik, asgari ücret, sendikalaşma, işsizlik sigortası, iş güvenliği gibi korunma araçlarının önemli ölçüde aşınmasına ve giderek etkisizleşmesine göz yumulmaktadır.

...Bütün dünyayı sarmış gözüken neoliberal model, yoksullukla mücadele için yeterli bir çerçeve oluşturamamaktadır... Ülkelerin yüksek bir gelişmişlik düzeyine ulaşmış olmalarının dahi toplumun önemli bir kesiminin sadece görece alanda değil, mutlak alanda da yoksulluk içine düşmesini engelleyemediği gözlenmektedir. Neoliberal politikaların uzun yıllar boyunca egemen olduğu bir çok sanayileşmiş ülkede dahi yoksulluğun yüksek oranlara ulaşmış olması bunun en çarpıcı kanıtıdır." (Şenses, 2002:317-320)

Gökçe ve Dinçyürek'in küreselleşme sürecinde merkez-çevre ilişkisini somutlaştırdıklarını çok uluslu şirketlerle ilgili açıklamaları şöyledir: "...Küreselleşmenin temelini meydana getiren enformatik devrim de önemlidir. Küreselleşmenin uluslar arası sistem açısından en önemli sorunsalı, Foucault gibilerin önceleri yaptıkları –güç- birliği tartışmasını– siyasal alanda somutlaştırmak olmasıdır.

Küreselleşme, güçlü devletlere inanılmaz imkanlar sağlamaktadır. Gelişmekte olan ülkeler karmaşık ve derin ekonomik ilişkiler yolu ile merkeze bağlanmakta ekonominin ötesinde önemli siyasal kararlar merkez-örgütler tarafından alınmaktadır. Ayrıca –etnik sorunlar başta olmak üzere– bir çok çatışma, bir şekilde bütün küreyi

etkiler hale gelmektedir. Batılı ülkeler küçük etnik sorunların küresel yapı içinde büyük istikrarsızlık meydana getirmesinden korkmaktadırlar.

Küreselleşme bağlamında ABD'nin durumu, bir biri ile çelişen iki önemli yaklaşım perspektifinde ele alınabilir:

- Bir yaklaşıma göre; karşılıklı bağımlılık gibi kavramların meydana getirdiği uluslar arası sistem için küreselleşme, ABD başta olmak üzere büyük Batılı güçler için yeni ve büyük imkanlar doğurmaktadır. Bu imkanların en yoğun kullanım araçları da çok uluslu şirketlerdir. Günümüz dünyasında yaklaşık 60.000 çok uluslu şirket bulunmaktadır. Uluslararası elli büyük çok uluslu şirketin toplam değeri Birleşmiş Milletler üyesi 132 ülkenin GSMH'sine eşit hale gelmiştir...

- Tam aksi olan ikinci yaklaşıma göre; küresel bir toplum ortaya çıkmaktadır ve bu küresel toplum, bilinçli bir biçimde Amerika'nın uluslararası politikaları ile çatışacaktır. Özellikle anti-küresel hareket, Avrupa kamuoyu ve başta İslam dünyası olmak üzere gelişmekte olan ülkelerdeki kamuoyu hareketleri, bu bağlamda değerlendirilebilir. Bu bakışa göre küreselleşme, her ne kadar kapitalist merkezli batılı bir proje olsa da kendi içinde paradoksal olarak, bir tür kendi karşıtlığını da getirmektedir." (Gökçe, Dinçyürek, 2003: 72-73)

Bu noktadan konumuzun başına dönüp merkez ve çevre ilişkisine dönersek bu ilişkinin yönünü ve etkilerini çeşitli şekillerde yorumlayanların olduğunu görmekteyiz. Buradan çıkarılabilecek genel bir sonuç olarak merkez-çevre ilişkisini etkileyen tek bir etkenin değil bir den fazla etkenin (ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, hukuki vs.) bulunduğunu görmekteyiz.

II. BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRİZM

1. Terör ve Terörizm Kavramları ve Nitelikleri

Terör ve Terörizmin ne olduğu, ne anlama geldiği konusunda ortak, her yerde ve herkese göre geçerli bir tanımlamada bulunmak çok güçtür. Bunun önündeki en büyük engellerden bir tanesi terörün tanımlanmasında yapılan şahsi ya da çıkara dayalı fikirlerin hem terörü gerçekleştiren kişiler, gruplar ve devletlerce dile getirilmesi hem de Teröre karşı çıktığını söyleyen yine kişi grup ya da aynı biçimde dillendirmeleridir. Hele bunun içine siyaset ve uluslararası boyuttaki çıkarlar da eklenince günümüzün küreselleşen dünyasında ortak bir tanımlamaya varmak çok daha zorlaşmıştır. Hatta öyle ki kimin teröre destek veren ya da gerçekleştiren kimin teröre karşı çıkan kişi grup ve devlet olduğu da birbirine karışmıştır.

Dolayısıyla yukarıdaki gelişim çerçevesinde baktığımızda terör ve terörizmin ne olduğu ve nasıl tanımlanacağı hususunda yapılması gereken herhalde mevcut yaşam gerçekleri tüm açıklığı ile ortaya koymaya çalışıp oradan gerçekçi sonuçlar çıkarmak olacaktır. Bunu yapmadan önce terör ve terörizm kavramları arasındaki ayrımı yapmak gerekmektedir. Öncelikle bu iki kavram arasındaki farklılıklar incelenecektir.

1.1. Terör

Yukarıda bahsedilen tanımlama güçlüğü nedeni ile terör kavramının bir tek tanımlamasını yapmak yerine değişik bakış açılarıyla yapılmış olan tanımlamalara bakarak ortak noktaları çıkarmaya çalışmak ve bu yolla da teorik çerçevede belirleyici unsurlarını tespit ederek ayrıma gitmek, kavramsal tanımlama için daha açıklayıcı olacaktır. Farklı kişilere yapılmış olan terör tanımlamaları şunlardır:

Ozankaya terörü “Yıldırım amacıyla sistemli ve örgütlü olarak şiddet kullanmak” şeklinde tanımlamaktadır.

Keleş ve Ünsal ise terörü “klasik anlamı ile alt üst edici Feke uğraticı aşırı korku” biçiminde tanımlarlar.

(Soyvural, 1997:26-28)

Songar (Ersöz,1999)’ın yapmış olduğu bir tanımlamada ise “Terör bazı siyasi neticeler elde etmek için başvuru bir çeşit soğuk harp taktiğidir.(Karaman, 2000:753)

Kılıç (1997:94)'in yapmış olduğu tanımlamada terör “hangi güçten kaynaklanırsa kaynaklansın siyasi bir takım hedeflere varmak amacıyla masum ve tarafsız kitleleri hedef alan toplumda korku, dehşet sindirme ve güvensizlik ortamı yaratmaya çalışan örgütlenmiş grupların giriştiği şiddet eylemleridir.” (Fendoğlu, 2000:760)

Ülkemizde ise yasal olarak terör 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununa göre tanımlanmıştır. Buna göre: “Terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devlet otoritesini zaafa uğratmak, yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir.” (Tavlaş, 1995:129)

Meydan Larousse'da ise Terör : “ihtilalci grupların giriştiği şiddet eylemlerinin tüm, tedhişçilik, bir hükümet tarafından uygulanan şiddet rejimi” olarak tanımlanmaktadır.(M. Larousse, 1973:83)

Güvenir; O.(1980:2)'in yapmış olduğu tanımlamaya göre ise terör: “Siyasal hedeflerine ulaşmak için toplumun demokratik ikna ve eylem yoluyla barışçı davranışına karşı, hukukun üstünlüğü ve devlet otoritesini tanımayan güçsüzlüklerini gizlemek için demokratik otoriteleri kitlelerden kopararak, halka karşı şiddet kullanmaya yöneltmeyi amaçlayan, kendi güç ve doktrinleri ile tarihsel görevlerinin olduğuna inandırılmış çeşitli unsurlardan oluşan ve uluslararası destek gören örgütlerin tahripkar silahlarıyla donanmış olarak gelişmiş taktikler kullanan insanlığı hakir gören, ahlaki hiçbir temeli bulunmayan, siyasi hedeflere ulaşmak için insan hayatını hiçe sayan masum insanları hedef alan ve hiçbir savaş kural tanımayan, geleneksel politik suçlardan farklı metodik, örgütlü, sistematik öldürme, kaçırma ,korkutma ve tahrip eylemleridir.” (Tavlaş, 1995:128)

Bir başka tanımlamada ise terör; “İnsanları yıldırma sindirmek yoluyla onlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek için zor kullanma ya da tehdit etme eylemidir.” şeklinde tanımlanmıştır. (Öztürk, 2002: 2)

Terörü kavramsal olarak tanımlayanlardan Sulhi Dönmezer'in terör tanımlaması da şöyledir. “Şiddetin sosyal, ulusal, ırksal dinsel, fesat, çıkarıcı ve benzer diğer maksatlarla ve diğer sosyal sınıflar arasında çatışma savaşa tahrik etmek üzere planlı ve

hukuk dışı olarak kullanılması” olarak tanımlar. (Dönmezer; <http://www.teroruntanımı-forsnet.htm>; 19.10.2002)

Yukarıdaki tanımlamalara baktığımızda terör kavramın tam anlamıyla bir tanımlama yapılamadığını ve sınırlarının kesin hatlarla çizilemediğini görmekteyiz. Bu tanım sorunu karşılaşılan büyük problemler den bir tanesidir. Eğer terör uluslararası boyutta ise en önemli sorun tanım sorunudur. Aynı kişilerin ayın fiilden dolayı sınırın bir tarafında özgürlük savaşçısı bir kahraman diğer tarafında ise en affedilemez suçları işlemiş bir hain olarak değerlendirilmesi kesin bir tanımlamanın yapılmasının önündeki en büyük engeldir. (Avrasya Dosyası, 1994-95 : 163)

Ayrıca Erdoğan’ın yapmış olduğu terörist eylem tanımlaması da yine terör kavramının açıklığa kavuşturulması yolunda yapılmış bir tanımlamadır. Buna göre terörist eylemi “bir toplumun değerlerine normlarına menfaatlerine, beklentilerine, varlığına, bütünlüğüne ve bu bütünlüğün devamına ters düşen masum insanların öldürülmesine varıncaya kadar topluma zarar veren çeşitli faaliyetleri içine alan ilgili toplumda devlet güç ve otoritesini zaafa uğratarak o toplumu içten çökertme hedefine yönelik bir sosyal sapma davranışı” olarak tanımlamaktadır. (Erdoğan, 1987: 9)

Tüm bu tanımlamalardan yola çıkarak ortak noktalara ulaşabiliriz. Örneğin terör kavramı içinde şiddet, baskı, yasalara aykırılık, eylem, korkutma, propaganda, bir ideolojiyi yayma çabası ya da onun doğrultusunda faaliyet gösterme ve benzeri şeklindeki unsurlar genel olarak görülmektedir. Fakat buradaki asıl sıkıntı bu tür faaliyetler, her yerde mevcut olduğu halde kimisi terör olarak tanımlanırken kimisi de haklılık mücadelesi olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla belli bir tanımlama yapmış olsak da bu tanımın içindeki unsurlar ve toplumsal göstergeler her zaman ve her yerde geçerli olmayacaktır. Yalnız buradan terör kavramını salt olarak ele alıp bazı unsurlarını belirtebilirsek de toplumsal yaşamadan ve gerçekliklerden uzaklaşacağımız için yapmış olacağımız tanımlama hiçbir şey ifade etmeyecektir. Öyleyse yapılabilecek şey toplumsal bir olguyu tanımlarken toplumsal olay ve gerçekleri göz ardı etmeden, bir kavramsal çerçeveye ulaşmaktır.

Bu çerçeveyi ise şu şekilde çizebiliriz. Terör: Her nerede olursa olsun ister bir grup ister bir sınıf ister bir devlet içinde isterse devletler arasında olsun sistematik hale getirilmiş şiddet,baskı,zor kullanma ve benzeri faaliyetlerin sadece kendi çıkar ve menfaati ya da ideolojisi doğrultusunda çeşitli eylem biçimleriyle uygulanmasıdır. Yaptığımız bu tanımlama kavramsal çerçeve içinde terör tanımlamasında bulunan ortak

kavramlardan oluşturulmuş bir tanımlama niteliğindedir. Ne var ki sadece kavramsal çerçevede bir olayı açıklamak yeterli olamamaktadır. Çünkü meydana gelen bir olay belirlenmiş kavramları içersinde taşısa da o olayı bir olguya dönüştürmemektedir. Ya da diğer bir ifade ile bu tür olayların içersinde yer alan olgusal kavramlar olayı o olgunun içersine dahil etmeyebiliyor. İşte terör olgusu kendi içersinde belli öğeleri ve göstergeleri taşısa da her şiddet olayını, her baskıcı yapıyı, her ideolojik saldırıyı terör olarak tanımlanmasına yetmeyebiliyor ya da kabul görmeyebiliyor. Öyle ki terörün tanımlaması içersinde yer alan çoğu kavram, her zaman dışlanmayıp gerekli görülebilmektedir. Bunu bazı yönetim ve siyaset anlayışında görebilmekteyiz. Bunu örneklemek için bir siyaset anlayışına göz atalım. Siyon liderleri politikaları isimli kitapta bu politika hakkında şunlar söylenmektedir: “Medeniyet, kitleler tarafından değil onların yöneticisi tarafından devam ettirilebilir. Avam vahşidir ve vahşetini her fırsatta gösterir. Avam hürriyeti eline aldığı an o hürriyet çabucak vahşetin en yüksek derecesi olan anarşiye dönüşür... Parolamız kuvvet ve yapmacılıktır. Siyasette sadece kuvvet bilhassa devlet adamlarına çok lüzumlu olan kabiliyet içinde gizlenmiş kuvvet galip gelir. Taclarının bir kısım yeni kuvvetlerin organlarının ayaklarına düşmesini istemeyen hükümetler için şiddet bir prensip ve desise ile yapmacık usul olmalıdır. Bu kötülük sonunda iyiliği elde etmek için tek ve yegane vasıtaadır. Bunda dolayı gayemizi elde etmeye hizmet edecekleri zaman rüşvetçilik, düzenbazlık ve hıyanet hususlarında duraklamamalıyız. Siyaset yolu ile başkalarının mülkünü tereddütsüz olarak nasıl ele geçirebileceğimizi bilmeliyiz; eğer bu yolla başkalarına boyun eğdirmeyi ve hükümdarlığımızı temin edebileceksek (Marsden,1976 : 24-25)

Yapılan tüm bu açıklamaların sonucunda kavramları daha net olarak ortaya koymamızın gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Şimdi üzerinde duracağımız Terörizm kavramı içersinde siyaseti de bulundurduğundan, incelediğimiz kavramların ve konunun ne kadar farklı yorumlanabildiğini ortaya koymaktadır.

1.2. Terörizm

Terörizm kavramı terör kavramından daha farklı ve daha karışıktır.Şimdi bu karışıklığın sebeplerini belirtmeden ve bu karışıklığın nasıl çözülebileceğine değinmeden önce bu kavramda farklı tanımlamalarına bir göz atalım.

Bir tanımlamaya göre “Terörizm, toplumun yapısını ve kamu otoritesini yıkmak, rejimin temel niteliğini değiştirmek için korkutma, sindirme, yıldırma, şiddet eylemlerinin bütünüdür”.

Diğer bir tanımlamaya göre ise terörizm: “ Belli bir siyasal ve sosyal amaç için toplumun bütünlüğünü veya bir kesimini yıldırma,sindirmek, gerektiğinde ortadan kaldırmak için grupların amaçlarına ulaşınca kadar her türlü şiddet eylemini ihtiva eden sıralı hareketlerdir”.

Başka bir tanımlamada ise terörizm: “Kaçırmadan, cinayete kadar uzanan ve amacı sindirme olan şiddet eylemlerine verilen addır”.

Yine bir tanıma göre terörizm: “Önceden belirlenmiş amaçlara ulaşmak için sistematik olarak şiddet başvuran bir örgütlenmiş grup ya da yöntemdir” (Denker, 1997: 4-5)

Denker kitabında vermiş olduğu bu tanımlamalara ortak noktaları da şu şekilde belirlemektedir:

Burada verilen tanımlamalarda ortak unsurların varlığı görülmektedir.Bunlar :

- 1- Ortada bir şiddet eylemi ya da şiddet eylemi yapılacağı tehdidinin bulunması
- 2- Şiddet eyleminin ya da tehdidin bir devlet, sosyal sınıf,parti, örgüt veya bir kişi tarafından yapılması
- 3- Şiddet eyleminin veya bu eylemin toplumda yol açtığı korkunun ideolojik,sosyal,etnik,siyasi,ekonomik ve benzeri hedeflenen bir amacın gerçekleştirilmesine yönelik olarak planlanarak kullanılması
- 4- Şiddetin hukuk dışı olarak kullanılması (Denker, 1997:4-5)

Yeni Türk Ansiklopedisinde ise terörizmi şöyle tanımlanmıştır: “Toplu halde veya tek tek adam öldürmeler, yangın çıkarmalar, binaları bombalamalar vb. gibi, toplumda korku ve güvensizlik meydana getirme maksadını güden her türlü siyasi mücadele metod ve teknikleri, terörizm anlamına gelir.” (Yeni Türk Ansiklopedisi,1985:4060).

ABD karışıklıklar ve Terörizm Hakkında Görev Kuvveti Kanununda terörizm için; “bir taktik veya tekniktir ki bunun vasıtasıyla bir şiddet eylemi veya şiddet tehdidi zorlayıcı amaçları için ezici korku yaratmak, asıl maksadı için kullanılır” denilmektedir. (Altuğ,1995: 21)

Başka bir tanımlamaya göre ise; “Örgütlerin şiddet tehdidi veya korku yaymak için şiddet kampanyaları başlatmaları (terörize etmek) terörizmdir.” (Gürses, 1997: 14)

Temel Britannica'da terörizm : “ Bireylerin,grupların ya da devletin siyasi bir amaçla başka kişi ve gruplara karşı giriştiği savaş dışı sistemli şiddet eylemleri.” olarak tanımlanmıştır. (Temel Britannica, 1990: 1159)

Büyük Larousse sözlük ve Ansiklopedisinde ise terörizm: “Bireyin ya da azınlıkların şiddete dayanan ve kişilere mallara ya da kurumlara yönelik siyasi eylemi; bu şiddet eyleminin tümü” şeklinde tanımlanmıştır. (Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 1986: 11445)

Soyvural terörizmi tanımlarken şunları söyler: “Terörizm: Siyasi amaçlar için örgütlü sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji anlayışıdır.Bir anlamda siyaset doktrindir.Terörizm bireylerden çok sosyal gruplar ve güçler arasında bir mücadele yöntemidir.Her toplumda ve her siyasi rejimde görülebilir.”(Soyvural, 1997: 11)

Doğu Ergil ise Terörizmi, “Şiddet ve dehşet olgularının birleştikleri eyleme genellikle terörizm denir” şeklinde tanımlar.Bu tanımlamada terörizmin aşağıdan (yönetilenlerden) kaynaklandığını belirtmek için Ergil buradaki şiddet ögesinin, birinci dereceden iktidar seçimlerine ve onları ayakta tutan sosyal kurumlara ve kesitlere daha somutta bu kesitlerden çıkan militan örgütlere yönelik olduğunu, o dehşet ögesinin ise, özellikle, egemen güçler içinde olmadıkları halde sistemi destekleri ile ayakta tutan sosyal kesitlere yönelik olduğunu söyler.(Ergil, 1980 :39)

ABD Ordusunun hazırladığı terörizme karşı koymayı ele alan bir el kitabında terörizm: “Doğaca siyasi, dinsel ya da ideolojik hedeflere ulaşmayı amaçlayan önceden tasarlanmış şiddet kullanımı ya da tehdidi” şeklinde tanımlanır. (Chomsky, 1999 : 10)

Bir başka tanımlamaya göre ise: “Terör büyük çaplı korku veren ve bireylerde yılgınlık yaratan bir eylem durumunu ifade ederken, terörizm, siyasi amaçlar için mevcut durumunu yasa dışı yollardan değiştirmek amacıyla ,örgütlü ,sistemli ve sürekli terör eylemini kullanmayı bir yöntem olarak benimsemiş durumudur.” (Çağlar, 1997: 120)

Bir başka tanıma göre terörizm: “ Bilhassa bir siyasi silah veya politika olarak korkutmak ve itaat ettirmek için terör ve dehşetin kullanılması” olarak tanımlanmıştır. (Altuğ,1989:13)

Yapılan başka bir açıklamada ise terörizmin içerisinde yer alan belirgin unsurlar şöyle belirtilmiştir: “Ortada bir şiddet eylemi ya da şiddet eylemi yapılacağı tehdidi bulunması,şiddet eyleminin ya da tehdidinin bir devlet, sosyal sınıf, parti, örgüt veya bir

kişi tarafından yapılması, şiddet eyleminin veya bu eylemin toplumda açtığı korkunun ideolojik, sosyal, etnik, dini, siyasi, ekonomik vb. hedeflenen bir amacın gerçekleştirilmesine yönelik olarak, planlanarak kullanılması, şiddetin hukuk dışı olarak kullanılması...” (Arslan, 2000:97)

Diğer bir tanımlamada ise şöyle denilmektedir: “Terörizm, belirli bir siyasal hedefe ulaşmak veya siyasal bir davayı yüceltmek amacıyla ve genelde kurulu düzeni değiştirmeye veya söz konusu siyasal davaya boyun eğmeye mecbur etmek için başvurulan zorlayıcı ve şiddet içeren davranışlar...” (Crystal’dan naklen Ersoy, 2000:997)

Tüm bu tanımlamaların sonucunda görmekteyiz ki terörizm kavramı üzerinde de kesin genel-geçer bir anlaşma bulunmamaktadır. Yapılabilen en iyi şey ortak noktalar bulunarak tanımlamaya gitmek olduğu görülmektedir. Ancak bu ortak noktaları bulmuş olmak tek başına yeterli olmamaktadır. Yani çeşitli olaylardan ortak noktalar çıkarıp bu olayları olgusal bir çerçevede birleştirme çabası yetersiz kalmaktadır. Bunun yetersizliğini uluslararası belgelerle (Milletler Cemiyeti Kararları, Birleşmiş Milletler Kararları, Avrupa Konseyi Kararları, AGİK Belgeleri v.b.) de net tanımlamaların yapılamamasında görmekteyiz. Bunu Fendoğlu şu şekilde belirtmektedir: “Uluslararası belgelerde terör yasak olmasına rağmen devletlerin üzerinde uzlaştığı terörizm tanımı olmadığı gibi azınlık ve halk kavramları üzerinde uzlaşmış değildir.” (Fendoğlu, 2000: 768)

Bazen bu uzlaşmazlık öylesine kendini göstermektedir ki terörizmin içerisindeki en önemli unsurlardan biri olan siyaset, tıpkı terör kavramının tanımlanmasındaki güçlükler gibi terörizm kavramının da salt bir tanımlamayla anlamsız hale gelebildiğini ya da getirebildiğini göstermektedir.

Amerikalı strateji uzmanı olan George Kennan’ın 1948 deki sözleri siyasetin ülkeler arasındaki çıkar ilişkilerini nasıl yönlendirebildiğini göstermektedir: “Dünya zenginliğinin yüzde ellisi elimizde olmasına rağmen dünya nüfusunun sadece yüzde 6.3’ünü oluşturuyoruz. Bu durumda önümüzdeki dönemdeki asıl görevimiz... Bu eşitsizlik tablosunun devamını sağlamak olacaktır. Bunu yapmak için duygusallıktan tamamen feragat etmeliyiz... İnsan hakları, yaşam standardı ve demokratikleşmenin genişletilmesi gibi konulara kafa yormayı bırakmalıyız.” (Pılger, 2003:117)

Yine emekli general William Looney Irak’ın bombalanmasından sorumlu hava kuvvetleri sorumlusu iken şu açıklamayı yapmıştır: “Ülkelerine sahip olduğumuzu

biliyorlar... yaşama ve konuşma biçimlerini biz dikte ediyoruz. İşte şu an Amerika'yı görkemli yapanda bu. Bu harika bir şey özellikle orada bu kadar çok petrol varken." (Pilger, 2003:59)

Buna karşılık George Bush'un o zamanki açıklaması ise şöyle: "İrakı yok etmek gibi bir niyetimiz yok. Irak halkını da liderlerinin aldığı yanlış kararlardan ve izlediği yanlış politikalarından dolayı cezalandırmanın yollarını da aramıyoruz." (Pilger, 2003:59)

Yine dönemin dış işleri bakanı Madeleine Albright'a sorulan şu soruya verdiği cevap şöyledir: "İrak'ta ölen beş yüz bin çocuğun ambargonun karşılığına değip değmediği" sorusuna verdiği cevap. "Sanırım buna değdi..." şeklinde olmuştur. (Pilger, 2003:59)

Bütün bu sözlerden sonra daha iyi anlaşılacaktır ki ülkeler arasında terörizmin tanımlanmasında ortaya çıkan anlaşmazlıkların, altında yatan siyaset anlayışının ne kadar ekili olduğu görülüyor. Bu siyaset anlayışı ister ülkeler arasında olsun isterse terör kavramında verdiğimiz siyaset ve politika anlayışında olduğu gibi ülkelerin kendi içerisinde olsun, çıkar ilişkilerini, meşrulaştırma süreçlerini ve ötekileştirmeleri de içerisinde taşımaktadır.

Bu açılardan bakarsak çeşitli siyasi ve politik anlayışların içerisinde yer aldığı terörizm kavramını açıklığa kavuşturmak, çıkar ilişkilerini, meşrulaştırma çabalarını ve biçimlerini, ötekileştirmeleri görmezlikten gelerek mümkün olmayacaktır. Bütün bu açılımları küreselleşme süreci içerisinde ve günümüz dünyasının sosyal gerçekleri çerçevesinde tezimizin ileriki bölümlerde ortaya koymaya çalışacağız. Bu bölümde ortaya koymuş olduğumuz açıklamalar ve örnekler tanımlama gücünü belirtmek, gücünü aşmaya ne yönde bir çaba göstereceğimizi anlatmak içindir.

Tüm bu açıklamalar ortaya konsa bile yinede genel geçer bir tanımlamaya ulaşılmaya bilir. Çünkü her zaman, her yerde ve herkese göre kabul gören bir tanımlama olması mümkün olmayacaktır. Bu da yine açılımını yapacağımız kavramlardan anlaşılacaktır. Fakat toplumsal gerçekleri ortaya koya bilmek olanı; toplumsal, siyasal, ekonomik, ideolojik ve benzeri etkilenimleriyle tüm gerçekliği ile belirleye bilmiş olmak salt teorik tanımlama yapmaktan ve en ufak farklı bir olay karşısında geçerliliğini yitiren kavramlar oluşturmaktan daha iyi olacaktır.

1.3. Terör ve Terörizm İlişkisi

Terör ile terörizm arasında fark mevcuttur. Terör çok kez gayri iradi olarak meydana gelebilir. Bir çok savaş terör ve kitle terörünün veya ihtilal maksadıyla ayaklanmanın

birden patlak verdiği ve kontrol edilemez olduğu bilinmektedir. Diğer taraftan terörizm, siyasi maksatlarla iradi olarak terör yaratmak, terörü sistematik ve hesaplı kullanmadır. Ne kadar ham olursa olsun terörizm bir felsefe, teori veya ideolojiye dayanır.

Terörizm “ Bir devleti yıkmak için bir tekniktir.” denmiştir

Albert Camus’a göre ise terörizm masumun boğazlanmasıdır, masumluluğun ve hayatın çifte kurban vermesidir.(Altuğ, a.g.e. ,15)

Terörizm ne bir konvensiyonel savaş şekli ne adi bir suç ne de iletişim araçlarına yarayan gelişi güzel bir deliliktir. Terörizmi farklı kılan en önemli özelliği onun belli politik amaçlara erişmek için kullandığı kendine mahsus stratejidir.(Karacan,1984: 195)

Yerli ya da uluslararası olsun Terörizm “Zayıfın silahıdır.” İktidara ulaşamayan veya hükümet siyasetini etkilemeyen terörizm meşru yollarla muhalif siyasi gurupların hükümetleri zorlaya bilecekleri, yerleşmiş rejimleri devire bilecekleri ve tüm halkı korkuta bilecekleri bir stratejidir.

Terörist eylemler eşit olarak ayrı ayrı mütalaa edilen kişiye, içinde yaşadığı topluma, mensup olduğu devlete ve bir parçasını oluşturduğu milletler arası camiaya bir saldırı teşkil eder.

20. yüzyılda bu Adolf Hitler’de korku ve menfaat ile bütün hakların teslimiyete yönelebileceğini iddia ediyordu: “ Terör en kuvvetli siyasi silahtır ve ben bazı aptal burjuvaları çok durumuna sokuyor diye ondan mahrum olamam.” Bunu Herman Rauschning 1939 da “Hitler Bana Dedi” atlı kitabında zikretmektedir.(Altuğ, a.g.e.:16)

Terörizm belli siyasal hedeflere ulaşmayı amaçlar, Terörist eğlemeler devlet ve siyasal grupların ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde aralarındaki güç dağılımını değiştirmeye çalışır. Terörizmin amacının siyasal bağımsızlık kazanmak, belli bir ideolojiyi yaymak olması onun bu en temel niteliğini değiştirmez. (Başar,1993 : 7)

Terörizm olayı sadece şiddet kalıbı içerisinde sınırlı kalmamaktadır.Bazen önce çeşitli legal ve kabul edilebilir protesto şekilleri içerisinde ortaya çıkmakta toplantılar, gösteriler gibi dışa vurularla kendini hissettirmeye çalışmaktadır. Daha sonra illegal ancak genelde tölans gösterilebilen hafif şiddet eylemlerine, ileriki aşamada ise münferit öldürmelerden toplu katliamlara ve profesyonel tarzda suikast ve sabotajlara kadar varan eylemlere dönüşebilmektedir.(Dilmaç, 1997 :23)

1.4. Terörizmle İlgili Bazı Kavramlar

1.4.1. Şiddet

Önce şiddet ve terör ayrımı yapılmalıdır. Genel bir tanım olarak “Şiddet” yalnızca insan vücuduna zarar veren maddi bir saldırı değil zihinsel ve duygusal bakımdan bireyde hatırı sayılır tahribata yol açan etkilerdir de, bu açıdan “Şiddet” zarar verici bir saldırıyı ifade etmektedir. (Ergil , 1980,0:3)

Terörle şiddet arasında kesin bir fark vardır. Şiddet evrensel bir olaydır, Şiddet kendini doğuran hüsrana ve endişe hissinin yarattığı beşeri durumdan ayrılamaz. Şiddeti haklı göstermek için çok kez incitmek, zarar vermek istediğimiz kişinin yaptığı kötülüklerden ötürü cezalandırılması gerektiği veya bize zarar verebilecekleri veya vermek istedikleri için buna layık oldukları ileri sürülür. (Altuğ ,1989: 12) Şiddet en genel zamanda zora başvurmadır. Terör şiddetin özel bir türevidir. (Soyvural, 1997 : 32) Dolayısıyla terör sosyolojik açıdan sosyal şiddet kavramının bir unsurunu teşkil eder. O zaman sosyal suikastler, adam kaçırmaya, fidye isteme, rehine alıkoyma,yakma,yıkma tahrip, sözlü ve yazılı protestolar, top yekün çatışma, ayaklanmalar,ırk-mezhep kavgaları ve ayrıcalıklı eylem biçimleri zikredebilir.

Terör ve Şiddet, her ikisi de iktidar olgusuyla ilişkilendirilirse siyasal şiddet ve terör ortaya çıkar. Şiddet her zaman, istenmeyen,kötü,kanlı eylemler dizisi olarak görmemek gerekir.Şiddet olumlu yönüyle bir harekettir.Ancak, hareket faktörünün aşırıya kaçması durumunda ise olumsuz yönüyle şiddet baş gösterir ki tehlikeli olanı da budur.

Şiddet Fransız Filozofu Jean- Marie Domenach’a göre üç temel açıdan ele alınabilir.Psikolojik yönüyle, anlamasız bir görünüş olan ve çoğu zaman öldürücü olan bir güncün patlaması olarak şiddet, ahlaksal yönüyle, iktidarı elde etmek, iktidarı yasal olmayan amaçlara alet etmek için zora başvurma anlamına da şiddet Nieburg’a göre geniş tanımıyla siyasal şiddet, aracı hedeflerle kurbanlar seçimi, çevreleyen koşullar uygulamaya koyuşları ve etkileri siyasal anlam taşıyan veya taşıyabilecek yani toplumsal sistem üzerinde sonuçlar doğurabilecek bir uzlaşma durumunda ötekilerin davranışını değiştirmeye yönelik karıştırıcı, yıkıcı zarar verici eylemlerdir.

Şiddet üç unsuru kaplar bunlar sırasıyla kaynak, kurban ve hedef. Kurban ve hedef çeşitli olabilir. Bir toplumun tümü kurban olarak seçilebileceği gibi sadece bir örgüt bir kuruluş veya bir kişi de kurban seçilmiş olabilir. Hatta cansız olabilir.Kaynak ise kişiye ve ortama göre değişir.(Soyvural, 1997 : 33-34)

1.4.2. Saldırıcılık

Kavram Olarak Saldırıcılık : Bir konuda davranılması gerekenler fazla davranmak, ileri gitmek, bir kişiye veya ülkeye karşı saldırıya geçmek kendi kişiliğini fazlasıyla öne sürmek şeklinde tanımlanabilir.

Biyolojik anlamı ile saldırıcılık: Benliğin ihtiyacı bulunduğu bütün şeyleri elde etmek ve gerekli olanlarını yaptırmak için dışa dönük olan bütün aktif eylemleri saldırıcılık (agresivite) ismi altında toplanır.

Yıkıcı-yok edici Saldırıcılık : Bireyin kendi kişiliğini kanıtlamak ortaya koymak,çevresine benimsetmek için giriştiği bir “Sınırını aşp, başkasının sınırına girme” eylemidir.Bu tür saldırıcılık aslında doğrudan terörizmle bir ilişkisi olmasına rağmen doğurduğu sonuçlar itibariyle terörizme yol açmaktadır.

Yapıcı-Yaratıcı saldırıcılık: “İnsanın saldırıcılığının toplumca onaylanmış yollardan başkalarına zarar vermeden yeniliğe,yaratıcılığa ve ilerlemeye yönelmesi” eylemi olmadan insan nasıl çevresini değiştirebilir veya kendisini aşabilir? Her şeye “Evet efendim” diyen, yenilikten, atılımdan,kişiliğini kanıtlama-geliştirme cesaretinden yoksun insanlar toplumu ölü bir toplumdur.Bu insan saldırıcılığı başkalarına zarar vermeyi amaçlayan saldırıcılıktan ayırmak gerekir. (Soyvural; 1997 : 39-40)

1.4.3. Direniş, Karşı Direniş

Direniş, eşitsizlikten doğan haksızlık ve sistemin bünyesinde meydana gelen adaletsizliklere karşı toplumda gösterilen tepkidir.

Karşı direniş ise; “Sisteme karşı ondan görece daha az yararlananların ya da daha aza yararlandıklarının bilincine varmış olanların direnci başladığı zaman, merkezi otorite direnenlerin uyum ve işbirliği için önlemler alır... Bu önlemler iki türdür.Her iki türünde bir iradi kararlara bir de zor ve şiddete dayanan biçimi vardır.Tepkisel karşı direniş iknaya dayanan biçimi tartışma, pohpohlama,vaat,rüşvet hediye ve ödüllendirme, muhalefet/ direniş liderlerinin satın alınması, pazarlık,müzakere,yararı değış-tokuş ve direnenlerin bu tutumuna son verebilecek her türlü etkiyi içerir. Tepkisel-Karşı direnişin ikinci biçimi irade-dışı yollara yani zor ve şiddet kullanımı korku yöntemi (Terör) ya da silahla ezerek direniş i kırmayı içerir... Önleyici karşı direnişin yerleşik kurumsallaşmış biçimleri çözülünce/ yetersizleşince, yani tepkisel karşı direniş biçimleri gerekir.” (Soyvural ; 1997: 40-42)

1.4.4. Zor Kullanmak

“Şiddet” ve “zor kullanma” kavramları arasında fark vardır. Zor, bir kişiyi kendi iradesi ve arzusu, eğilimleri dışında bir amaca veya iradeye baş eğdirmenin aracıdır. Yani şiddetin dışında da zor var olabilir. Zira bir toplumda bazı şeyleri yasaklamak veya mecburi kılmak zor kullanmakla mümkün olduğu zaman mutlaka şiddete başvurmak gerekemeyebilir. Kullanılan zor, saldırı mahiyetinde oldu mu şiddetten bahsedilir. Şiddet sistemli bir hale geldi mi “terör” olur. (Soyvural ; 1997 : 42)

1.4.5. Anarşi

Okyanus Ansiklopedik Sözlüğünde ;

- 1- Toplumda otorite ve düzenin bulunmaması hali kişinin hiçbir toplumsal ve siyasal otoriteye boyun eğmemesi gerektiğini savunan ve devlet kuruluş sistemine düşman olan siyasi doktrin devlet baskısını lüzumlu görmeyen toplumcu hareket.
- 2- Karşılık, düzensizlik, kargaşalık

Larousse’da ise ;

- 1- Hükümsüz kalan ya da iktidarın, karşıt siyasal, ekonomik ve toplumsal güçler arasında uzlaşma görevini artık yerine getirmediği bir toplum durumu.
- 2- Kuralsızlık, yönlendirici bir ülkenin bulunmaması ya da bu ilkelere uyulmaması yönünden bazı etkinlik alanlarında ortaya çıkan düzensizlik ve kargaşa durumu.

olarak tanımlanır.

Okyanusun tanımında anarşi ile anarşizm karıştırılmıştır. Verilen tanım anarşizmdir. Anarşi genel olarak kargaşa ve kuralsızlık anlamına gelmektedir. (Soyvural, 1997: 43)

Cemil Meriç Sosyoloji Notları ve Konferansları adlı kitabında anarşi için şunları söyler: “Anarşi hayat intibak etmeyen, cemiyetten kopan, içinde dürüst, hassas, vasıflı kimselerinde bulunduğu geniş tedhiş hareketinin işlediği bütün cinayetlerin adıdır.” (Meriç, 1997:312)

Anarşi sadece terörizme yol açan ortam için değil ayın zamanda ve genellikle toplumda meydana gelen kuralsızlık kargaşa, düzensizlik, kimsenin kimseyi dinlemediği, kural tanımadığı, başı bozukluğun bulunduğu durumlar için kullanılmaktadır. (Trafik, konut, hukuk anarşisi vb.) (Soyvural, 1997:43)

1.4.6. Anarşizm

Anarşizm genel olarak “Devleti, hükümeti, özel mülkiyeti, dini, aileyi yani teşkilatlı bütün kurumları bir bela olarak gören ve bunların toptan kaldırılmasına isteyen bir doktrindir.”

Anarşistlere göre devlet bütün teşkilatlı kurumlar azınlığın çoğunluğu ezmesi için birer araçtır. Kişinin özgürlüğünü tehlikeye sokmaktadırlar. Oysa insan yetkin olduğundan ayrıca yetkin kurumlara gerek yoktur.

Anarşistler sosyalistler gibi sınıflar arasındaki çatışmalar özel mülkiyetten kaynaklandığını, özel mülkiyet rejiminin uygulandığı kapitalist düzende servetin git gide geniş kitlelerde değil de azınlığın elinde toplandığını böylece geniş kitleler de değil de azınlığını elinde toplandığını böylece geniş kitlelerin sefaletle sürüklendiğini ve sınıflar arası çatışmaların bu yüzden doğduğunu ileri sürmüşlerdir. (Soyvural, a.g.e. :44-47)

1.4.7. Nihilizm

Nihilizm’i ilk kez ortaya atan Necayef Olduğundan zaman zaman nihilizme “Necayevstina” denildiği görülmüştür. Nihilizm, anarşizmin şiddete, teröre, inkarcılığa yönelmiş ihtilalci biçimidir. Nihilistler şiddet hareketleriyle, suikastlerle ve devlet adamlarını öldürmekle amaçlarına ulaşacaklarını ummuşlardır.

Nihilizm aynı zamanda “yoksulluk” anlamına da gelmektedir. Nihilizmde “devrimci için söz, ancak olayda onu yakından izlediği zaman değerlidir.”

Anarşizmin bir devamı olarak da kabul edilen Nihilizmde ilk cinayet 1865’te Rus Çarı II. Aleksandır’a ateş eden Rus terörist Karakazov’la başlamış.

Nihilizm hiçbir değere inanmamaktadır. Anarşizmin aksine Nihilizm insanlar için hiçbir mutlu gelecek görmez ve belli bir değer sistemi ile çalıştığından dolayı riyakar ve sahte addettiği mevcut düzeni yıkmaya çalışır. Nihilizm’in terörist ideoloji olarak ortaya çıkışı American Weatherman grubunda görülür. (Soyvural, a.g.e. : 48-49)

1.5. Terörizm Olgusunun İçeriği

Daha önce de değindiğimiz gibi terörizmin genel geçer bir tanımlamasına ulaşılamamıştır. Bunun nedenlerini belirtmiştik. Şimdi bu tanımlama güçlüğüne biraz daha açıklığa kavuşturmak için bir örnek daha verelim. Terörizm kavramsal çerçevede bir tanımlamaya oturtulmaya çalışılsa da bakış açıları ve daha bir çok etken sanki bir

kavram kargaşası oluştururcasına bu tanımlamaları bir kenara itmektir.Örneğin bir İngiliz televizyonunda demeç veren Bostonlu bir İrlandalı teröristi; “İngilizlerin hoşlanmadığı herkes” olarak tanımlanmıştır.(Wilkinson, 2002: 147)

Görüldüğü gibi terör, terörizm ve onu gerçekleştirenlerin tanımlamaları üzerinde çok öznel olan bakış açıları bulunabilmektedir.Buna karşın Paul Wilkinson terörizmin içerisinde bulunan şiddetin belirgin özellikler taşıdığını söyleyerek bunları şöyle açıklamıştır:

- 1- Teröristik şiddet, etkileri itibariyle, doğası gereği rasgeledir. Teröristler terörizmi genellikle seçici ve ussal olarak kullandıklarını öne sürerler ve saldırılarının etkilerini kesin olarak tahmin edebilecekleri iddiasındadırlar. Açıktır ki teröristler, çok sayıda sıradan insan katletmek yerine önemli siyaset adamlarını veya resmi devlet görevlilerini ya da güvenlik güçlerini kaçırmaya ya da öldürme politikası gütmeyi tercih edebilirler. Ne ki teröristler bireysel hedefler seçmeyi iddia ettiklerinde bile bunu geleneğin belirlediği ve yapılarına sinmiş olan kendi geleneksel kurallarının zorlamasına göre yaparlar. Hiç kimse sıradaki kurbanın kendisi olmayacağından emin olamaz. Teröristlerin hedef kitlelerine korku ve dehşet salmak için karanlıkta bir şimşek gibi çakmaları, bu türden bir şiddetin kendine özgü doğasıdır.
- 2- Terörizm esasen hem kurbanlarının ve hedef kitlelerinin kafalarında hem de bireyler ve toplum üstünde yarattığı etkilerinde keyfidir. Ve önceden tahmin edilemez. Bu kesinlikle, terörün bir öznel deneyim olduğu ve insanların böylesine değişken korku “eşikleri” olduğu için böyledir, dolayısıyla terörizmin davranış üstündeki etkilerin kestirme iddiasında bulunmak teröristlere göre saçmalaktır. Andreski terörizmi yerinde bir biçimde bünyesinde “Olası kurbanlar açısından emirlere uymanın ne kadar titiz olunursa olunsun- onların güvenliğini sağlamayacağı” kendine özgü bir zorbalık türü olarak betimler.
- 3- Terörizm örtük olarak tüm savaş kural ve teamüllerini tanımayı reddeder. Savaşanlar ve savaşmayanlar arasındaki ayrımı yadsır ve esir ya da yarılılara karşı hiçbir insanı sınırlama ve hükümlülük tanımazlar. Kadınlar ve çocuklarda dahil tüm hayatların davaları uğruna harcanabilir oldukları düşünülür.Hiç kimse masum değildir.
- 4- Teröristlerin tüm ahlaki sınırlamaları yadsımları özellikle de çirkin ve barbarca zalimlikler ve silahlara yansıtılır.

- 5- Siyasal olarak harekete geçirilmiş terörizm genel olarak onun failleri tarafından aşağıdaki bir ya da daha fazla gerekçeye dayandırılarak temellendirilir: (I) sözde aşkın bir hedefi gerçekleştirmek için her yol meşrudur; (II) aşırı şiddet başka sonuçlar göz önünde bulundurulmaksızın, özü itibariyle faydalı, ıslah edici, arındırıcı ve yüceltici bir harekettir; (III) terörizmin geçmişte “ise yaradığı” gösterilebilir ve başarıya ulaşmada ya “elde kalan tek” ya da “en uygun” yöntem olduğu için benimsenir; (IV) adalet yerini bulsun diye intikam ahlakı ya da “göze göz dişe diş” ve (V) daha küçük kötülük kuramı: terörü düşmanlarımıza karşı kullanmayı benimsemezsek bizim ya da milletimizin başına daha büyük kötülükler musallat olacaktır.(Wilkinson, 2002:148-15)

Yine Alkan “gençlik ve terörizm” isimli kitabında M.Gündüz’ün “Basın ve Terör” kitabından alıntı yaparak verdiği terörizmin özellikleri şu şekilde belirtilmiştir:

- 1- Terörizm bir ideoloji bir doktrin,hatta sistematik bir fikir değil stratejidir.
- 2- Terörizm, dünyayı “iyi” ve “kötü” biçimde iki kampa ayırdıktan sonra kendisini “iyi” kategorisine yerleştirir.
- 3- Terörizm, terör eylemlerini meşrulaştıracak bir senaryo hazırlar.
- 4- Terörizm, gelecekte zafer ve yeni bir düzen vaat eder.
- 5- Terörün genellikle bir siyasi amacı vardır.
- 6- Devlet otoritesini alternatif getiren örgütlü bir harekettir.
- 7- Terörizm uluslararası siyasetin bir parçasıdır, dolayısıyla dış destek olmadan yaşatılmaz.
- 8- Maddi destek vazgeçilmez gereksinimidir.Bu nedenle soygun ve silah kaçakçılığı yapar.
- 9- Terör bir hak arayışı,düzen önerisi ve bağımsız devlet kurma isteklerinden biri veya derece farklılığıyla her üçünün bir arada bulunduğu gerçeklerle ortaya çıkabilir.
- 10- Terör bilinçli ve amaçlı eylemler olarak belirir.
- 11- Terör şiddet uygulamayı giderek amaç konumuna taşır. Dehşet ve korku salarak yılgınlık yaratır. Zorba acımasız,istismarcı ve kuralsızdır.
- 12-Genellikle başka güç veya güçlerin taşeronudur.
- 13- Terör kendi dilini yaratır ve kullanır.
- 14-Propaganda ile doğar,gelişir ve propaganda ile yaşar.Bizatihi kendisi bir propaganda aracıdır.

15-Teröristler seyircileri dünyayı kendileri gibi görüp algılamaları için ikna etmeye çalışırlar.

16-Teröristler kendilerini üst bilinç ve duyarlılık sahibi olarak görürler.

17-Terör eylemleri nesnel bir gerçekten çok dünyanın öznel bir yorumuna dayanır.

18-Terör eylemleri örgütlü bir çabayı gerektirir.Bütün bu eylemler,bireysel olmaktan çok bir grubun katılımıyla gerçekleşmektedir. (Gündüz, Alkan, 2002:17-19)

Tüm bu özellikleri vermemizdeki amaç terör ve terörizme hangi niteliklerin yüklendiğini ve bunların hangi şekillerde kabul gördüğünü ortaya koyabilmek içindir.

İlerleyen bölümlerde günümüzün şartlarıyla da bu nitelikler değerlendirilip küreselleşmenin terörizme hani biçimlerde etki ettiği meşrulaştırılmaların, şiddet ögesinin, siyasetin, çıkar ilişkilerinin ve benzerlerinin etkilerinin neler olduğu üzerinde durulacaktır.

1.6. Terörizmin Yöneldiği Amaçlar

1) Terörist kendi amaçlarına uygun tepkiler yaratamaya çalışır:

Her şeyden evvel terörizmin zayıfın güçlüye karşı kullandığı bir stratejidir. Terörist, devleti baskıcı bir tepki gösterme zorlama suretiyle;

a) Şimdiye kadar politik olarak lakayt olan haklı devlete karşı döndürmek.

b) Bu baskıcı yaklaşım ile devletin kaynak, istek ve enerjisini tüketmek ister.

Bu stratejinin en ilginç yönü tüm terör olaylarında teröristin kurbanı kayıtsız olmasıdır. Onun için hareket değil hareketin yaratacağı sonuç önemlidir.

2) Terörist Reklam Arar :

Eğer tepki stratejisi başarı olacaksa teröristin bir kamu oyu oluşturması gerekir. Bu yüzden terörist hareket,gösterişli, dramatik olmalı ve şehirleşmiş bir mevkide gerçekleştirilmelidir.

3) Terörist Sosyal Düzenin Yıkılmasını Hedefler :

Terörist için panik ve korku en az baskı kadar kullanışlıdır. Hükümetlerin mevcudiyetleri vatandaşlarına adalet, düzen ve korkularından arınmış bir dünya vermelerine bağlıdır. Hükümetler bu fonksiyonlarını yerine getirmedikleri müddetçe halkın desteğini kaybederler. Bu yüzden teröristler bu düzeni, trenleri raydan çıkarmak, postaneleri bombalamak gibi eylemlerle bozmaya çalışırlar. Bu düzeni eylemci olarak bozmaya çalışmalarının yanında teröristler, devletin çaresiz kaldığı psikolojik bir panik ve kararsızlık ortamı yaratmaya da çabalarlar.

Bu nokta,teröristler tarafından çok kullanılan, olayların yavaş yavaş gelişmesi tekniğini gayet iyi açıklar.

Terörist eylem çok sık yapılırsa halkın çabucak adapte olacağı bir geleneksel savaş durumu meydana gelebilir. Bu durumda terörün geçerliği kalmaz. Olayları arasında şüphe ve tedirginliği artırmak amacıyla uzun süreler olmalıdır.

4) Terörist, tutukluların bırakılması, fidye almak vs. gibi belirli kazançlar sağlamaya çalışır:

Daha önceden gördüğümüz gibi gerçek amaç eylem değilse de mevcut terörist hareketlerin bir çoğu gerçek düşmana saldırma ve gerçek ihtiyaçları tatmin amacına yönelmiştir.

5) Terörist işbirliği yapmaya zorlamak ister:

Bu gaye genellikle devlet destekli terörizmin bir özelliğidir. Buradaki amaç da tepkinin kendisidir. Devlet bu şekilde davranarak istenmeyen faktörleri de ortadan kaldırır ama bunun yanı sıra gece yarısı sorgulamaları, işkence ve esrarengiz bir şekilde yok olma söylentileri yayılır, böylece birkaç siyasi muhalifi ortadan kaldırarak devlet korkuya dayalı bir iş birliği atmosferi kazanmış olur.

6) Terörist düşmanı cezalandırmaya çalışır :

Bu ve bir önceki amacın yöneltildiği şahıs ve kurbanlar çeşitlidir.

Teröriste göre devlet kendine haksızlık etmiş, halk kayıtsızlık gösterip ihanet etmiştir. Terörist grubun elamanları da ihaneti cezalandırıp disiplini sağlar. (Karacan, 1984 : 196-198)

Genel olarak söyleyecek olursak terör örgütleri savundukları ideolojiye bağlı olarak, haksızlık ve zulüm olarak gördükleri yönetim ve yöneticileri bertaraf etmeyi böylece daha mutlu ve adaletli bir hayat tarzını amaç edindiklerini ileri sürmektedirler.

Terörizmin genel olarak kısa dönem hedefleri şöyle özetlenebilir:

a) Öncelikle hedef alınan rejimi ve siyasi iktidarı yıpratmak mevcut otoriteyi sarsmak.

b) İç ve dış kamuoyunda davalarının duyurulmasını sağlamak ve dikkatleri savundukları davanın üzerine çekmek.

c) Oluşturdukları tedhişle, toplumun direnme gücünü kırmak kendi davalarına karşı olumsuz duyarlılıkları ortadan kaldırmak ve kitleleri itaate zorlamak.

d) Kısmi güç ve otorite sağladıkları toplumda kendilerine taraftar katılımı ve kitle desteği sağlamak (Dilmaç, 1997: 41)

1.7. Terörizmin Ortaya Çıkış Nedenleri

Bu bölümde terörizmin ortaya çıkışında etkili olan toplumsal, ekonomik, siyasal ve benzeri nedenleri açıklanacaktır. Bu açıklamaları daha önceden belirtildiği gibi kavramın içerdiği tanımsal zorlukları aşabilme yolunda yapmak için toplumsal, siyasal, ekonomik ve benzeri gerçeklikleri ortaya koymak gerekmektedir. Burada bu gerçeklikleri belirtip bir çözümlenmeye gidilecektir.

1.7.1. Terörizmin Kurumsal Kökenleri

Terörizmin toplumsal nedenleri denince ele alınması gereken birçok boyut ön plana çıkmaktadır. Fakat burada daha çok öne çıkarmak istediğimiz terörizmin içerisinde yer alan siyasetin toplumlarda terörizme ne şekilde neden olabildiği noktasıdır.

Toplumsal nedenler ele alırken de sadece bir toplumun kendi içerisindeki etkenleri değil uluslararası boyuttaki etkileşimlerin, özellikle küreselleşmenin ülkeler arasındaki ilişkilere olan etkileri ile ortaya çıkan sosyal sorunlar ve bunun terörizme yansımalarını ele almak gerekmektedir. Bu etkileşimi ve sonuçlarını küreselleşme konusunu da açıkladıktan sonra ortaya koymak daha doğru olacağından bu nokta daha sonraya bırakılacaktır.

Şimdi toplumsal nedenler denince neleri inceleyebileceğimiz konusuna gelelim. Toplumsal sorunların, şiddete bu şiddetin sistematikleştirilmesine, bunun bir örgütlenme ile gerçekleştirilmesine ve sonunda siyasal etkilerle yönlendirilip kullanılmasına kadar geçen süreç terörizmi oluşturan toplumsal nedenlerin çoğunu içinde taşımaktadır.

Hele de bu sürecin kendiliğinden gelişmediğini düşünürsek bunun altındaki toplumsal gerçeklikleri bulup buradan siyasal ve ekonomik nedenlere geçmek daha rahat olacaktır.

İlk olarak toplumda meydana gelen bazı bozulmalar ve huzursuzluklar ya da anomik ortamın gelişmesi gibi nedenler toplumda bazı şiddet olaylarının yaşanmasına neden olabilmektedir. Toplumsal değişimlerin hızlı olması ve bunun sonucunda ortaya çıkan uyuşmazlıklar, sıkıntılar, kaos ortamı teröristleri ve şiddet yanlılarını beslemektedir. Eğer bu ortamlar şiddet yanlılarını ve teröristleri besliyorsa acaba böyle bir toplumsal ortam kendiliğinden oluşumu sorusunu da sormak gerekir. Cevap elbette ki hayır. Peki kimler ya da neler buna neler olur sorusunu diğer etkenler içerisinde açıklanmaya çalışılacaktır.

Şimdi böyle bir toplumsal gerçekliğin var olduğunu gördüğümüzde bunun nasıl terörizme doğru yön aldığını ya da bir ortam oluşturduğunu inceleyelim. Toplumsal

sorunlarda işsizlik, eğitim yetersizliği, hukuksal yetersizlikler, gecekondulaşma, bozulmuş medya, anomik ortam, kültürel, dini, siyasal ve etnik çekişmeler ve benzerleri toplumda şiddet kullanmak isteyenler ya da bunlardan yararlanarak baskı oluşturmak isteyenler için çok kolay kullanılabilir etkenlerdir. Diğer bir açıyla bakarsak o zaman böyle bir sürecin önüne geçebilmek, yukarıda verilen ortamların oluşmasını engelleyebilmekten geçmektedir demek doğru olabilir. Fakat bu etkenleri kontrol altında tutabilmek belki ülkelerin kendi içlerinde kontrolü sağlayabilmeleri ile ya da yönetsel olarak başarıya ulaşmakla mümkün görülse de uluslararası etkileşimler ve çıkar ilişkileri küreselleşen dünya da küresel siyaset izlemek isteyenlerin amaçlarının etkilerinden kurtulamayabiliyor. İşte o zaman terörizmin gelişmesinde toplumsal sorunların nasıl, siyasal etkileşimlerle yönlendirildiği önem kazanmaktadır. Çünkü o zaman bir toplumsal sorun salt olarak toplumun kendi içerisinde kaynaklanan bir sorun olmaktan çıkıp suni bir sorun olarak ortaya çıkarılmış ya da çıkmaya zorlanmış olabiliyor.

1.7.2. Eğitim ve Terörizm

Eğitim ile terörizm arasındaki ilişki eğitim ortamlarındaki bozulmalar ve bunu eğitim kurumlarındaki yansımalarıyla eğitilmiş olanın, derecesinin terörizme olan etkileri noktasında incelenebilir.

Eğitimde bozulmanın olması ya da dengesizliği eğitimin yapıcı değil yıkıcı olmasına neden olabilir. (Soyvural, 1197: 89) Bu noktadan bakacak olursak eğitimin kalitesinin önemi ve eğitim kavramının önemi ortaya çıkmaktadır. Eğitim amaçlarından biri olan “İyi yurttaş yetiştirmek” sadece hedefler düzeyinde kalıp buna yönelik çaba harcanmadığında bu yazılmış bir hedeften öteye geçmeyecektir. Tabii bunun dışında da düşünülmesi gereken noktalar var. Ülkemizde de olduğu gibi üniversiteye girmek isteyen milyonlarca insan üniversite kapılarında beklerken eğitimi yeterince iyi verildiğini söylemek zordur. Bütün bunların yanında yer alan işsizlik, geçim zorlukları ve daha pek çok etkenle birlikte yüksek öğrenim kurumlarına giremeyen gençlerin terör örgütlerinin propagandalarının malzeme olduğu söylenebilir. (Alkan, 2002: 46)

Bunu örnek olarak Marksist Leninist Silahlı Propaganda Birliği (MLSPB) adlı terör örgütünün sözde lideri olan Şemsi Ozkan’ın sözlerini verebiliriz:

“Ülkemizde eğitim sistemi tam anlamıyla miadını doldurmuş ve toplumumuzun gereklerine cevap vermekten uzak hale gelmiştir. Eğitim sistemimiz yaratıcı, araştırmacı insanlar yetiştirmekten çok uzaktır. Bir defa bile laboratuvara gitmeden Fen kolundan

mezun olan bir çok öğrenci vardır.Eğitimimizdeki temel çizgiyi ezbercilik ve koşullama oluşturmaktadır.

Bu eğitim sisteminde Atatürk'ün doğum ve ölüm tarihini öğrenirsiniz. Atatürkçülüğün ne olduğunu öğrenemezsiniz her toplumsal grubun bir tarafa çektiği Atatürkçülüğü Sonunda Sovyet yazarlarından okuyup öğrenmek kısmet olur.Sonrası ise malum.” (Aklan, 2002: 47-48

Burada da görüldüğü gibi eğitim gerçekten önemli bir kurumdur.Eğer eğitimi iyi veremezseniz ve eğitimle ilgili birçok probleminiz varsa eğitimin yine önemli amaçlarından biri olan “bireyi kendi sorunlarıyla ya da karşılaştığı sorunlarla başa çıkabilen, kendini gerçekleştirme yolunda çaba gösteren, kendini yenileyebilen bir insan olarak yetiştirmek” gibi bir hedefi gerçekleştirmekte öncelikle eğitimin özgürlükçü bir ortamda verilmesi ile mümkün olacaktır.Yoksa bazılarının tabu olarak gördükleri, tartışılmasına dahi müsamaha edemedikleri görüşlerinin neden olduğu anti-demokratik bir ortamda değil. (Soyvural, 1997:91)

1.7.3. Ekonomi ve Terörizm

Ekonomi ve terörizm ilişkisi de çok geniş açılarla incelenip ele alınması gereken bir konudur. Çünkü ülkelerin içerisinde ki ekonomik bozukluklar, gelir dengesizlikleri işsizlik terörizme etki etmekle birlikte uluslararası boyutta devletler arasındaki gelir dengesizlikleri ve günümüz dünyasında iyice artan işsizlikler, bunu daha da arttırmayı amaçlayan siyasetler, projeler ister istemez bu çıkar ilişkisini ortaya koymayı gerektirmektedir. Daha önce alıntı olarak verdiğimiz Amerikalı strateji uzmanın sözünden de anlaşılacağı üzere, dünya zenginliğinin yüzde ellisini elinde bulundurduğunu ve bunu devam ettirmek için insan hakları ve demokratikleşmenin genişlemesi gibi şeylerin bir kenara bırakılması gerektiğini Amerika için savunan George Kennan aynı zamanda bu çıkar ilişkilerinin ve siyasetin nedenli önem taşıdığını da bir örnek oluşturmaktadır. Hele birde günümüzde ekonomik gücü elinde bulundurmak için enerji kaynaklar üzerinde oynanan oyunlar ve planlar düşünülünce bunları görmeksizin terörizmi açıklamanın manasız olacağı anlaşılmaktadır.

Bu açıklamaları daha sonraya bırakıp daha geniş bir açıyla bakmak istiyoruz.Şimdi ekonomi ile terörizm ilişkisine genel bir göz atalım. Ekonomik sıkıntılar içerisinde olan insanların terör gruplarınca daha kolay kullanılabilindikleri bir gerçektir. Bunu PKK itirafçısı Abdulkadir Aygan'ın 6. Kolordu ve sıkı yönetim Komutanlığı 1. No'lu Askeri Mahkemesi Başkanlığına verdiği savunmasındaki şu sözleriyle

örneklendirebiliriz: “Ailemin ekonomik durumunun çok zayıf olması dolayısıyla, çocukluğumda ve çocuktan gençliğe geçiş döneminde sahip olmayı arzuladığım bir çok şeye sahip olamamıştım. Yaşıtlarım okul tatilinde keyfince eğlenirken ben her yıl Çukurova’ya göç ederek yazın kavurucu sıcağında pamuk tarlalarında ırgatlık yapıyordum. Hem çalışıp hem okumak zorundaydım. İçerisinde bulunduğum durum fakirlik edebiyatını durmadan işleyenlerin propagandasından etkilenmeme ve onlara yaklaşmam neden oluyordu.” (Aklan, 2002: 40)

Görüldüğü gibi ekonomik zorluk içindeki bir çok nisanın terörist propaganda ile kandırılması veya kullanılması mümkün olabilmektedir. Tabi ki bunun çözümü ekonomik olarak gelişmeden, işsizliği çözmeden, iş imkanları sağlamaktan geçiyor gibi görünse de bu hep doğru bir mantıkla görüldüğü gibi gerçekleşmeyebiliyor. Çünkü sosyal olayların çok yönlülüğü tek bir etkeni düzeltmekten ve buna odaklanmaktan başka diğer etkenleri de hesaba katmayı gerektiriyor. Çünkü daha sonrasında pek çok soru daha peş peşe gelebiliyor. Mesela ekonomik dengesizliği olabildiğince arttırmaya çalışanlarda terörist propagandayı yapanlar arasındaki ilişki, gibi pek çok soru sorulabilir. Bunun bir adım ötesi uluslararası boyuta girdiğinden daha fazla ileriye gitmeyip bunu sonraya bırakacağız.

Yukarıda ekonominin iyi olması tek başına çözüm getirmez derken anlatmak istediğimiz diğer kurumsal etkenlerin gelir dağılımının dengesiz olması da önemlidir.

Ekonomi iyi olsa bile gelir dağılımında dengesizlikler varsa zaten bu başlı başına bir sorunun işareti demektir. Buna bağlı olarak da bu sorunun hem bilinçli olarak kullanılması hem bunun ayrı sorunlara kaynaklık etmesi ve bu dengesizliğe neden olanların ya da neden olan etmenlerin neler olduğu problemiyle karşı karşıya kalıyoruz. Daha net bir ifade ile gelir dağılımının dengesiz olmasına neler etki ediyor ve buna bağlı olarak ortaya çıkan terörist propaganda bunu nasıl kullanıyor? Tabi ki bu soruların cevabı ayrı bölümde verilecektir. Fakat burada ele aldığımız ekonomi-terörizm ilişkisi içerisinde neler yer aldığını anlatabilmek açısından önemlidir.

Üzerinde durulması gereken önemli bir nokta ise ekonomik yetersizliklerin diğer kurumsal alanlara olan etkileri ve bunun sonuçlarıdır. Ekonomik yetersizlik ya da bozukluğun aile, eğitim, hukuk, siyaset ve birçok kuruma da etki ettiği açıktır. Ekonomik yetersizlikler çoğu yerde Aile kurumunun fonksiyonelliğini yitirmesine neden olabilmektedir. Bu da sağlıklı yetişmeyen, sosyalleşmesini doğru biçimde gerçekleştirememiş yeni nesillerin doğması demektir. Bununda toplumsal sorunlara ve bir çok diğer etkenle birlikte terörizme yol açabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Tıpkı Aile kurumunda olduğu gibi diğer pek çok kurumda da ekonomik koşulların yetersizliği kendisini göstermektedir. Yetersiz ekonomik koşullar eğitimin de tam olarak veribilmesine engel teşkil etmektedir. Bu ilişkileri çoğaltmak mümkündür. Dolayısıyla da terörizmin bir sosyal kurumla olan ilişkisini açıklarken diğer kurumlarla da bağlantısını kurmak gerekmektedir.

1.7.4. Siyaset ve Terörizm

Terörizmle ilişkili olan ve terörizme neden olan etmenler içerisinde belki de en önemlisi siyasettir. Çünkü terörizm kavramının içerisinde yer alan siyaset terörizmin açıklanması ve kavramsal bir çerçeve oluşturulmasını zorlaştıran en önemli etmendir. Burada işin içine siyaset girince, uluslararası boyuttaki ilişkileri de ele almak gerekmektedir.

Bu bölümde genel olarak siyaset-terörizm ilişkisi ve terörizmin oluşum sürecinde aldığı yer açısından bir incelemeye gidilecektir. Bunların başında toplumsal bir sorun olarak siyasal bozulmalar, siyasal yozlaşmalar ve etkilerine bakmak gerekir.

Siyasi iktidarların programlarına uygun hareket etmemeleri, vaatlerini yerine getirmemeleri toplumda bir güven bunalımına neden olmaktadır (Alkan, 2002:42)

Toplumda siyaset kurumunun güvenilirliğini kaybetmesi, terör propagandası yapanlar için uygun bir ortam sağlar. Güvenin kaybedilmesi demek siyasetin ve siyasetçinin üzerine düşeni yapmadığını, ülkede, ekonomik, sosyal, kültürel, hukuki, sağlık, eğitim ve benzeri sorunların çözümlenemediğini gösterir. Eğer bütün bu sorunların çözümü gerçekleştirilememişse siyaset kurumu güven kaybedecektir. Buda diğer tüm toplumsal sorunları daha da karmaşık hale sokacaktır. Böylece terörizmin kendi propagandasını yapması için pek çok ortam hazır olmuş olacaktır. Fakat bunun asıl daha önemli kısmı, terörizmin siyaseti kullanarak kendi istediğini gerçekleştirebilmek için süreci en başından kendisi işletmesidir. Bu da daha çok uluslararası boyutta gerçekleşen çıkar ilişkilerinden ve politik hedeflerden etkilenmektedir. Ülkemizde belli bir dönem yaşanan siyasal çalışmaların hep dış kaynaklı olduğu düşünüldüğünde anlatılmak istenilen daha da netlik kazanacaktır.

III. BÖLÜM

TERÖRİZMİN UNSURLARI

1. İdeoloji Unsuru

Yaşanılan topluma ve fikirlere karşı olumlu ya da olumsuz bir tepki şeklinde ortaya çıkan terörizm, ideolojinin kendi içerisinde de bir bütünlük sağlayamadığı çıkış noktası ayın olan ideolojilerin daha sonra çok basit farklılıklardan dolayı zıt kutuplar oluşturdukları gözlenen bir husustur.

Terörizmin kapsamı içerisinde ideolojileri ele alırken ideolojileri terörle özdeş kabul etmek büyük bir değerlendirme hatası olacaktır. İdeolojilerin gereklerinin ve isteklerinin normal yollardan gerçekleşmemesi siyasal katılım içerisinde yerini bulmaması ve önünün tıkanması itmektedir.

İdeolojiler insanlara belli bir yön verirler. Ancak ideolojileri sahiplenenler kendi ideolojilerini hakim kılma mantığı içerisinde terörü bir ara çözüm olarak kabul ettiklerinden ideolojiyi terörün ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Aksi halde teröre kaynaklı eden ideolojileri terörle özdeşleştirdiğimiz takdirde dünyadaki her ideolojiyi kendisini sahiplenenlerin bazıları teröre yöneldiklerinden, terörizm kavramı dışında değerlendirilecek ideolojiyi savunuların bazılarının teröre başvuruyor olması o ideoloji sahiplerinin hepsini terörist veya terör destekçisi haline getirmez. Bu noktanın iyi tespit edilmesi terörizm-ideoloji ilişkisini anlama açısından büyük önem taşımaktadır. (Dilmaç, 1997 : 72)

1.1. Günümüzde Terör Örgütlerinin Dayandığı İdeolojiler

1.1.1. Marxizm-Leninizm (Komünizm)

Dünyada terörist örgütlenmelerin ideolojik temelini genellikle Marxizm-Leninizm'den yani Komünizm ideolojisinden aldıkları anlaşılmaktadır. Komünizm adı, terörizmin varlığı ile anılmış ve ideolojik-felsefi yönünden çok bu yönü ile tanınmıştır.

Komünizm terörlerinin temeli diyalektik değişime dayanmaktadır. Diyalektik materyalizm (tarih maddecilik) kavramı bir bölümü Hegel'in çalışmalarından alınmak üzere Karl Marx ve Frederich Engels tarafından geliştirilmiştir. (Dilmaç, a.g.e.: 74)

Hegel tarafından geliştirilen bu kavram şöyle açıklanmıştır: “Hegel mutlak” açıklarken ruh ve madde ikiliğini ortaya koyar ve varlığın özü olarak çalışmayı kabul eder.Varlık, yokluk gibi çelişğini taşımasaydı değişmezdi.Değiştiği içindir ki hem kendisi, hem çelişği hem de her şey olmaktadır.

Diyalektik bundan sonra Marx ve Engels tarafından izlenmiştir. Diyalektik yaklaşım ve özellikle diyalektiğin yadsımasının yadsıması kanunu tez-antitez-sentez çözümlemesi şeklinde tarihe uygulanınca Marxizmin diyalektiğe vurduğu damga ortaya çıkmıştı. (Kongar, 1985: 122)

Marx ve Engels toplumların zamanla birbirini izleyen tarihi aşamalardan geçtiği kavramını ortaya atmışlardır.Her tarihi aşama ekonomik sistemi ile belirlenmiştir ve her aşamada toplumu oluşturan çeşitli kuvvetler kurulu düzene karşı, ayaklanarak toplumun bir sonraki tarihi aşamaya geçmesini sağlar. Kapitalizm ise tarihi aşamaların son safhasını oluşturmakta ve artık bundan sonra sosyalizm aşamasına geçiş olacağı ileri sürülmektedir.

Terörün tarihi akışı içerisinde Sosyalizm dönemine geçişin kaçınılmaz olduğunu belirtmesine rağmen Marx ve Engels ve daha sonra Lenin, tarihin doğal hareketinin silahlı mücadele ile hızlandırılabilceğine inanmışlardır.Bunun sonucunda ise şartların uygun olduğu zamanda ve yerde devrimin suni olarak oluşturulması yani silahlı mücadelenin başlatılması fikri geliştirilmiştir. Silahlı mücadele Komünist felsefenin temelini oluşturmuş bütün faaliyetler şiddet temelinde şekillendirilmiştir. Birkaç istisna dışında Marxist Leninizm kökenli bütün terör örgütlerinde devrime uygun şartların oluşturulabilmesi için şiddet yani terör kaçınılmaz olmuştur.(Dilmaç, 1997 : 75) yine Totsky’de terörün savunmasını yaparak onu devrimin başarısına yol açan bir eylem kalıbı olarak görür.Aynı şekilde Carlos Marighalla’da aynı fikirdedir. 19.y.yıl Rus terörist Stepinak’a göre terörizm bir hükümeti devirmez fakat başka her şeyi ihmal etmeye zorlayabilir. (Türkdoğan, 1985: 163)

Marxist-Leninist ideolojideki terör örgütleri bu ideolojiyi gerçekleştirmeye yönelik hareket edeceklerinden devrini gerçekleştirmek için mücadele edeceklerdir. Marx’ın söylediği gibi,halk yalnız işçi sınıfından ibarettir, buna göre işçi sınıfı diğer sınıfları ortadan kaldırmaya mecburdur. (Gökalp, 1999 :71)

Diğer taraftan Touraine “Merkezi Çatışmanın Yeniden Tanımlanması” isimli yazımda merkezi çatışma ile ilgili tanımlamaları değiştirmiştir. Ona göre merkezi çatışmada kullanımı söz konusu olan “araçlar” artık yaşam alanlarının tümünün içine

nüfuz etmektedir. Artık yönetenler ile yönetilenler yalnızca sınıf olarak tanımlanmaz. Artık merkezi çatışma onları merkezi bir cephe hattında karşı karşıya getirmiyor. Zira bundan böyle tahakküm globalidir. Ve “global bir tahakküm’e karşı bir direniş toplumsal bir rolle sınırlandırılmaz. Direnme eğer tüm bir kollektiviteye harekete geçiriyorsa önem kazanır.” Cephe her yerdir ve failer sosyolojin klasik kategorilerine göre tanımlanamaz. Zira çatışmanın anlamı ile mücadele konuları “eğer toplumun kendisine dayattığı imgeleri” reddeden özne şeklindeki bakış açısı “temel ilke” olarak benimsenirse kavranılır hale gelirler. (Gorz, 2001:184)

Yine bu ideoloji doğrultusunda verilecek bir örnekte komünizm ve Lisenko’nun “Doğanın Diyalektik Maddeciliği” dir. 19.y.yıldaki kökenleri bakımından komünizmin politikacılara “iyi toplum” ve “yeni insan” modeli sunan toplumsal ve tarihsel bir bilime yaslanmak istediğini ve iddialarını tahkim etmek için doğa biliminin desteğine ihtiyaç duyduğunu açıkça gösterir.

Bu yola stalinizm, proleterya diktatörlüğünün bilimsel bir temele kapitalizmin temsilcisi olan “burjuva bilimi” ni fetheden “proleter bilimi” ne sahip olduğunu iddia ederek uyguladığı otoritenin zalimliğini yeni insana zorunlu bir geçiş olarak haklılaştırdı. Bu zaferin amacı diyalektik ve tarihsel maddecilik di. Yani Marx ve Engels tarafından formüle edilmiş bir doğa ve toplum teorisiydi.(Mayor, Fort, 1997:134)

Teröre kaynaklık teşkil etmesi açısından konuya bakıldığında azınlık durumunda olan etnik grupların bir takım haklar elde etme, bağımsızlık ve federasyon gibi istekler için, yaşadıkları devlete ve kurumlarına yönelik hareket ortaya koydukları anlaşılmaktadır. Dünyada devlet olma özelliği ve kapasitesi olmayan ancak varlığı da inkar edilemeyen bir çok etnik grup bulunmaktadır. Bu gruplar zaman zaman haklı veya haksız çeşitli nedenlerle teröre yönelmekte içinde yaşadıkları devlete karşı bir çeşit kurtuluş savaşı iddiası ile ortaya çıkmaktadırlar. (Dilmaç, 1997:80)

1.1.2. Milliyetçi (Etnik) Kaynaklı İdeoloji

Milliyetçi yani etnik kaynaklı terörün bilinen en belirgin şekli faşizm olarak karşımıza çıkmış ve uzun dönem bu ad ile özdeşleştirilerek isimleştirilmişti. Etnik, ırksal temele dayalı, sahip olduğu bu özelliğin üstünlüğü tezinden hareket eden bir ideolojidir. Sahip olunan etnik kimlik her şeyin üzerinde görülür ve bu özelliğin kendilerini diğer unsurlardan ayıran bir üstünlük kazandırdığı kabul edilir.

Teröre kaynaklık teşkil etmesi açısından konuya bakıldığında azınlık durumunda olan etnik grupların bir takım haklar elde etme, bağımsızlık ve federasyon gibi istekler için, yaşadıkları devlete ve kurumlarına yönelik hareket ortaya koydukları anlaşılmaktadır. Dünyada devlet olma özelliği ve kapasitesi olmayan ancak varlığı da inkar edilemeyen bir çok etnik grup bulunmaktadır. Bu gruplar zaman zaman haklı veya haksız çeşitli nedenlerle teröre yönelmekte, içinde yaşadıkları devlete karşı bir çeşit kurtuluş savaşı iddiası ile ortaya çıkmaktadır. (Dilmaç, 1997:80)

1.1.3. Dini Kaynaklı İdeoloji

Din olgusu tarihin her döneminde etkinliği ile kendisini göstermektedir. Burada sadece yaygın dinleri anlamak yanlış olacaktır. Bu dinlerin yanında yerel olan inanışlarda dikkate alınmalıdır.

Din her türlü ideolojinin de üstünde çok daha geniş kapsamlı bir inanç, felsefe sistemidir ve varlığı insanlığın başlangıcı ile beraber ele alınmaktadır. Üstün bir varlığa inanış toplumdan topluma farklı biçimlerde ortaya çıkmış olsa da temelde hepsinin insanlardan üstün her şeye hakim bir varlığı, değişik adlandırmalarla tanrı olarak kabul ettikleri anlaşılmaktadır.

Din ideolojisi ile ilgili çalışmalarıyla tanınan Mardin bir ifadesinde “Comte”ün “Acaba dinin yerine insanlık ideolojisini sokabilir miyiz.” Diye bir kaygısı vardı” diyerek “din meselesinin baştan itibaren topluma ayakta tutmak ilkelerini pekiştirmek, hatta topluma bir temek vermekle ilgili çok ilginç bağlantısı vardır. Bütün modern sosyoloji din ortadan kalktığı zaman yerine ne gelecek problemi üzerine kurulabilir” ifadeleriyle din düşüncesinin toplum üzerinde etkisi ve fonksiyonunu vurgulamaktadır. (Dilmaç, 1997:86)

2. Örgüt Unsuru (Örgütlenme)

Bir terör örgütünün başarıya ulaşabilmesi için örgütlenme vazgeçilmez bir unsurdur. (Dilmaç, a.g.e. s:87) Bu örgütlenmenin niteliğinde her şeyden önce bir birlik duygusu oluşmuş, birincil ve ikincil ilişkilerin aynı anda ve gerektiğinde kullanıldığı bir grup niteliğine sahiptir. Bu grubun üyeleri belirlenmiş olan örgüt amaçlarını gerçekleştirmek için kendilerince meşru ve olması gereken bir iş birliği oluştururlar. Diğer bir deyişle her terörist örgüt, kendince anlamlı olan özel bir hedef

doğrultusunda faaliyette bulunmak amacı ile bir örgütü yapı içerisine girer. (Çağlar, 1997:124)

2.1. Çekirdek Lider Kadro

Hangi ideolojiye dayanırsa dayansın, bir terör örgütünün çekirdeği merkezi lider kadrosuna dayanır. Örgütlerin kuruluşuna bakıldığında, aynı ideolojiye sahip, doğal birliktelikler sonucu bir lider etrafında bir araya gelmiş sayıca çok az kişilerin örgütün felsefi ve stratejik temelini attığını daha sonra bu çekirdek yapı etrafında genişlemenin başladığı anlaşılmaktadır.

Örgütlerin yapılanmaları incelendiğinde lider kadroların daha çok şehirlerdeki aydın kesimin içerisinden veya toplumun eğitilmiş kesimlerinden geldiği görülür. Lider kadro genel planlama, yönetim, stratejiyi belirleme ve hareketin politik rehberliğinden sorumludur.

Bir çok ülkenin duyarlılığı göstermemesi, siyasi yaklaşımların etkili olması, terör örgütlerinin lider kadrolarına bazı ülkelerde büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

Çekirdek kadroların sayısı örgütten örgüte değişmekle birlikte genelde 7-11 arasında olup bunların her birinin örgüt içerisinde ayrı bir sorumluluğu bulunmaktadır. Askeri, mali, eğitim sorumlusu gibi. (Dilmaç, 1997:87-90)

2.2. İlegal Örgütlenme

İlegal örgütlenme terör faaliyetlerinin devamını sağlayan önemli ve en karmaşık unsurdur. Temel özelliği azamı gizlilik esasları içerisinde yürütülmesidir. Gizlilik hususun göz ardı edildiği veya eksik bırakıldığı örgütlerde çözülen çok daha kolay bir şekilde meydana gelir.

Gizlilik, devletin kendini koruma mekanizması içerisinde güvenlik kuvvetleri tarafından örgütün darbe yememesi açısından gereklidir. Örgütler gizliliklerini koruyabildikleri ölçüde varlıklarını devam ettirebilirler.

Terör örgütlerinin illegal yapılanmasının genelde üç önemli özelliği bulunur:

- 1-) Hücre sistemine göre örgütlenme
- 2-) Gizli haberleşme düzeni ve faaliyet
- 3-) Rapor-talimat ilişkisi (Alttan üste rapor, üstten alta talimat) (Dilmaç, 1997 : 90-92)

2.3. Silahlı Birim (Asker Kanat)

Terörizm veya terörist denildiğinde akla silahlı şiddet eylemleri gelmektedir. Terör örgütlerinin yapılanmalarının diğer unsurları halk tarafından fazla bilinmez ya da dikkatleri çekmez. Aslında örgüt her yönüyle bir bütünlük gösterir. Ancak genel anlayış içerisinde silahlı birimlerin illegal hareketin bütünü içerisinde hayati etkisi bulunur. Örgüt silahlı birimleri sayesinde kendini kamuoyuna duyurur ve amacı doğrultusunda etkin eylemlere girişir. Silahlı şiddet unsurunu oluşturan bu birimlerin etkinliği nispetinde örgütün gücü de artış gösterir. (Dilmaç, a.g.e.: 98)

2.4. Propaganda Birimi

Terör örgütleri için reklam yani kendini iç ve dış kamuoyuna duyurma büyük önem taşıdığından propagandaya ağırlık vermektedirler. Daha çok geniş tabanlı terör örgütlerinde görülen bir özelli olarak, terör örgütleri örgütlenme yapısı içerisinde propaganda biriminin ayrı bir ünite olarak oluştururlar. Örgütler için propaganda o denli önem taşımaktadır ki silahlı eylemleri bile düşmanı yok etmek için değil, propaganda amaçlı olarak gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle de silahlı eylemler örgütler tarafından “Silahlı propaganda” olarak adlandırılmaktadırlar. (Dilmaç; a.g.e. : 101)

2.5. Legal Uzantılar

Kamuoyuna hitap edebilmek ve illegalin sınırları içerisinde sıkışmamak için örgütler legal alanda bir takım yapılanmalar kurmaktadır. Legal yapılanmalar ile propaganda faaliyetlerini çok daha rahat ve geniş tabanlı olarak yürütme imkanı elde ederler. Legal faaliyetler sempatican kadroların tesisi ve bu karolardan illegale eleman temini açısından büyük önem taşımaktadır. Kitle desteğinin sağlanabilmesi ve sempatican kitlenin örgütlenerek aktif hale getirilebilmesi legal uzantıların varlığı ile mümkündür.

Özellikle basın-yayın faaliyetleri bu açıdan değerlendirilmektedir. Her örgüt dergi veya gazete çıkarmak suretiyle legal alanda yer almaktadır. Legal alandaki uzantılar sadece basın-yayın faaliyetleriyle sınırlı kalmayıp bir takım dernek veya benzeri kuruluşlar adı altında da örgütlenmektedir. (Dilmaç, a.g.e.: 102)

3. Şiddet (Eylem) Unsuru

Örgütlenme aşaması bitip ve belirli alt yapı oluşturduktan sonra ideolojileri için her türlü fedakarlığa hazır militanlar yetiştiren örgütler için artık sıra kamuoyuna

kendilerini duyurma ve dikkatleri yürüttükleri mücadelenin üzerine çekmeye gelmiştir. Özellikle mevcut siyasi yolların seslerini duyurmada yetersiz oluşu veya her türlü açılımı yapabilecek diğer yolların tıkanması durumunda şiddet eylemleri çıkış noktası olarak kabul edilmektedir. Bu aşamada örgütler savundukları amaçlarını en iyi vurgulayacak bir hedef tespiti ile eylem safhasına giriş yaparlar.

Sosyolog Slater ve Stohl eylemlere bazı anlamlarda rehberlik eden bir inançlar dizisi ya da haklılaştırma sistemi bulunduğunu ileri sürmektedirler. Böylece eylemciler yapmış oldukları kanlı eylemlere bir haklılık gerekçesi bulabildiklerinden dolayı suçluluk psikolojisini atmaktadırlar.

Terör örgütleri özellikle vatandaşa yönelik şiddet eylemlerinde öncelikle halkı sindirmek suretiyle tarafsızlaştırmayı ve kendilerine gösterecekleri tepkiyi etkisiz hale getirmeyi amaçlarlar. Böyle bir duyarsızlaştırma sürecinin sonucunda örgütün yaptığı propagandanın etkisi ile duyarsızlık sempatisizliğe ve örgüte katılıma dönüşmektedir.

Örgütlerin silahlı propaganda ile ulaşmak istedikleri hedeflerini genelleyecek olursak:

1-) Yürütülen politik propagandaların etkinliğini arttırmak ve kitlelere duyurulmasını sağlamak

2-) Örgütün başa çıkılması imkansız bir güç olduğunu ve amacına ulaşabileceği kanaatini toplum üzerinde oluşturmak

3-) Mücadeleye karşı olan kişi ve kuruluşları ortadan kaldırmak, pasifize etmek.

4-) Halkın örgüte sempatisini arttırmak ve giderek aktif desteğini sağlamak

5-) Bir yerde eylem yapmak suretiyle başka yerlerde eylem yapmış gibi netice uyanmasını sağlamak (Dilmaç, a.g.e.: 103-112)

4. Destek Unsuru

Terörizmin unsurları sayılırken destek unsurunda ilave edilmesi geleneksel terör yapılanmaları açısından eleştirilebilir. Ancak günümüzde terörün kazandığı boyut ve terörist devlet kavramının varlığı, destek unsurunun da ilave edilmesini gerekli kılmaktadır. Özellikle büyük çaplı ve yaygın şiddet hareketlerine başvuran, belirli oranda kitle desteğini elde eden terör örgütleri için faaliyet gösterdikleri alanlarda mutlaka iç destek genel olarak da dış destek faaliyetlerinin devamı açısından gerekli bir husustur. (Dilmaç, a.g.e. :128)

4.1. İç Destek

İç destek, terör örgütlerinin ülke içindeki çeşitli sosyal gruplar ve kuruluşlar tarafından dolaylı ya da doğrudan desteklenmesi olarak özetlenebilir.

İç destek unsurları örgütlerin legal uzantıları ile oluşturdukları çeşitli adlar altında kamufle edilmiş, insan hakları kuruluşları çeşitli yardım dernekleri şeklinde örgütlenebileceği gibi, mevcut gruplardan ideolojik olarak yakın görülenlerin içerisine girerek etkinlik elde etme ve yönlendirme ve toplumda etkinliği olan bir takım kişilerin dolaylı desteklerini alma şeklinde de mümkündür.

Terör örgütlerinin yoğun ve sürekli faaliyet gösterdikleri bölgelerde özellikle kırsal alanlarda mutlaka bölge insanından destek sağlaması gerekir. Aksi takdirde uzun süreli barınabilmesi temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi mümkün değildir. (Dilmaç, a.g.e. : 129)

4.2. Dış Destek

Dış destek terör örgütlerini ortak sınır bulunan komşu ülkeler başta olmak üzere diğer ülkelerden destek olmasıdır. Terör örgütlerinin varlıklarını idame ettirebilmeleri, eğitim, teşkilatlanma ve benzeri faaliyetlerini yürütebilmek için finans sağlama, silahlı eğitim için uygun zemin temini gibi çeşitli nedenlerden dolayı önemli ölçüde dış desteğe ihtiyaç duymaktadır.

Terörün başka ülkelerden destek almadan başarıya ulaşması, varlığını sürdürmesi hemen hemen imkansız gibidir. Terör örgütleri kendilerine çeşitli gerekçelerle destek veren ülkelerde rahatça silahlı eğitim görmekte, gerektiğinde merkezi yapılanmalarını rahatça oluşturmalarına imkan tanımaktadır. (Dilmaç, a.g.e. : 130) Bazı ülkelerin hedef seçtikleri bir başka ülkeye adeta ihraç edercesine gönderdikleri ya da destekledikleri terör örgütleri bulunmaktadır. Böyle ihraç edilmiş bir terör faaliyeti ile ülkelerin sosyal, siyasi ve hukuki alanda mücadele edebilmeleri de zordur. (Hazır, 1990 : 48)

IV. BÖLÜM

ULUSLARARASI TERÖRİZM

1.Tanım

Uluslararası terörizmin tanım üzerinde de genel bir anlaşmaya varılamamıştır. Burada bazı tanımlamalar verilerek ortak noktalar yakalanmaya çalışılacaktır.

Uluslararası terörizm konusunda tanımlamada bulunan M. Şükrü Alparıslan'a göre ulusal arası terörizm: "mevcut veya varsayılan bir ülkeyi ilgilendiren veya milletlerarası nitelikte her hangi bir sorun ile ilgili olarak kamuoyu oluşturmak taraftar toplamak ya da söz konusu sorunun taraf veya taraflarını zor durumda bırakmak veya belirli bir tutum takınmalarını sağlamak amacı ile ve gerçekleştirdikleri yer eylemcilerin ve mağdurların özellikleri nedeni ile milletlerarası nitelik kazanan şiddet eylemlerine milletlerarası tedhişçilik denir." (Şahin, 1999: 83)

Bir başka tanımlamaya göre ise; " Uluslararası terörizm, bir devleti temel politikalarını değiştirmeye, belirli kararları almaya ya da almamaya zorlamak amacı ile yasa dışı şiddetin kullanılmasıdır." (Türk Demokrasi Vakfı, 1995 s: 7)

Diğer bir tanılamaya göre de; " uluslararası terörizm, uluslararası arenada devletler tarafından kabul edilmiş olan ve devam eden normlar diplomatik kaideler ve savaş kurallarının aykırı olarak ortaya konan belli bir ülkenin sınırları ile sınırlanamayan ve muhatap devletlerin politikalarına yönelik sonuçlar doğurmaya çalışan şiddet hareketleri ve gösterileri şeklinde ifade etmek mümkündür." (Dilmaç, a.g.e. : 152)

Bu tanılamalarda özellikle dikkat edilmesi gereken nokta uluslararası terörizm ile bir ülkenin içinde görülen terörizm arasındaki farktır. Uluslararası terörizmde şiddet eylemin hedefi olarak seçilen kişi veya kurumların başka bir ülkeye ait olması, teröristlerin eylemlerini gerçekleştirmek üzere birden fazla ülkenin sınırını geçmesi gibi unsurların varlığı gereklidir. (Onulduran, 1987 : 170)

Ayrıca uluslararası terörizmin tanımı ile terörün uluslararası boyut kazanması da birbirinden farklıdır. Bir ülkede faaliyet gösteren terör örgütü, Yılmaz Altuğ'un belirttiği, terörizm eğer;

a-) Yabancılara veya yabancılara ait hedeflere yönelirse

b-) Hükümetler veya bir devletten fazla devletlerin beslediği, desteklediği unsurlara yapılırsa

c-) Bir yabancı hükümetin veya uluslararası örgütlerin siyasetlerin etkilemek için yapılırsa uluslararası nitelik kazanır.

Şeklindeki maddelerden hiçbiri ile bağlantılı olamayabilir. Ancak ülke dışında üslenmesi geri besleme sağlaması da terör örgütlenme uluslararası özellik kazandırır.

Terörizm tanım konusunda ortak bir görüş sergileyen Cezayir, Demokratik Yemen, Girne, Hindistan, Kongo, Moritanya, Nijer, Suriye, Tanzanya Tunus, Yemen, Yugoslavya, Zaire ve Zambia gibi üçüncü Dünya ülkeleri olarak adlandırılabilen devletlere göre uluslararası terörizm eylemleri şu şekilde ifade edilmiştir:

1-) Bağımsızlıkları, kendi geleceklerini belirleme hakları ve diğer insan hakları ile temel özgürlükleri için mücadele eden uluslara karşı, kolonici, ırkçı ve yabancı (empyralist) rejimler tarafından uygulanan şiddet eylemleri ve diğer bastırıcı eylemler.

2-) Diğer egemen devletlere karşı uluslararası terörizm eylemlerine başvuran örgütlere ya da gruplara gösterilen hoşgörü ve yapılan yardımlar.

3-) Kolonici, ırkçı rejimler ve diğer yabancı tahakküm biçimleri altındaki tüm hakların vazgeçilmez hakları olan kendi geleceğini belirleme haklarının bağımsızlık mücadelelerinin meşruluğuna ve özellikle BM. Antlaşmasının ve organlarının ilgili kararlarına uygun olan ulusal kurtuluş hareketlerine zarar vermemek koşulu ile (bu tür faaliyette bulunanların mücadeleleri sırasında yapmış oldukları hariç tutulmak suretiyle) kişiler ya da gruplar tarafından işlenen masum insanların hayatını tehlikeye sokan ya da temel özgürlüklerine zarar veren şiddet eylemleridir. (Dilmaç, a.g.e.: 151)

Son olarak BM. Uluslararası Terörizmin komitesi ise uluslararası terörizmi tanımlarken şöyle demektedir: "Bir yabancı devlet tarafından üçüncü bir ülkenin topraklarında iç sorun olduğu söylenemeyecek olan bir uyuşmazlıkla baskı yaratmak amacıyla girişilen iğrenç bir barbarlık eylemidir. (B.M. Uluslararası Terörizm Komitesi, TDV, 1999:)

2. Uluslararası Terörizmin Nitelikleri ve Gelişmesi

Uluslararası terörizm ya bir ülkenin içinde ya da uluslararası alanda gerçekleştirilen eylemler olabilir. Amacın uluslararası olması, uluslararası siyasal düzenin değiştirileceği manasına gelmez. (Onulduran, 1987 : 171)

Uluslararası terörizm tedhiş eylemi dolayısıyla en az iki devletin menfaatlerinin ihlal edildiği hallerde söz konusu olur. Failin veya suç mağdurunun ayrı ayrı devletler uyruğunda bulunmaları ya da terör eylemini gerçekleştiren yabancı üçüncü bir ülkeye

kaçmış bulunması hallerinde birden fazla devletin menfaatlerinin ihlali gündeme gelmektedir.

Uluslararası terör hareketleri, hedef seçtikleri ülkeye sadece o ülke sınırları içinde geliştirilmezler. Eylemler o ülke dışında o ülkenin kişi ve kuruluşlarına, mallarına veya aktivitelerine karşı da olabilir.(Diplomatik kişi ve kuruluşlar, seyahat acenteleri, banka şubeleri, olimpiyat sporcuları milli maçlar gibi)

Uluslararası platformda devletler kendi yararlarına gördükleri durumlarda terörizme açık veya kapalı destek vermişlerdir, hatta istikrar içindeki varlığı bir ölçüde diğer ülkelerin istikrarsız yapılarına dayanır. İşte bu sebeple dış güçler çağımızda toplumları “destabilize” etmek için terörizme başvurmaktadır.çünkü stabilize edilmiş bir toplumda terör olaylarında madden ve manen zarar görmüş olanların yanında toplum içinde kamu yönetimi organları üzerinde temelsiz bir korku hali yaratılarak demokratik rejimin düzenli işlemesi engellenmeye çalışılmaktadır. (Şahin, 1999: 84)

Uluslararası terörizmin yaygınlık kazanmasının nedenlerini genel olarak aşağıdaki biçimde sıralamak mümkündür.

- 1- Uluslararası ulaşım ve haberleşmedeki gelişmeler
- 2- Yeni silahlar, teçhizatlar ve teknolojik olanakların yarattığı diğer malzemelerdeki gelişmeler .
- 3- Uluslararası terör örgütlerinin en büyük gelir kaynağı olan silah ve eroin kaçakçılığına bazı devletlerin uygun ortam yaratması
- 4- Uluslararası terör örgütleri arasındaki, istihbarat, eğitim malzeme sağlanması ve eylem konularındaki işbirliğinin gelişmesi
- 5- Kendi ülkelerini zarara sokmadıkça terör karşısında bazı hükümet ve kamuoyunun duyarsız kalışı
- 6- Batılı demokratik ülkeler ile diğer özgür ülkelerdeki demokratik ortamın terörizmin gelişmesi için uygun olanaklar sağlaması
- 7- Batı toplumunun çeşitli kesimlerinde, terör örgütleri ve bunların arasındaki güçlerin propaganda ve ogitasyonların etkisinde kalınarak mevcut siyasal rejimlere karşı uluslararası düzeyde cepheler oluşturulması
- 8- Batı toplumlarının kendi hükümetlerinin teröre karşı aldığı önlemleri kabul etmeyerek bu tür gelişmelere çeşitli şekilde tepki göstermesi
- 9- Hükümetlerin tolerans, hoşgörü ve geniş fikirliliğinden yararlanarak çeşitli sosyal ve ekonomik konuların sömürülmesi

3. Uluslararası Terörizmin Kullanımı ve Etkileri

Uluslararası Terörizm denince tıpkı terörizm kavramında olduğu gibi bir tanımlama güçlüğü ile karşı karşıya kalmaktayız. Aslında bunun temelinde terörizmin tanımlanmasındaki güçlükler ve uluslararası ilişkilerdeki çeşitli faktörler etki etmektedir. Her şeyden önce terim olarak kullanımında bile bir karışıklık vardır. Wilkinson bunu açıklanırken uluslararası terörizm teriminin genellikle üstün körü olarak kullanıldığı ve terörizmin ise genelde sadece bir evrensel bir problem olarak görüldüğünü bunun yanında akademik yayınlarda bile aşırı uçtaki dikkatsizliklerden kaynaklanan kötülüklerin dahi uluslararası terörizmi kavramı içerisine sokulabildiğini ya da kullanılabildiğini söylemektedir. (Wilkinson, 1977: 173) Bu da bize göstermektedir ki kavram olarak bile tam olarak açıklığa kavuşturulamamıştır.

Bunun yanında Çatakoğlu'nun uluslararası ilişkilerde ortaya koymuş olduğu şu açıklama ise bir karışıklığı daha ortaya çıkarmaktadır. Çatakoğlu: "bir kere ; bir devletin lanetlediği terör örgütü diğer ülkede milli kahramanlar grubu olarak ilan ediliyor. Liderleri adeta diplomat ya da devlet başkanı gibi ağırlandı el üstünde tutuluyor." Sözleriyle uluslararası ilişkilerde çeşitli etkenlerin ön plana çıktığını koymaktadır. (Çatakoğlu, 1987:154)

Günümüzde ise terörizmin uluslararası nitelik kazanmış olması terörizmin en önemli niteliklerinden birisidir. Özellikle de terör örgütlerinin dış destek sağlama çabaları ve buna karşılık çeşitli devletlerin terör örgütlerini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaları ve desteklemeleri uluslararası terörizmin en önemli kısmını oluşturmaktadır. Devletlerin doğrudan ya da dolaylı yollardan terörizmi desteklemelerinin en önemli sebebi olarak, belirli bir amaca daha az riskli bir yoldan ulaşma arzusu gösterilmektedir. Ayrıca uluslararası terörizm mali açıdan çok ucuz bir yöntem olarak görülmektedir. Çoğu ülkede maddi sıkıntı çeken muhalif gruplara küçük maddi yardımlar yapıp, ülke ekonomisine ciddi zararlar verilip, bunun karşılığında büyük miktarda silah satışı gerçekleştirilmektedir bu nedenle de mali ve siyasi açıdan daha az risk taşıması kadar mali ve siyasi getirisi daha çok olduğundan gelecekte geri kalmış ve gelişmiş ülkelerce çok cazip bir uluslararası politika aracı olarak kullanılmaya devam edeceği öngörülmektedir. (Alkan, 2002: 25-26)

Bir eylemin uluslararası terörizm niteliği taşıması için şu nitelikleri taşıması gerektiğini söyleyen Şahin bu nitelikleri şöyle sıralamaktadır:

- 1- Terör olayı bir ülkede planlanır bir diğer ülkede icra edilir.

- 2- Fail. Olayı bir ülkede işler bir diğer ülkeye kaçar.
- 3- Terör örgütü bir ülkede kurulup konuşlanır, bir başka ülkeyi hedef alır.
- 4- Terör örgütü faaliyet yürüttüğü ülkenin dışında bir başka ülkeden silah, malzeme, eğitim, parasal kaynak ve destek alır.
- 5- Terör örgütleri amaçlarına ulaşmak için, başka terör örgütleriyle de işbirliğine girerler. (Şahin, Alkan, 2002: 27-28)

Terörizmin günümüzde ferdi bir görünümünden çıkıp milletlerarası bir boyut kazandığını söyleyen Çağlar'a göre dünya üzerinde hakimiyet kurmak isteyenler terörizmi de bir yöntem olarak seçmişler ve daha sonra bundan kendileri de kimi zaman zarar görüp kontrol etmenin yollarını aramaya başlamışlardır. (Çağlar, 1997:161) Fakat bu boyut giderek daha karmaşıklaşmıştır. Öyle ki terörizmi bir taraftan önleme çabaları içinde olanlar diğer taraftan terörizme destek verebilmektedirler. Bu noktada uluslararası ilişkilerin kazandığı önemli nitelik ve ayrıca terörizmin bu ilişkilerdeki yerini irdelemek gerekmektedir.

Uluslararası ilişkilerde terörizmin nasıl kullanıldığı konusunda Ersoy şunları söylemiştir: "Terörizmin on yıllardır uluslararası ilişkiler alanında çok sıcak ve ciddi tartışmalara neden olan bir konudur... Konunun hassas ve karmaşık oluşu çözümün de aynı oranda uzun zaman yayılmasını ve kapsamlı çalışmaları uluslararası düzeyde gösterilmesini kaçınılmaz kılmıştır. Bu çabalar ve araştırmalar çoğu zaman ulusal çıkarları tehlikede olan ülkeler tarafından gerçekleştirilirken kimi zaman da uluslararası politikanın bir aracı olarak terörizmi kullanıp ulusal çıkarlarına nasıl hizmet edebileceğini düşünen devletler tarafından gerçekleştirilmiştir ABD, eski SSCB ve İsrail merkezli literatür bu konuda oldukça zengindir." (Ersoy, 2000:997)

Görüldüğü gibi uluslararası ilişkilerde çıkar ilişkisi çoğu zaman ön planda olduğundan, bu çıkar ilişkisi bazen her şeyi kullanmaya kadar gidebiliyor. Dolayısıyla uluslararası terörizm sadece bir ülkedeki terörizmin başka ülkeye yönetilmesi veya zarar vermesi olarak bakıp, tanımlayarak geçmek yeterli değildir. Çünkü bu kadar olağanmış gibi görülmeyecek kadar karmaşık hale gelmiştir. Günümüzde ve gelecekte siyasal ve mali olarak en avantajlı bir yöntem olarak görülebilen ya da görülebilecek terörizm uluslararası boyutta meydana gelirken ülkelerin çıkar ilişkilerinde görmek gerekecektir. kimi zaman öglesine değişik yollarla kullanılabilir ki uluslararası ilişkilerinde siyasetin, terörizmle birlikte olarak terörizmin siyasal boyutunu teşkil ettiğini düşünebilmekteyiz. İstenmeyen kişilerin ötekileştirilmesi gibi ötekileştirilen

devletlere, mücadele bu yolla meşrulaştırmaya çalışılıp terörizm onlara yönelik olarak kullanılabilir. Hatta terör örgütlerini gizliden destekleyen devletler yeri geldiğinde onlarla mücadele amacıyla kendi amaçlarını gerçekleştirme hareketlerinde bulunabilmektedirler. Yine uluslararası düzeyde belirli kanunları, yasaları insan hakları için düzenleyenler ve belirleyenler terörizme destek veren devletler olarak karşımıza çıkabilmektedirler.

Tüm bunlara baktığımızda aslında ortada var olan bir terörizmden suçsuz insanların zarar gördüğü ve bu insanlar üzerinden uygulanan siyasetin görünmeyen yüzü olarak ortaya çıkan terörizm, uluslararası boyutta çok çeşitli biçimlerde ve nedenlere kullanılabilirler.

Konunun diğer bir yönü ise uluslararası arenada terörizmi hep başkaları üzerinde kullananlara karşı, yine terörle cevap verme isteğinin oluşmasıdır. Günümüzde ve gelecekte kullanılması mümkün nükleer ve biyolojik silahların üretilmesi o kadar kolay olabilmektedir ki bu silahlar karşısındaki sistemli güce zarar verebilmenin en kolay yollarından biri haline gelebilmektedir. Fakat her halükarda zarar görecektir olanların çoğunluğu tüm bu ilişkilerin dışındaki sıradan insanlar olacaktır. Bu nedenle eğer terörizm ulusları arası ilişkilerin içerisinde tamamen çıkarılmazsa bunun sonu gelmeyecektir. Terörizm uluslararası ilişkilerde yer aldıkça ve kullanıldıkça kimi zaman kolaylıkla meşrulaşmış gösterilecek, kimi zamanda bir tepki biçimi olarak ortaya çıkabilecektir. Bugün ise gördüğümüz gerçeklik ise terörizm uluslararası boyuta ve ilişkilerde giderek daha karmaşık biçimde kullanıldığıdır.

V. BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE TERÖRİZM

1. Uzakdoğu'da Terörizm

1.1. Hindistan : Thuglar ve Hür Kardeşlik Örgütü

Hindistan'da adam öldürüp soyarak geçinen Thug'lar bir tarikattır. Tümgeneral William Sleeman bu tarikatı yok etmiştir. Tarikat mensupları Thugculuk'un kaynağını Hint Tanrıçası Kali'ye bağlamış ve bir fedakarlık hareketinden doğduğunu düşünmüşlerdir. Esir edilen bir Thug olan Feringea'nın şu sözleri önemlidir: "Fedakarlığın gururunu (şekerini) tadan her şahıs bir Thug olur, bütün sanatları bilir ve dünyanın bütün zenginliği onun olur. Ben kendimi yüksek bir makamda buldum nereye gittimse büyük favori oldum. Bununla beraber avnemden uzakta iken daima bedbahtım ve Thugculuğa dönmeye mecbur kaldım."

1890'larda Hindistan'da Sind bölgesinde "Hür Kardeşlik Örgütü" daha önceki "Haşhaşin" örgütüne yüzeysel olarak benziyordu. Bu örgüt "Kabileler Ceza Kanunu" ile bastırılmış. (Altuğ, a.g.e. : 29-30)

1.2. Çin'deki Dernekler

Çin'de nehir korsanları, dağlardaki eşkıyalar arasında olduğu kadar saygı değer şehir sakinleri arasında da kavgacı "gizli dernekler" vardı. Her derneğin genellikle yetişmiş bir boksör olan "icracısı" mevcuttu. Bu derneklerin bazılarının isimleri şunlardır: "Büyük Bıçaklar", "Beyaz Nilüfer", "Ahenk ve Adelet'in Yumruğu", "Boksovlar" bu dernekler günümüzdeki siyasi tedhiş hareketlerinden çok Mafyaya daha çok benzemektedirler. (Altuğ, a.g.e.:30-31)

2. Asya-Avrupa: 19.yılı Kadar

Mutlakiyet çağında dini ihtilaflar keskinliklerinden bazılarını kaybettikten sonra lider devlet adamlarının siyasi maksatlarla öldürülmeleri nispeten azdı. Fakat Fransız ihtilali ile birlikte artan milliyetçilik sonucunda bu, değişikliğe uğradı.

Hükümetleri ve sosyal müesseseleri yıkmak için kişisel veya kollektif şiddeti bir vasıta olarak kullanmanın en hareketli savunucuları 19.yüzyılın ikinci yarısındaki "Rus

Anarşistler” olmuştur. Rus radikal teorici Alexander Serno - Solo Vevich 1867’de “Kuvvet ancak kuvvete boyun eğer” diye yazmıştır.

İrlandalı, Makedonyalı ve Sırp muhtariyet veya milli bağımsızlık için tedhişçi metodları kullandılar. Fakat bunlar genel bir sistematik stratejinin parçası değildirler. Buna karşın İspanyadaki terörizm hareketleri halkın belli kesimlerinin desteğine sahip olması bakımından farklıdır. (Altuğ, a.g.e. s : 31-32)

2.1. Rusya : Narodnikler , Sosyalist İhtilalciler

“Narodnaya Volya” faaliyetleri 1878 Ocağından 1881 Marına kadar sürdür. Silahlı mücadele üyelerinden biri olan Kovalski’nin tutuklanmaya karşı gelmesi ile başladı, Vera Zasulich’in St. Petersburg Genel Valisini vurmasıyla devam etti. 1878 Ağustosunda Gar’ın siyasi polisi üçüncü Şubenin Başkanı General Mezentsev’in öldürülmesiyle ilk doruk noktasına erişti. Bunlar arasında Çar’ın seyahat ettiği o treni uçurmaya bir teşebbüs ve Kış Sarayında bir mayın patlaması da vardı. Başarı yanı Çar İkinci Alexandr’nın öldürülmesi 1 Mart 1881’de paradoks kabilinden grubun üyelerinin çoğu Polis tarafından yakalandıktan sonra geldi. Bu yirmi yıl süren terörün en yüksek noktası ve sonuydu.

İkinci büyük terör dalgası “Sosyal ihtilalci Parti” tarafından desteklenmişti. Ve Balmaşov tarafından İçişleri Bakanı Sipyogin’in 1902’de katledilmesi ile başlamıştı. 1901’de bir asil zade olan Karpoviç, Eğitim Bakanı Bogulyepov’u vurmuştu. Sosyal ihtilalciler 1903’te Vali Obolenski ve Vali Bodanoviç’in katlide dahil olmak üzere üç suikast yaptılar. 1904’te iki, Japonya’yla savaş yılı olan 1905’te 54, 1906’da 82 ve 1907’de 71 suikast gerçekleştirdiler. Bundan sonra sayı süratle indi. 1908’de 3, 1909’da 2 ve 1910’da 1. En çarpıcı ve rejimin kudretli adamı Plehuse’nin katledilmesi idi. (Altuğ, a.g.e.: 32-33)

2.2. İrlanda : IRA

İrlanda’da ilk olarak 1791 yılında tarımsal kargaşalık nedeniyle “United Irishmen” (Birleşmiş İrlandalılar) teşkilatı ortaya çıkmıştır. 1870’lerde ve 1880’lerde “Dinamitçilerin faaliyetleri tek bir hareketle sonuçlanmıştır. Bu da Phoenix Park cinayetleridir.

I. Dünya savaşı yıllarında “İrlanda Cumhuriyet Ordusu” (IRA) adıl gizli militan grup terörizmi uygulayarak 1919-1923 arasında İngilizlerle adeta savaş açtı. Bunun

sonucu İrlanda'nın güneyinde İrlanda Cumhuriyeti kuruldu. 1950'lerde IRA, Kuzey İrlanda da Ulster hükümetine karşı ikinci bir terör hareketine girişti ve bu terör uzun süre kanlı bir biçimde sürdü. (Altuğ, a.g.e. : 33-34)

2.3. Türkiye'ye Karşı Ermeni Terörizmi

Türkiye'ye karşı Ermeni terörizmi 1890'larda başladı. Fakat Ermeniler İrlandalılara göre daha aza sabırlı bir ulusla karşılaştıklarından terörizmleri o tarihe az sürdü ve felaketle neticelendi. 1918' den sonra Birinci Dünya savaşı olaylarında adı duyulmuş bazı Türk liderlerinin katli şeklinde terörizm devam etti. (Altuğ, a.g.e. s : 34)

Justin Mc Carthy "Ermeni terörizmi" adlı makalesinde Ermenilerin amaçları ve kendilerini haklı çıkarmak istemeleri konusunda şunları söylemektedir: "Ermeni terörizmi haklı gösterecek bir neden bulunduğu söylenemez. Sovyetler Birliği gibi Ermeni terörüne destek sağlayan bazı ülkelerin Türkiye ve NATO'yu zayıflatmak açısından bazı çıkarları olabilir; ama Ermeniler bu terörden hiçbir kazanç elde edemez. Bölgenin bir zamanlar kendi vatanları olduğunu iddia etmeleri de dayanıksızdır. Bugün Sovyetler Birliği dışında yaşayan Ermenilerin sayısı üç milyondan azdı; bunlarında çok az kısmı yeni yaratılan bir Ermenistan'a göç edebilir. Aynı bölgede ise on bir milyonun üzerinde Müslüman ve Türk yaşamaktadır. Bu durumda Ermeniler Müslüman'ı yok edecek bir büyük savaş dışında Anadolu'da Ermeni devleti bir hayaldir." (Carthy; 1984 : 83)

2.4. Makedonya'da Terörizm: IMRO

IMRO ilk kez 1893'te Resne'de "Makedonya Makedonyalılarıdır" vecizesi ile ortaya çıktı. Önce gizli sivil bir propaganda örgütlü olan IMRO birkaç yıl içinde sistematik terör ve kitle isyanı hazırlayan bir askeri harekete dönüşmüştü. 1893'den 1903'e kadar bölgede egemenliği elinde tutan Türk hükümetine karşı terörizmi yürüttü. 1912-1913'te Makedonya bağımsızlık kazanamadı. Yunanistan, Bulgaristan ve Sırbistan arasında yeniden taksim edildi. Makedonya ancak 80 yıl sonra bağımsızlığını 1992'de ilan edebildi.(Altuğ, 1995 : 34)

2.5. Fransa'da Terörizm

Fransız Ravachol, August Vailant ve Emile Henry 1892 ile 1894 arasında dehşetli bir heyecan oluşturdular. Kişilere bombalar atılmasıyla şiddeti tercih etmeye

doğru bir dönüşün aynı zamanda vuku bulması sebebiyle aslında hiçbir zaman mevcut olmayan dev bir milletlerarası kumpas intiba yarattılar. Ravachol bir çok bakımdan olağan üstü bir cani, Fransa’da hiç anarşist hareketi olmasa bile öldürecek ve soyacak bir hayduttu. Vaillant bir bohemdi. Emile Henr ise heyecanlı genç bir adamdı. Halk anarşist grupların gizli ve ısrarlı karakteriyle büyülenmişti. Anarşistleri, sosyalistleri, nihilistleri ve müfritleri aynı kumaştan kabul ediyordu. (Altuğ, a.g.e. : 35)

2.6. İspanyada Terörizm

İspanya sistematik terörizmin bir dereceye kadar siyasi önemi olan bir unsur olduğu diğer bir ülkedir.Siyasi terörizm 19.y.y. boyunca özellikle “Karlisk Savaşlar” sırasında aşırı derecedeydi. İşçi sınıfının sendikalarının kurulması büyük ölçüde Bokunm’in tesiri altında çok fazla miktarda sert mücadeleyi beraberinde getirdi. İspanyada her çeşit anarşist vardı ama en savaşçı grup “FAI” kuvvet üstünlüğünü ele geçirdi. Liderleri arasında Buenaventura Durruti en ünlüsüydü. (Altuğ, a.g.e.: 37-38)

3. ABD’de Terörizm

1886’da bir taraftan fabrika polisi diğer taraftan militan kömür işçileriyle çelik işçilerinin katıldıkları “Haymarket Sqare Bombalanması” ve diğer kanlı olaylar cereyan etti.Yine 1905’te IDAHO Valisi Frank Steunenberg’in öldürülmesi münferit değildir, “IWW Örgütü” bu cinayetin “Rus mücadelesinden ilham aldığını” inkar etmedi. 1910’da Mac Namara biraderlerin sahip oldukları Los Angeles Gazetesinin binasının bombalanması ve diğer benzer vakalar oldu.Fakat ABD’de terörizm çap ve amaç bakımından sınırlıydı, hükümeti devirmek siyasi liderleri öldürmek veya sistemi değiştirmek gibi gayeleri yoktu.(Altuğ, 1995:37)

3.1. Latin Amerika’da Terörizm

Terörist anarşizm İspanyadan Latin Amerika’ya özellikle de Arjantin’e yayıldı. Barseleno’nın feci haftası 1909’da vuku bulmuştu. Buenos Aires’in “Semana Tragica”sı on yıl sonra vuku buldu. Durruti Sarogossa baş piskoposunu vurdu ve Simon Rodowilsky Buenos Aires polisi şefini öldürdü.Birinci Dünya Savaşına kadar terörizm ideolojik modele tam uymamakla birlikte bir sol kanat olayı olarak düşünöldü. (Altuğ, a.g.e.: 39)

4. Dünyanın Diğer Yerlerinde Terörizm

Sorel'in "Anarşist Sendikalizmi" sanayileşmiş İngiltere ve Almanya gibi Kuzey Avrupa ülkeleri yerine İspanya gibi hal kırsal, ekonomik ve siyasi bakımdan daha istikrarsız Güney Avrupa ülkelerinde tutulmuştur. İspanyol başbakanı Eduardo Dato 1921'de katledildi, Katalonya iç savaşa kadar ve savaş sırasında terörizmin asıl sahnesiydi. Franko diktatörlüğünün daha sonraki safhalarında merkezi siklet Bask bölgesine kaydı.

1920'lerde ve 1930'ların başında kızıl veya beyaz terörist çevreleri Cumhuriyetçi İtalya, Almanya ve İspanyanın demokratik esasların bozdu. Stalin ise diktatörlüğünü binlerce kişiyi öldürerek terörle sağlamlaştırdı. Hitler ise Avrupalı Yahudi ırkını yok etmeye çalıştı. (Altuğ, a.g.e.: 38)

5. Geçmişten Günümüze Terörizm

Terör eylemlerinin biline en eski örneklerinden biri Filistin'de (M.Ö. 66-73) iktidarı mücadelesinde ileri derecede örgütlenmiş bir mezhebin alt kademelerinden oluşan Scarii'lerin yapmış oldukları eylemler olarak belirtilmektedir. Parayla adam öldüren Scarii'ler eylemlerinde kullandıkları ve "SİCA" adı verilen kısa kılıçtan dolayı bu şekilde adlandırılmışlardır. (Dilmaç, 1997:59)

Şimdi tarihsel süreç içinde çeşitli türde ve ülkedeki terör olaylarına ve niteliklerine bakalım.

5.1. Jokoben Terörizmi

Kamil Turan "Terörün Yeni Boyutları" adlı yazısında da belirttiği gibi "...terör,Fransız ihtilalinden sonra siyasi bir kavram haline gelmiştir. İhtilal meclisinde jironenler'in 31Mayıs1793 tarihinde iktidardan düşürülerek Jakoben'lerin iktidar olmasıyla Halk Selamet Komiteleri kurulmuş. Şüpheliler Kanunu çıkarılmıştır, Robespierre ve arkadaşlarının bu iktidar döneminde yalnız kralcılar değil aralarında bazı ihtilal önderlerinin de bulunduğu bir çok insan, yeniden düzenlenen ihtilal mahkemeleri tarafından yargılanarak giyotine gönderilmişleridir. 27Temmuz1794 tarihinde Robespierre'in iktidardan düşürülerek 1400'e yakın kurbanın arkasından aynı mahkemelerde yargılanıp giyotine gönderilmesiyle kapanan ihtilalin bu dönemi "terör dönemi olarak anılmaktadır. Jakobenler on üç ay süren bir süre boyunca devamlı tedhiş ve korkuyu yaygınlaştırarak Fransa'yı kana boğmuş, toplumun bütünü,

yaygınlaştırılan bir dehşet içine sokarak, sosyal organizmanın sinir merkezlerini Feke uğratıp ihtilali kendilerinin buluşu olan bir zemine oturtmak istemişlerdir.” (Altuğ, 1995:26)

5.2. Haşhaşinler

Haşhaşinler İsmailiye mezhebinin bir kolu olup 11.y.y.'da ortaya çıkmış ve 13.y.y.'da Moğollarca ortadan kaldırılmışlardır. İran'da üslenen Haşhaşinler, yüksek memurları, valileri, halifeleri ve hatta Kudüs'ün Haçlı Kralı Montferratlı Conrad'ı öldürerek Suriye'ye yayılmışlardır. Selahaddin Eyyubiyi iki kez öldürmek istemişler fakat başaramamışlardır. İlk liderleri Hasan Sabai (Sabbah)dır. (Yılmaz, a.g.e.:28)

6. Günümüzde Terörizm (1968'den Sonrası)

1968 tarihinin burada belirtilmesinin nedeni olarak Yılmaz Altuğ'un “Terörün Anatomisi” adlı kitabın açıklamalarında gösterebiliriz. Burada: “... 1968'de Avrupa'da öğrenci ayaklanmasının ve 1967 Ortadoğu savaşından sonra 'Filistinlilerin' gerilla savaşına başlamalarının yılıdır. Ayrıca geçici 'IRA' (Geçici İrlanda İhtilal Ordusu) 'nın kurulduğu teröristler arasında ilk kez uluslararası işbirliğinin adımlarının atıldığı yıl 1968'dir.” şeklindeki açıklama ile bu tarihi vermekteyiz.

Şimdi genel olarak günümüzün terör olaylarına ve niteliklerine bir bakalım. İlk önce 2.Dünya savaşı öncesindeki ve sonrasındaki terörizm faaliyetlerinden söz edelim. 2. Dünya savaşından önce ortaya çıkan ulusal tedhişçi gruplar arasında Polonya sosyalistleri ve Hintli gruplarda bulunmaktaydı. Tedhişçi gruplar 1947'de Hindistan'ın parçalanmasında önemli rol oynamışlardır. Polonya da ise bağımsızlık taleplerinin geri çevrilemesinden sonra Varşova hükümetine karşı gelen batılı Ukraynalılar arasında çatışmalar doğu yörelerinde on yıldan fazla devam etmiştir.

2.Dünya savaşından sonra Filistin iç savaşı, Kıbrıs'ta EOKA ve Cezayir de FLN en önemli tedhiş gruplar olarak anılmaktadır.

1968 yılında Fransa'da başlayan ve diğer Avrupa ülkelerine de yansıyan öğrenci ve gençlik olayları Avrupa'da terör dalgalarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. 1968 olayları Türkiye dahil dünyanın birçok yerinde özellikle genç kitlelerin terör olaylarına yönelmesinde önemli bir olay olarak görülmüştür. (Dilmaç, a.g.e.: 63)

Bu tarihlerde bütün dünyada birçok gerilla savaşı yapılmaktaydı; Fakat hareketin asıl sahnesi Mao'dan Castro'ya ve Guevara'ya kadar bütün teoricienin kabul ettikleri

gibi kırsal bölge idi. Şehir terörizmi savaşın bir tanımlayıcı şekli bazılarınca da tehlikeli bir delalet olarak görülmekte idi.

Castro ve Guevara şehrin, ihtilalci özgürlük savaşçısının “mezarı” olduğuna kesinlikle inanmışlardı.Şehir terörizmi gerçekten Castro'nun mücadelelerinde önemli bir rol oynamıştır; Fakat Küba tarihini yazan Kübalılar bunun önemini daima azımsamışlardır.1960'lardan sonra önem kazanmış olan şehir terörizmi özellikle, Latin Amerika da kırsal gerillanın yenilmesi fakat aynı zamanda Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya da şehir terörist gruplarının ortaya çıkması veya bazı hallerde tekrar kuvvet kazanması ile yaygınlaştı. (Altuğ, 1995 : 42-43)

Diğer taraftan 1976 yılında Kaddafi Sovyetler Birliği ile o tarihe kadarki en büyük silah satın antlaşmasını imzaladı. Bu silahların büyük bölümü “ihtilalci” ve teröristlere dağıtılmıştı.

1980'e gelindiğinde ise terör bir “Rus salatası” halini almıştı. Terör kamplarında değişik etnik kökenliler, farklı dinlerin savaşının veren fanatikler, otonomistler, ırk ayrımı aleyhtarları, antiemperyalist milliyetçiler, ikinci sınıf mafya üyeleri, psikopat anarşistler, Troçkist, Maoist, Stalinist ve benzeri bu Rus salatasının içinde toplanmışlardı. (Başar, 1993: 28-30)

Günümüze doğru geldiğimizde terörizmin gidişatı bu yönde iken gelecekte nasıl olacak ve en son gelişen olaylar bu konuda bize bir fikir verebilir mi ? Şeklindeki soruyu cevaplamadan önce 1968'den 1994'e kadar kronolojik olarak dünya genelinde meydana gelmiş terör olaylarından bazılarını belirtelim:

1968

22 Temmuz: Filistinlilerin “PFLP” grubunun ilk uçak kaçırması. (PFLP: Filistin'in kurtuluşu için hak cephesi)

28 Aralık: İsraili ordusu Beyruta ilk misilleme saldırısında bulundu

6 Ekim: Arjantin'deki Cordoba'da ABD şirketleri Fuist National City Bank , Pepsi Cola, Squibb ve Dunlop Tires'in ofisleri bombalandı.

1970

21 Şubat : Bir İsviçre uçağı havada infilak etti, 47 kişi öldü, sorumluluk “PFLP-GC” ye ait

31 Mart: “Japon Kızıl Ordusu” (JRA) ilk uluslararası olayı yarattı. Samurailı teröristler bir Japon uçağını Kuzey Kore’ye uçmaya zorladılar.

1 Ekim : “ FLQ” Quebec eyalet hükümetinde çalışma bakanı Pirre La Porte’u kaçıırıp Cross’u kaçıranların talepleri yerine getirilmediğinden öldürdüler.

1971

1 Mart: Washington’da Senato binasında patlayan bomba çok zarara yol açtı.

4 Mart: “Türk Halk Kurtuluşu Ordusu” (THKO) mensubu teröristler Ankara Bağdat’taki dört Amerikan askerini kaçırdılar.

20 Kasım : Kahire de “Kara Eylül” teröristlerin Ürdün Başkanını Sheraton Oteli merdivenlerinde öldürdüler.

1972

21 Mart : Buenos Aires’te Arjantin’in Fiat Başkanı Alberdan Sallustro kaçıırıldı ve sonra öldürüldü.

21 Temmuz: IRA’nın Belfast’a bir gün içinde patlattığı 26 bomba on bir kişinin ölümüne 130 kişinin de yaralanmasına sebep oldu.

1973

Geçici IRA’nın en ölümcül kampanya yılıdır. 467 kişi siyasi şiddet eylemlerinde öldü.

1 Temmuz : Washington’da İsrail Askeri Ateşesi Yosef Alan kurşunlanarak evinin önünde öldürüldü.

1974

31 Ocak : Singapur’da iki Filistinli ve iki Japon Shell şirketinin petrol tesislerine saldırdılar.

8 Ekim: “NAYLP” İsrail’den Yunanistan’a gelmekte olan TWA uçağını havada uçurdu. İçindeki 88 kişinin tamamı öldü.

1975

4 Ağustos: Kuala Lumpur’da “IRA” ABD konsolosluğunun ve İsveç elçiliğini basarak yedi hapis teröristin salıverilmesini istedi.

24 Ekim : Paris'te Türkiye'nin Paris Büyük Elçisi İsmail Erez ve şoförü Talip Yener büyük elçilik yakınında makam otomobiline ateş açılması sonucu şehit oldular. Saldırığı "ASALA" ve "ESAK" ayrı ayrı üslendiler

1976

5 Ocak : IRA 10 protestan işçiyi taşıyan minibüsü pusuya düşürerek tümünü kurşuna dizdi.

19 Temmuz : Arjantin'de "ERP" genel lideri Robert Santucho güvenlik kuvvetleriyle çatışmada öldü.

16 Şubat: Beyrut'ta Türkiye Büyük Elçiliğı Başkatibi Oktar Cirit "ASALA" militanı bir Ermeni terörist tarafından açılan ateş sonucunda şehit edildi.

1977

3 Ağustos: New York'ta iki resmi daire "FALN" mensubu teröristlerce bombalandı.

7 Aralık : Kahire de Londra'daki Sunday Times'ın Ortadoğı uzmanı David Holden meçhul kişilerce öldürüldü.

1978

3 Ocak: "PLO" nun Londra temsilcisi Said Hamami Ofisinde öldürüldü.

27 Ağustos : Kuzey İrlanda'daki Warentpoint kışlasına bombalı saldırı düzenleyen "IRA" 18 İngiliz askerini öldürdü.

1979

30 Nisan : Londra'daki İran elçiliğı "Arabistan" için özerklik isteyen İranlı Araplar tarafından işgal edildi.

12 Ocak : Rodezya'da sivil yolcu uçağı elle kullanılan SAM-7 füzesi ile düşürüldü.

1981

3 Şubat: İzmir'de Kemeraltı Karakolu basıldı. Bir Polis Memuru Şehid edildi.

30 Mart: Başkan Reagan 25 yaşındaki John Hinokley tarafından göğsünden vuruldu.

1982

7 Ocak: ABD’li general Doizer Kızıl Tugaylarca kaçırıldı.

14 Ekim : Stutgart THY bürosu işgal edilmek istendi.

1983

22 Ocak: Paris’te THY bürosu bombalandı.

8 Kasım: ABD kongre binası bombalandı, patlamayı “ Silahlı direniş grubu” üslendi

1984

8 Şubat: Birleşik Arap Emirlikleri Büyük Elçisi Paris’te öldürüldü.

4 Temmuz: Atina’da iki Libyalı öğrenci öldürüldü.

15 Ağustos : Eruh-Şemdinli ilçesine PKK tarafından saldırıldı¹.

1985

29 Mayıs: Hindistan’ın Yeni Delhi kentinde Sovyet Diplomat arabasında kurşunlanarak öldürüldü.

10 Şubat: “Kızıl Tugaylar” Floransa kenti eski Belediye Başkanını öldürdü.

1988

30 Ağustos: Ballygawley köyü yakınlarında İngiliz askerlerini taşıyan bir otobüs havaya uçuruldu.

1990

17 Ocak: Teebane köyünde 8 protestan işçi IRA’nın bombalı saldırısı sonucu öldü

1993

23 Ekim : Belfast’ta Shankill sokağında bir balıkçı dükkanına IRA tarafından yerleştirilen bomba patladı ve on kişi öldü.

¹ Dilmaç, 1997: 187

1994

Şubat: ABD'nin New York kentindeki dünya ticaret merkezi bombalandı.(Altuğ, 1995:164-204)

Bütün bu terör eylemlerine baktıktan sonra günümüz için şu belirtilebilir: teknolojik gelişmelerin olması, terör örgütlerinin eylem tarzlarına yansımaya başlamış gelişmeler örgütlerce de takip edilerek örgütsel faaliyetler ile eylem tarzları bu gelişmelere paralel şekillenmeye başlamıştır. Artık günümüzde nükleer ve Biyolojik terör tehdidi uluslararası boyutta endişelere yol açmaktadır. (Dilmaç, 1997:64)

7. Gelecekte Terörizm

Soğuk savaş döneminin sona ermesi ile birlikte terörizm yeni bir boyut kazanmaya başlamış ve etnik ayrılıklar terörü oluşturan etkin unsurlar haline gelmeye başlamıştır. SSCB'nin çöküşü ile beliren ortam yeni gelişmeler için son derece uygun zemin oluşturmuştur. Etnik ayrımcılığa dayanan ortamın bazı devletlerin dış politikalarını gerçekleştirebilmek için bu hareketleri kullanmaları sonucunu doğurmakla birlikte asıl önemli nokta etnik problemlerin onları kullanan devletlerin politikalarından bağımsız ayrı birer sosyal mesele olmalarıdır. Bu nedenle etnik ayrılıkçı hareketlerin yol açtığı yeni bir terörizm dalgası muhtemel değerlendirilmektedir. (Başeren'den Naklen Dilmaç, 1997 s:158)

Soğuk savaşın devam ettiği dönemde Doğu bloku olduğu kadar Batı Bloku da karşı blokun etki alanı içerisinde yer alan ülkelerde etnik ayrımcılığı desteklemeyi bir soğuk savaş stratejisi olarak sürdürmüşlerdir.

Soğuk savaşın sona ermesi SSCB'nin parçalanması ve komünizm idealinin çöküşü ile birlikte M.L.(Marxist-Leninist) içerikli terörde belirgin bir azalma yaşanırken Komünist kökenli örgütler M.L. felsefesinin kapitalizm ve Liberalizm karşısında yenik düşmesi ile birlikte etnik ve kültürel kimliklerini daha belirgin bir şekilde ön plana çıkarmaya başlamışlardır. İki kutuplu dünyanın kontrol ve baskı altında tuttuğu etnik ayrımcılık Doğu Bloku'nun çözülmesi ile birlikte canlanmıştır. Böylece dünyanın bir çok yerindeki etnik gruplar teröre kaynak oluşturmaya başlamışlardır.

Bu gelişmeler bağlı olarak Balkanlar yani eski Yugoslavya kaynaklı bir terör dalgasının başta Avrupa ülkelerinin tehdit edeceği ileri sürülmektedir. Bugün gözleri önünde annesi babası kardeşleri öldürülen ve yaşları 10 civarında binlerce çocuk ve

genç yaşadıkları olayların etkisinde büyüyecekler ve ileride geride bıraktıkları kayıplar için bir şeyler yapmanın gerekliliği duygusunu sürekli taşıyacaklardır ve geçmişin intikamını almak isteyeceklerdir. Böyle bir yaklaşım sorunsuz olan Avrupa'nın bir terör dalgası içerisinde kendisini bulmasına yol açacaktır.

Ayrıca komünist ideoloji dağıldığından bu temele dayanan terörist örgütler ideolojik temel ve siyasi amaç yönünden belirsiz bir durumda kalmışlar ve sınırlamalar ortadan kalkmıştır. Daha önce örnek aldıkları ve örgütsel yapılarını eylem taktiklerini dolaylı etkileyen SSCB kaynaklı kontrol ve otoritenin olmayışı terör örgütlerini ve teröristleri bireysel ve daha sert tavırlar içine iteceğinden bu durum gelecekte terörün boyutunu etkileyici bir rol oynayacaktır. Terörün ideolojisinin kontrolden çıkması terör örgütlerinde kontrolden çıkmasına ve dolayısıyla eylemlerindeki boyutun daha da artarak kitlesel bir hal almasına neden olabilecektir. (Dilmaç, 1997:159-160)

Gelecekte terörizm nasıl olacak şeklindeki bir soruya cevap ararken dikkat edilmesi gereken bir başka nokta da günümüzde de kendisini gösteren devletler arasındaki ya da egemen güçlerle, onların planlarına karşı çıkmak isteyenlerin arasındaki çatışmalar ve bunun sonucunda ortaya çıkan terör olaylarıdır. Bu terör faaliyetlerinin en büyük özelliği uluslararası boyut taşımasıdır. Dünya üzerinde enerji kaynakları üzerinde egemenlik sağlama ve bu yolla istediği alanların kontrolünü elinde bulundurma gibi politikalar oldukça bunlara karşı çıkacak ve engellemeye çalışacak politikalar da olacaktır. Bu politikalar sadece kağıt üzerinde kalmayıp uygulanmaya çalışıldıkça da çatışmaların, şiddetin ve terörizmin değişik boyutlarda ve nitelikte ortaya çıkması da kaçınılmaz olacaktır. 11 Eylül'de ABD'deki Dünya Ticaret Merkezi binalarına yapılan saldırı ve daha sonrasındaki gelişmeler böyle giderse gelecekte daha yoğun bir biçimde yaşanabilir.

Şimdi gelecekte terör örgütlerinin eylemlerini gerçekleştirirken kullanabilecekleri muhtemel iki yöntem üzerinde kısaca duralım:

7.1. Modern Terörizm'in Ortaya Çıkışı

Çağdaş terörizmin genellikle aşağıdaki 5 faktörden kaynaklanır.

a) Kişisel kuvvetlerin çok zayıf kaldıkları son derece etkili süper güçler ve devlet polisinin ortaya çıkması:

II. Dünya savaşı, dünya politika yapısında büyük bölünmeler yarattı. Savaşın akabinde dünyadaki güçler, Kapitalist, Komünist, ve üçüncü Dünya ülkeleri diye üçe ayrıldı.

Dünyanın II. Dünya savaşından beri bir çeşit askeri hazır ol durumunda beklediğini söylemek mümkündür. Tarih boyunca pek başarılı olamayan, bir grup insanın giriştiği silahlı ayaklanma hareketleri 1945'ten sonra imkansız hale geldi.

b) İleri Teknolojinin Ortaya çıkması:

II. Dünya Savaşında yapılan radar, sonar, roket, ateş atıcıları, sualtı vasıtaları, ve nükleer silahlar gibi teknik buluşların yanında mevcut denizaltı, uçak, motorlu vasıtalar ve telekomünikasyon teknolojisinde büyük gelişmeler kaydedilmişti. Bu gelişmeler hükümetleri kuvvetlendirirken bazı grupların vurucu kuvvetini de arttırdı. Terörizmdeki tırmanış, otomatik silah, zehirli maddeler ve teröristlerin en çok rağbet ettikleri silah olan bomba yapımında kaydedilen gelişmelere atfedilmektedir.

c) Terörist eylemlerin etkisini çok genişleten ileri haberleşme Sistemi:

Endüstrileşmiş ülkelerdeki her evde televizyon ve radyo mevcut olup gazetecilik ince bir ilim haline gelmiştir. (Karacan, 1984: 199) Yüzyıllardır varılmasına karşın terörizmin, iletişim araçlarından etkili bir biçimde kendi amaçları doğrultusunda yararlanması son 20-30 yıla dayanmaktadır. Günümüzde terörizmin ses getiren yankıları ve etkilerinin kitle iletişim araçlarının ve özellikle de televizyonun gelişmesi ile doğru orantılı olduğu söylenebilir. Başkalarınınca terörist olarak adlandırılan bütün örgütler kitle iletişim araçlarını kendi amaçları doğrultusunda kullanmakta oldukça çabuk davranmış ve çoğunlukla da başarılı olmuşlardır. (Çağlar, 1994: 21)

Teröristlerin amaçlarına erişmelerinde kamuoyunun önemini anlamamız için kendimize şu soruyu sormamız yeterlidir: (Geçen yüzyılda olimpiyat atletleri kaçırılrsa etkisi ne olurdu ? (Karacan, 1984: 199)

d) Modern hayatın, teröristlerin sivil halk arasına saklanmasına izin veren anonim özelliği:

e) Uçaklar, trafik tünelleri, diplomatik binalar, elektrik santralleri ve zengin iş adamları gibi "kolay" ancak önemli hedeflerin mevcudiyeti: (Karacan, a.g.e.: 199)

7.2. Modern Terörizmin Nitelikleri

Altuğ "Terörizmin Dünü, Bugünü, Yarını" adlı kitabında bu niteliklere şöyle yer vermiştir:

“1) Terörizmin yeni ve emsali olmayan bir olaydır. Bunun için evvelkiler az ilgi çeker.

2) Terörizmin bugün insanlığın karşı karşıya bulunduğu en önemli ve en tehlikeli meselelerden birdir.

3) Terörizmin adaletsizliğe bir cevaptır, eğer tam siyasal ve sosyal adalet olmasaydı tedhişçilik olmazdı.

4) Terörizmin muhtemel vuku bulmasını azaltacak yegane vasıtalar, tedhişçilerin ileri sürdükleri şikayetleri, tazyikleri, hüsrancı ortadan kaldırmaktadır.

5) Teröristler tahammül edilmez şartlar yüzünden ümitsizliğe sevk edilmiş bağınaz inanmışlardır. Fakirdirler ve inanışları derinliğine ideolojiktir.

6) Terörizm her yerde vuku bulmaktadır.” (Altuğ, 1989: 123)

7.3 Modern Terörizmin Strateji ve Taktikleri

Askeri teknolojinin ilerlemesi daha küçük ve öldürücü silahların üretimine yol açtı. Bu da terörün imkanlarını genişletti ve taktiklerini değiştirdi.(Altuğ, 1989: 124) Terörizm bir hazırlık dönemi izler ve tek başına sonuç olamayacağı için olanaklara göre ayaklanmaya veya konvensiyonel askeri harekete dönüşmek ister.(İlhan, 1996: 88)

Güvenlik kuvvetleri gün ortasında teröristlerle çatışmaktan kaçınırlar, onların gelişmiş silahları askeri olmayıp daha çok psikolojiktir.

19.Y.yılda teröristin silahları tabanca ve bomba idi. Tabanca ancak çok yakından isabetli olan bir silahtır.

Teröristlerin bir diğer taktikleri de adam kaçırmadır. Bir tabanca, bir bıçak hatta sadece bir tehdit adam kaçırmada ve fiziki mukavemetini yok etmeye yeterli olmaktadır.

Teröristlerin başka taktiği ide banka soygunlarıdır. Stalin’in meşhur bir banka hırsızlığı olduğu unutulmamalıdır.

Silahların daha tahrip edici, daha ucuz, daha kolay elde edilir ve kolay saklanabilir olması da terörizmin artmasına sebep olmuştur. Terörizmi kitlesel haberleşme de azdırmıştır. Kitlesel haberleşmenin şüphesiz bir kabahati ve hatası yoktur. Bir yazar haklı olarak “Bir renkli televizyon aygıtı olmadan ihtilalci olamazsınız, o bir tabanca kadar elzemdir” demiştir.(Altuğ, 1989: 128)

7.4. Nükleer ve Biyolojik Terör

Bu konuda Dilmaç şu açıklamaları yapmaktadır:

“Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla ve soğuk savaşın sona ermesi ile birlikte kitle imha silahlarının ve materyallerinin kontrol dışı kullanılma riski ortaya çıkmıştır. Orta Asya ve Kafkaslarda meydana gelen olaylar ve yaşanan otorite boşluğu eski Sovyet Cumhuriyetlerinde nükleer madde kaçakçılığı olaylarını arttırmıştır. Nükleer madde açısından birer kaynak olan eski Sovyet ülkeleri nükleer maddelere yönelik talebin fazla olması maddi açıdan cazip bulunması mafya türü örgütlenmeleri bu konuya yönlendirdiği gibi terör örgütlerinin de dikkatini çekmiştir.

Gelecekte terörün uluslararası boyutta daha fazla gündeme gelmesi de en önemli etkenlerden biri nükleer ve biyolojik alan yaşanacak gelişmelerle karşımıza çıkacaktır.

Özellikle Japonya’da “Yüce Gerçek” tarikatının 20 Mart 1995 tarihinde Tokyo metrosunda gerçekleştirdiği Sarin gazı saldırısında dünya terörün biyolojik boyutu ile tanışmış ve böylece endişe ile beklenen durum gerçek hayata yansiyarak tehlikeyi varsayımdan gerçeğe taşımıştır. Bu olayda 6 kişi ölmüş 121 kişi ağır yaralanmış ve toplam 4695 kişi bu olaydan etkilenmiştir.

Kimyasal ve biyolojik silahların elde edilme kolaylığı ve zirai ve tıbbi ilaç üretilen bir laboratuarda kolaylıkla bu tür silahların üretilmesinin mümkün olması endişeleri arttırmaktadır. Sıradan bir mühendisin bile yapmasının mümkün olduğu son derece öldürücü silahların terör örgütlerince kullanılmayacağını kimse garanti edemez.” (Dilmaç, 1997 : 161)

Özellikle biyolojik bir saldırı insanları psikolojik yönden de etkilemekte ve toplum üzerinde genel bir huzursuzluk oluşmasına neden olmaktadır. En son 11 Eylül saldırısından sonra ABD’ de ortaya çıkan Şarbon vakası bunu göstermiştir. Kimi yerde söylentisi bile toplumu huzursuz etmeye, korkuya sürüklenmeye yetmiştir. Zaten terör örgütlerinin hedeflerinden biri de toplumu korku ve dehşete düşürerek istedikleri yönde hareket olanağı sağlamaksa gelecekte böyle bir saldırı türü çok çeşitli biçimlerde ve ellerde kullanılabilir.

7.5. Ekonomik Terör

Bu konuda Certon ve Davies Terörün gelecekteki yüzü adlı makalelerinde şöyle demektedirler:

“Bir ulusun ekonomisini hedef alan terörist eylemler oldukça etkili olabilir. Mısırlı radikal İslamcılar yabancı turistlere saldırarak ülke ekonomisinin temel direklerinden turizm sektörüne büyük zarar verdiler... Eğer turistler bir ülkeyi sahte

paralarla istila eder ve özellikle bu tür bir işlem diğer ekonomik savaşlar ve daha geleneksel terör saldırısıyla bir arada gerçekleşirse hükümetin ekonomik güveni ve istikrarı sarsıntıya uğrar...

Uluslararası bankacılık sistemleri de gerek teröristler gerekse suç unsurları için özellikle çekici hedefler olacaktır... Gelecekte bazı hükümet ve firmaların ekonomik rakiplerini yok etmenin yanı sıra politik konumlarını ilerletmek için sistematik çalışmalarına tanık olunabilir. (Certon-Davies, 1995 : 209-210)

VI. BÖLÜM

TERÖRİZMİN FELSEFE VE TEORİLERİ

1. Terörizm, Felsefe ve İnsan Hakları

Bu konuda açıklama yapan Kuçuradi şunları söylemektedir.

“Felsefede dönem dönem bazı konuların moda haline geldiğini, bazı konularınsa arka plana itildiğini görüyoruz. Birinci Dünya Savaşından bu yana arka plana itilen konulardan bir de devlet sorunudur... Buna karşılık bir durum olarak görülen “devlet”in dünya ülkelerinde git gide daha büyük kimilerince de “ürkütücü” bir güç kazandığını görüyoruz...”

Ne türden bir kurum olarak görülürse görülsün devlet eğer bir kurum-insanların kurduğu bir şey-ise her devlet onu “kuranlardan” ayrı (yani “kendi başına bir varlık” olarak) düşünülmez Ancak o zaman da iş gelip “belir bir devleti ya da devlet tipini kuranlar kimlerdir?” sorusunda haklı olarak düğümlenir. Nitekim devletler, birbirinden çok farklı temel ilkelere göre kurulmuş ve yönetilmiş bu gün de oldukça farklı ya da farklı ağırlıklı temel ilkelerle kurulmakta ve yönetilmektedirler. Farklı devletlerin anayasalarını hatta bir ülkedeki anayasa değişikliklerini karşılaştırdığımızda bunu görmek zor değildir...

İnsanlık olarak bugün ulaştığımız insan ve değer bilgisi. İnsanlara, kendimize ilişkin bazı gerekleri “insan hakları” dene hakları ortaya koymamızı sağlamıştır.

Hukuksal bir insan kurumu olarak devletin amacı açısından bakıldığında bu gereklerin ulusal düzeyde yerine getirilmesini sağlamak doğrudan doğruya veya dolaylı olarak “devlet”in işidir. İşte insan hakları bilgisi çağımızın koşullarında devletin ana işlevlerini belirleyebilmek ya da : bu günkü devletlerin hukuksal bir insan kurumu olarak devletin amacına uygun kurulma-varolma koşullarını görebilmek-için ipucu olmaktadır.

Buna göre bugün hukuksal bir insan kurumu olarak devletin amacına uygun kurulan ve işleyen bir devletin iki ana işlevinden söz edebilir: yurttaşların temel (insan) haklarının güvence altına alınmasını ve yaşanabilmesini sağlamak. Bu iki işlevin “açılması” bir devletin bugünkü koşullarda görevlerin belirler.

Ve denebilir ki bugün insan haklarının açık bilgisine dayanmadan “kurulan” ve işletilen her devlet, bu hakların korunmasını sağlamayı merkeze almadan yapılan her

anayasa ve bu haklarla ilgi kurmadan çıkarılan her yasa, kurulan her kurum ve kuruluş nedeni ister bilgisizlik ister çıkar olsun, hukuku kötüye kullanma olur...

“İnsan hakları” denen haklar grup haklarından ayrı olan kişi haklarının bir kısmını temel kişi haklarını oluştururlar. Bu haklar, bütün insanların “eşit” olduğu, her kişinin -kim olursa olsun- sırf insan olduğu için sahip olduğu haklardır...

Bu tür temel kişi haklarının “hiç bir koşulda kısıtlanabilirliği” sürüp giden hem de siyasal bir renge bürünmüş bir tartışmadır... Bu hakları kısıtlamalar çoğu zaman bu hakların sık sık görülen “kötüye kullanılması”nı önlemeyi amaçlamaktadır. Ne var ki bu hakları “kötüye kullandırma”, onları “bazı koşullarda kısıtlanabilirliğini” yasalaştırmaktan değil onların kavramsal sınırlarını çizmekten -tanımlamalarından- ve karşı karşıya gelinen bir durumu bu tanımlamalara dayanarak değerlendirebilen kişilerin eğitilmesinden, yani felsefeden ve felsefe eğitiminden geçmektedir...

Bir ülkede bugün, devletin bu iki işlevi bilinçli olarak yerine getirilmeye çalışılmadıkça yurttaşların yurttaşları ve bu arada devleti, en darından en geniş anlamına kadar, sömürmeleri ve sosyal adaletsizliğin egemen olması kaçınılmaz olur.

Yaşadığımız tarihsel an insan hakları kavramıyla sorunlu bir ilgi içinde olan bir devlet kavramını en azından kafalarda oluşturama gerekliliğini duyuruyor...

Bu arada da terör’ün ulusal ve uluslararası düzeyde ulaştığı boyutlara ve onun en zor anlaşılır görünümü olan “intihar komandoları”na veya canlı bombalara ayrıca da bugün terörle savaşmada izlenen yollara bakılırsa “kendi başına bir varlık olarak devlet” anlayışının değişmesi şöyle dursun kafalarda pekiştiği söylenebilir.

Terörizm ister ülke içi ister ülke dışı kaynaklı olsun ve nedenleri ne olursa olsun insan haklarını hiçe sayan bir eylem biçimidir. Ne var ki insan haklarından bunca söz edildiği dünyamızda terörizm bugün, niteliği ne olursa olsun elde edilmek istenen bir şeyi kabul ettirmek / yaptırmak amacıyla kullanılan bir metot olmuştur...

Bu günkü dünyada terörizm, insanların birbirlerini ve kendilerini, haklı ya da haksız siyasal bir “dava”nın araçları olarak görmenin en uç şekli olarak görünüyor. Günümüzdeki terörün en korkutucu yanı siyasal bir amaçla öldürürken ölmeye giden, bir “dava”ya inanmış / inandırılmış genellikle genç insanların -“intihar komandoların”, “Canlı bombalar”ın- varlığıdır. Böyle insanlar var oldukça, yani böyle insanların yetiştirilmesi önlenmedikçe terörü yok etmek oldukça güç olsa gerek...

Elde edilmek istenen ne nitelikte olursa olsun bir metot olarak terörün en temelinde genellikle “kendi başına bir varlık olarak devlet” anlayışı bulunuyor. Aynı

anlayış, insanların “özgürleşmesi” adına “devleti ortadan kaldırmayı” ve “devleti küçültme” yi savunan birbirinin karşıtı olana iki ideolojinin de paylaştığı devlet anlayışıdır. Bunların tümü “kendi başına bir varlık olarak devletle başa çıkma yolları olarak denenmekte, ama er geç yarattıkları başka olgulardan ötürü çıkmaza girmektedirler.” (Kuçuradi, 2002: 332-42)

Kuçuradi'nin devlet kavramı ve insan hakları ilişkisi üzerinden açıkladığı terörizm genel olarak insan haklarını çiğneyen niteliği ile ön plana çıkartılmıştır. Bununla birlikte çelişki olarak da günümüz dünyasında insan haklarından çok sık bahsedilmesine karşın terörizmin istenilen her hangi bir amacın gerçekleştirilmesinde kullanılabilen bir metot konumunda olduğu da belirtilmiştir. Şimdi birazda bu çelişki üzerinde yani dünya üzerinde insan hakları söylemcileri bu kadar çokken neden terörizm bu kadar çok kullanılmaktadır? Bu soruya felsefik bir cevap aranacaktır.

Bu konuda açıklama yapanlardan biri olan Oruka şunları söylemektedir:

“Terörizm, genellikle yasal olarak kurulmuş siyasal ve toplumsal bir düzene karşı sabotaj eylemleri gerçekleştiren “yasa tanımaz” kişiler ve başkaldırma olayı ile birlikte düşünülen bir kavramdır.

Terörizmin, amacına uygun oluşturulmuş yasal bir sistemin de pekala bir aracı olabileceği pek ender akla gelir... Bu nedenle “yasal terörizm” deyimini genelde hukuk düzeninin egemenliğini adaletin egemenliğinden ayrı tutmayı başaramayanlara özellikle tuhaf bir deyim gibi görünecektir. “Yasa” ve “adalet” kavramlarının özdeş olmadıkları gibi birinin diğerini içermediğini anlamak önemlidir. Oysa onları aynılaştırmaktır. Ve ütopyada özdeş olmaları gerekir...

Terörizmi bir başka yerde ceza kavramına zıt bir anlamda tanımladım. Ceza bazı kimselerin bazı kimselere suç işledikleri için ya da suç işledikleri iddiasıyla maksatlı olarak acı vermeyi ya da onların bazı şeylerden yoksun bırakılmalarını gerektirir. Bu acı ya da yoksun bırakılma, işlenen suça bir şekilde denk düşmeli yani işlenen suça oranla akla yatar bir “en fazla” yı aşmamalı. Suç da ceza veren kimseleri korumakla yükümlü oldukları bir kuralı çiğneme olmalıdır. Diğer yandan terörizm maksatlı olarak, bir masum insana acı ya da zarar vermek veya akla yatar bir “en fazla”nın ötesinde olan (genellikle de şiddet içeren) bir cezadır. (Oruka, 2002 : 346)

Yukarıda ileri sürülen görüşte açıkça söylenmeyen şey yasa arcılığıyla terörizmin başlatılabilmesi ve kutsallaştırılabilmesidir. Çünkü gerçekten masum insanlara acı ve zarar ziyan ve beklenmeyene sınırlar ötesine varan bir ceza mahkemece

verildiği takdirde bu yasal bir eylemdir. Bu da, daima yasal otoritesi olmayan terörizm türlerinin olabileceği imkanını da açık bırakmaktadır. Örneğin kriminal terörizm ve devrimci terörler.

Bizi ilgilendiren, yasaya uygun olarak yürütülen terörizmdir... yasal terörizm daima devletin telkin ettiği bir uygulamadır...

Yasal terörizm çeşitli biçimler alır. İlk olarak polis zulmünün kişilere karşı kullanılmasını içeren sırf “fiziksel” bir şiddet olabilir. Polise ya da askeri personele şüpheli kimseleri tutuklama ve bu insanlardan sorgu yoluyla bilgi almak için işkence hakkı verilir. Bunun yanı sıra polis ve askeri personele “kendini koruma” bahanesi altında tehlikeli şüphelileri yasaya ve hükümetin emrine karşı geldiği ileri sürülen kimseleri vurup öldürme serbestliği de verilmektedir...

Yasal terörizm yargısal olabilir burada yargıçlar kararlara engel olunduğu gerekçesiyle aslında önemsiz suçlara uzun ve ağır hükümler verirler. Suçlanan insanlar mahkeme emriyle hapiste yahut gözaltında uzun ve belirsiz bir şekilde tutulabilirler. Sonunda bunlardan bazıları suçsuz olduklarını kanıtlarlar ama hapisanede uğradıkları kayıplar ve haksız muameleler için birer maddi yahut sözel karşılık alamazlar.

Yasal terörizm aynı zamanda yasama aracılığı ile olabilir. Bir çok Afrika devletinde hükümetin resmi çizgiden ayrılan hiçbir siyasal görüşe karşı hoşgörüsü yoktur. Bundan dolayı yasal mekanizma muhalefetin soluk alıp şikayetlerini ortaya dökebileceği anayasal yolların tıkamak için kullanılır.

Yasal terörizm psikolojik ve toplumsal işkence biçimini de alabilir. Tutuklanan insanlar hapisanelere konur ve onlara en onur kırıcı şekilde davranılır... Basına sanki onların suçları kanıtlanmış gibi haber yazması için izin verilir.

Bununla beraber genel olarak yasal terörizmi devlet terörizminden ayırmak gerekir. Birincisi ikincisinin bir şeklidir. Devlet terörizmi yasal terörizmin arkasında ya da ötesinde olan belli uygulamaları içerir. Yasal terörizmde hükümet eylemlerine meşruluk süsü vermeye çalışmaktadır. Fakat devlet terörizminin bazı tiplerinde meşruluk veya yasallık ortadan kalkar ve söz konusu olan, ne şekilde olursa olsun istenmeyenlerin toptan ve utanmazcasına yok edilmesidir. Bu durumda hükümet kendi uyruklarına karşı savaş ilan eder.

Yasal terörizm devrimci terörizminden de kesin bir biçimde ayrılır. Birincisi, o sistem altında yaşayan halka şiddetle boyun eğdirmek için mevcut bir hukuk sisteminin

kötüye kullanılması iken ikincisi mevcut bir siyasal sisteme yasa dışı bir şekilde şiddet yoluyla saldırmaktır.” (Oruka, 2002: 345-352)

Terörizm ile insan hakları ilişkisine felsefik açıdan yaklaşım açıklamalar yapan Oruka'nın söylediklerinden de yola çıkarak ve esasen bizim genel olarak incelediğimiz uluslararası ilişkiler çerçevesinde terörizmin bir parçasını oluşturan bu türdeki terörizm tiplerinden bahisle söyleyebiliriz ki ülkelerin kendi içlerinde bile bu türde terörizm uygulamaları bulunurken dışarıya karşı insan hakları savunucuları olarak çıkmaları pek inandırıcı olamayacaktır. Bu insan hakları söylemcileri bu kadar çokken neden hala terörizm devam etmektedir sorusuna verebilecek cevaplardan bir tanesidir. Bunun dışında insan hakları ve terörizm çizgisini ayırma noktasında açıklama yapmış olan Ghorî şunları söylemektedir: Devletlerin hassasiyetlerini ilgilendiren bir konudur... Bütün insanlığın nedeni devletlerin sorunu haline gelmiştir. Buna mukabil terörizm 2. Dünya savaşı sonundan beri geçen yüzyılda gelişen evrensel kültürden soyutlanmıştır. Terörizm bir laboratuvarın sürrealist izolasyon ortamında “Terörizm günümüzde global bir ilgi konusu haline gelmiştir. Hem fertlerin hem yetiştirilmiş bir fenomenal değildir. Terörizm sömürgeci düzeni bitiminde ortaya çıkan kaos ortamında çıkan bir oluşumdur... Terörizm, bir grup veya fert diğer grup ve fertleri tehdit altında bulundurmak için kullanılabilir. Bu da bir ferdin şiddeti veya tehdidi araç olarak kullanma imkanı bir devletin veya hükümetin kullanma imkanından çok daha azdır. Açıktır ki bir şahıs veya başı bozuk bir insan uzun zaman bu tehditlerini arkalarında imkan olmayınca uzun süre sürdüremezler. Ama devletler imkanları ile bunları sürdürebilirler. Fakat bu demek değildir ki fertler tarafından yapılan terörizm göz ardı edilmelidir. Modern ve medeni toplumlar arası düzenimiz insan onur ve şerefi üzerine inşa edilmiştir. Buna karşı tartışmaya dahi girmek terörizmdir. Bu düşüncede bizi diğer tarafa olan insan haklarına getirir. İnsan hakları son elli yıl içinde bu zamana kadar ki tarih içinde en fazla ihlale uğramıştır diyebiliriz. Tarih kitapları bu ve kolektif insan haklarının bilerek ve isteyerek ihlallerinin belgeleri ile doludur. Örneğin Vietnam Savaşı sonrası on binlerce dönüm tarım arazisi ilaçla zehirlenmiştir. Daha yakın bir yeri örnek vermek gerekirse 1990-1991'deki Körfez Savaşı sırasında sulandırılmış uranyum mermilerdeki bu zehirli olma etkisi 4000-5000 yıldır. Güney Irak bilhassa Basra Körfezinde kanser ve sakat doğum oranları artmaktadır. Bütün bu tezatların içinde en büyük tezat insanoğlunun bu barbarca metotlara başvurma sebebi insanca yaşamak ve hürriyet olarak gösterilmektedir.” (Ghorî, 2000 : 193-195)

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere devletler arasında insan haklarına olan saygı ve riayet sadece sözde kalabilmekte çıkarlar doğrultusunda insan hakları çabucak göz ardı edilebilmektedir. Eğer Ghori'nin dediği gibi insana saygıyı ve insan onurunu korumaya karşı bir söylem dahi terörizm olarak nitelendirilebilecekse o zaman terörizmi önlemeye karşı savaş açmış olanların bu insan hakları ihlalleri de terörizm oluşturmaktadır. Bunun sonucunda da terörizme karşı terörizm uygulaması oluşmaktadır. Açıktır ki böyle bir uygulama veya düşünce terörizmi bitirmek yerine daha da körükleyecektir.

2. Terörizm Teorileri

Ferracuti "terörizm teorileri" isimli makalesinde bu teorilerle ilgili açıklama ve sınıflandırma yapanları şu şekilde vermiştir:

"Mc Clure'in sebeplere göre sınıflandırması, olayın altındaki ana dürtüleri anlamamıza yardım etmektedir; ama bunlarda yüzeysel ideolojik sebepler seviyesinde olup diğer gerçeklik kıstaslarını tatmin etmekten epey uzaktır. Mc Clure'e göre 5 ana sebep vardır:

1-Sömürge idaresine karşı direnme: Mesela Cezayir ve Doğu Afrika Mücadeleleri. Uluslararası global bir destek sağlamak suretiyle, zaferle sonuçlandırdıktan sonra tarihe gömülüp unutulmaya yüz tutan tek tip budur.

2-Ayrılıkçılık: Mesela Bask ve Portorikolular sömürgeciliğe karşı direnmeye benzer. Ancak etnik bir temele dayanıp, aralarında politik farklılıklar vardır.

3-İç-Politika: Mesela Mao veya Kastro'nun ilk zamanları; ülkenin politik kavram ve politik münasebetlerini değiştirme amacıyla ülkeyi içten ele geçirme çabalarıdır.

4-İdeolojik: Mesela Tupamaros, Kızıl Tugaylar, Baader, Meinhof, Weather Yer altı Örgütü. Bunlar en tehlikeli ve teorik yönden en ilginç olanıdır. Burada ki gaye, her hangi bir tutarlı ve uygulanabilir seçenek getirmeden mevcut sistemi yıkmaktır.

5-Dış İşgali Destek: Mesela altmışlarda Vietnam'da olduğu gibi. Ancak bu genellikle gizlidir ve teorik yönden de pek ilginç değildir."(Ferracuti, 1984:221)

Bonate'nin ise taktik / stratejik ve araç / amaca yönelik çifte farklılığa dayanan gayet özlü bir sınıflandırma yaptığını söyleyen Ferracuti buna rağmen bu sınıflandırmanın esas olarak hareket tarzına yönelik pek açıklayıcı olmayan bir yaklaşım olduğunu belirtmektedir. Ona göre sosyopsikiyatrik bir teori, her sapkın davranış teorisi gibi

şimdilik ideolojik amaca yönelik terörizme eğilmek zorundadır. Ona göre sosyopsikiyatrik terörizm teorisi sapık davranışları belirten diğer teoriler veya genel olarak tüm teorilerde olduğu gibi anlamlı değişkenler arasındaki ilişkiyi anlamaya yarayan mantıksal bütünlüğe sahip bir önermeler setinden ibarettir. (Ferracuti, 1984:222)

Ferracuti Hazlip'in terörist liderlerin bildirilerini inceleyerek teröristlerin prensiplerindeki bütünlüğü ve prensiplerine olan bağlılıklarını ele aldığını söyleyerek Hazlip'in bu prensipleri şu şekilde belirlediğini yazmıştır.

- “1- Baskıyı yenmek için şiddet gereklidir.
- 2- Mazur gösterilecek şiddetin bir sınırı yoktur.
- 3- Hareketler amaçlarını açıkça aktarmalıdır.
- 4- Misilleme, misilleme getirir.
- 5- Teröristlerin başarısı iç in acımasızlık ve olağan üstü şiddet şarttır.
- 6- Hükümetin başarısızlıkları halkın desteğini sağlamak için kullanılabilir.
- 7- Terörizm, hükümetin baskıcı yönünü ortaya çıkarır.
- 8- Terörizm dolaylı ve dolaysız olarak hükümetin işlerliğini yok etmeye çalışır.
- 9- Terörist eylemlerde gizlilik önemlidir.
- 10- Teröristin başarılı olması için sistematik planlama ve eylem gereklidir.
- 11- Ufak çapta inatçı saldırılar en etkilidir.
- 12- Teröristler davaları uğruna yok ederler.”

(Hazlip, Ferracuti, a.g.m: 225)

Ferracuti yine Salert'in terörizmle ilgili dört ana teoriyi özetlediğini ve şu şekilde açıkladığını belirtmiştir:

“1- Olson Teorisi veya rasyonel bir seçim olarak ihtilal:

Buna göre mevcut toplumsal şartlardaki en iyi seçenek ihtilaldir Kişisel güdüler önemsizdir. Mantıklı bir temeli olduğundan oyun teorisi ve maliyet / yarar analizi ile doğrulanabilir.

1) Psikolojik Teori :

Bu genel olarak engellenme ve şiddet ilişkisine dayanır. Davies tarafından yeniden düzenlenmiştir. Bu, problemi sosyal çevreden çıkarır kişiliğe iter. Ancak güdü ve karşı güdüler pek iyi incelenememiştir. Kısmen topolojik olan bu teori bir moral engellenme içinde olmasına rağmen terörizmden uzak duran kişileri veya tövbe etmiş teröristleri pek iyi açıklayamamaktadır.

2) Sosyal Sistem Dengesizliği Teorisi:

C.Jhonson tarafından öne sürölmüş bir “sistem” yaklaşımıdır. Geçerliliği Anomi indeksi olarak seçilen değişkenlere (ideolojik faaliyetin artması silahlı kuvvetler, genel ve politik suçlar ve intihar olayları) bağlıdır.

3) Marksist Teori:

Uzun geçmişi ve çeşitli şekilde yorumlanmasından dolayı bir senteze varmak çok zordur. Yorumları çeşitli yönlerde gelişmiştir. Tamamen birbiriyle uyumsuz olmasalar bile, sosyal ve ekonomik özelliklere dayanan bilimsel- pozitivist yaklaşımlar ile Mancuselun Hegelci kişisel fiiliyata yönelmiş yaklaşımları arasında çelişkiler mevcuttur. “Sınıf bilincinden” “ihtilalci bilince” geçiş tarihsel olarak ispat edilmemiştir. Klasik Marksizmin ihtilalci terörist şiddeti açıkça reddettiğini belirtmek çok önemlidir.” (Salert, Ferracuti, a.g.m: 229)

Ferracuti ye göre: “Salert tarafından incelenen bu dört teorinin hiçbirisi sağlam bir teorinin gereklerine sahip değildir veya doğru tahmin ve planlama için yeterli bir temele oluşturmamaktadır. Eğer yapılacak deneme hem kişiyi hem de çevreyi kapsayacak ise yeni çabalar gerekir. Teröristler belli bir kültür içinde yaşarken hem kendilerini haklı göstermek hem de dönüşüm sağlamak için kendi değerlerini oluşturmaya çalışırlar.” (Ferracuti, a.g.m: 230)

Ferracuti, Henry David Thoreau’nun “Civil Disobedience” (sivil itaatsizlik)’deki sözlerine değinerek konunun daha açıklığa kavuşacağını söylemiştir.

H.D.Thoreau’un sözleri şunlardır:

“Her insan ihtilal yapma hakkını kabul etmiştir; bu hükümetin zalimliği ve etkisizliği dayanılamayacak kadar büyük olduğu zaman ona sadakat göstermeyi reddedip karşı koyma hakkıdır.” (Thoreau, Ferracuti, a.g.m: 230)

VII. BÖLÜM

ENFORMASYON ÇAĞI, KÜRESELLEŞME VE TERÖRİZM

1. Enformasyon Çağı ve Bilgi Toplumu

1.1. Bilgi Toplumuna Geçiş Süreci

Enformasyon çağı olarak nitelendirilen günümüz dünyasında yeni bir toplumsal yapının oluştuğu görülmektedir. Bilginin önem kazandığı ve eskisinden daha farklı bir ortamın oluştuğu bir süreç yaşandı. Bu sürecin gelişimi hakkında Kumar şunları söylemektedir:

“Sanayi sonrası toplum fikri yegin bir tartışmaya konu oldu. Hem bu fikrin doğurduğu kışkırtıcı sorunlara hem de eksikliklerine yaygın bir şekilde işaret edildi. Kısmen bunun bir sonucu olarak, kısmen de 1973 petrol şokunun ardından Batı dünyasında değişikliğe uğrayan duyumsal iklimin sonucu olarak “sanayi sonrası”nın gününün geldiği yönünde güçlü bir izlenim uyandı. 1970’li yılların sonlarında yapılan tartışmaların hepsi “büyümenin sınırları” ve sanayiciliğin dinamik potansiyelinin sınırlandırılması hakkındaki -sömürülmesi değil- tartışmalardı. Bunlar sanayi toplumlarını artan büyümeden yararlanma yeteneğini kaybetmesi yüzünden gelir dağılımı çatışmalarının yeniden canlanması üzerine yapılan tartışmalardı. Bir kriz yaşandığını belirten ruh hali 1960’lı yılların iyimserliğinin yerini aldı. Sağ-Kanat partiler, “Viktoryen” değerlere kendine yeterlik ve laissez-faire uygulamalarına geri dönülmesinin isteyerek bu ruh halinden yararlandılar. Sağ-Kanat partiler 1945 sonrasında kararlaştırılan ortamın en bariz özellikleri olan merkezi planlamadan ve devlet müdahalesinden vazgeçilmesi çağrısında bulundular. Bu vazgeçme çağrısı, sanayi sonrası toplum fikrini anahtar öncülü konumundadır.” (Kumar, 1999:14)

Yine bilgi toplumunun ortaya çıkış süreci üzerinde Erkan ise şunları söylemektedir:

“Bilgi sektörünün ürünü olan mallar arasında bilgisayar, iletişim ve elektronik araçlar, büro ve iş yeri araçları, ölçü ve kontrol araçları basın ve basılmış yayınlar ile hizmet cephesinde elektronik haberleşme, reklam, eğitim, iletişim geliştirme araştırmaları ve hizmetleri, kütüphanecilik, kısmen finansman ve sigortacılık,

danışmanlık ve araştırma-geliştirme firmaları yer alıyordu. Böylece bilgi sektöründe yer alan işletmeler ile bunlara destek veren işletmeler birlikte düşünüldüğünde 1977 yılında ABD milli gelirinin yaklaşık yarısı bu sektörden kaynaklanıyordu. Bu nedenle Fritz Machlup'un "bilgi ekonomisi" Brezezinski'nin "tekntronik Çağ"; Rolf Dahrendorff'un "posk-kapitalizm"; Amitai Etzioni'nin "post-modern", Daniel Bell'in "post- endüstriyel" ve Peter F.Ducker'in "Post Business Society" dediği bir toplum yapısı doğmaktaydı. Bu yeni toplum yapısını Porat "bilgi toplumu" olarak adlandırıyordu. (Erkan, 1998 : 71-72)

Kumar, enformasyon toplumu için Masuda'nın Ütopik fikirleri olduğunu söyleyerek onun şu fikirlerinden bahseder:

"Masuda bir kompütopya vizyonu, yirmi birinci yüzyılın enformasyon toplumuna ilişkin ütopya önerir. Bu evrensel bir bolluk toplumu olacaktır. Kas gücüyle çalışmaktan otomasyon sayesinde büyük ölçüde kurtulmuş olan bireyler çeşitli ihtiyaçlarını doyurmak için gönüllü topluluklar oluşturacaklardır. Gelecekteki enformasyon toplumu... yukarıdan yöneten iktidardan bağımsız olarak gönüllü toplulukların çekirdeğini oluşturduğu, sınıfların olmadığı bir toplum olacaktır. Bilgisayar – iletişim teknolojisi merkezileşmiş politika ve yönetim olmaksızın işlerin yürütülmesini mümkün kılacaktır. Merkezileşmiş politika ve yönetim yerine katılımcı demokrasi ve yerel yurttaş yönetim sistemleri olacaktır." (Masuda, Kumar, 1999:28)

Masuda'nın yapmış olduğu sanayi toplumu ile bilgi toplumu karşılaştırmasına bakacak olursak bu süreci daha iyi anlayabiliriz sanırım. Masuda bunu bir tablo haline getirerek vermiştir.

Tablo 2: Sanayi Toplumu ve Bilgi Toplununun Karşılaştırılması

		Sanayi Toplumu	Bilgi Toplumu
Yenilikçi Teknoloji	-Öz -Temel Fonksiyon -Üretim gücü	-Buhar Makinesi (Güç) -Fiziksel emeğin ikamesi -Maddi Üretim gücü (kişi başına sermaye artışı)	-Bilgisayar (bellek, hesaplama, kontrol) -Zihinsel Emeğin İkamesi -Bilgi Üretme gücü (Optimum Hareket-Seçim kapasitesinde artış)
Sosyo Ekonomik Yapı	-Ürünler -Üretim Merkezi -Piyasa -Öncü Endüstriler -Endüstriyel Yapı -Ekonomik Yapı -Sosyo ekonomik ilke -Sosyo ekonomik özne -Sosyo ekonomik sistem -Toplumu biçimi -Ulusal hedef -Hükümet biçimi -Sosyal değişimin itici gücü -Toplumsal problemler -En ileri aşama	-Faydalı Mallar ve Hizmetler -Modern Fabrika(Makine,Ekipman) -Yeni Dünya, koloniler, tüketici satın alma gücü -İmalat Sanayileri (Makine sanayi,kimya sanayi) -Birincil,İkincil,Üçüncül Endüstriler -Meta ekonomisi (İş bölümü, üretim ve tüketim ayrılması) -Fiyat ilkesi (arz ve talebin dengesi) -Şirket (özel şirket,karın şirketi,üçüncü sektör) -Sermayenin özel mülkiyeti, serbest rekabet,kar maksimizasyonu -Sınıflı toplum (merkezi güç, sınıfların kontrol) -Gayri safi ulusal refah -Parlamentar demokrasi -İşçi hareketleri, grevler -İşsizlik,savaş, faşizm -Yüksek kitlevi tüketim	-İletişimsel bilgi,teknoloji,bilimsel bilgi -Bilgi kullanımı (bilgi ağları,veri bankaları) -Bilimsel bilgi sınırlarının bilgi alanının genişlemesi -Entellektüel Endüstriler (iletişimsel bilgi ve bilimsel bilgi endüstrileri) -Sanayi Yapısı Matrisi (birincil,ikincil,üçüncül,dördüncül endüstri sistemleri) -Sinerjik Ekonomi (Birlikte üretim ve kullanımda paylaşım) -Amaç ilkesi(sinerjik ileri besleme prensibi) -Gönüllü topluluklar(yerel ve bilgi topluluklar) -Altyapı, sinerji prensibi toplumsal yararın önemi -Fonksiyonel toplum (çok merkez, fonksiyon, otonomi) -Gayri safi ulusal tatmin -Katılımcı demokrasi -Sivil hareketler ve sorunlar -Gelecek şokları, terör, kişisel dokunulmazlığın ihlali -Yüksek kitlevi bilgi yaratılması
Değerler	-Değer standartları -Etik standartlar -Zamanın ruhu	-Maddi değerler (Psikolojik ihtiyaçların tatmini) -Temel insan hakları, insancılık -Rönesans (bireyin özgürleşmesi)	-Zaman değeri (hedefe yönelik başarı ihtiyaçlarının tatmini) -Öz-disiplin, toplumsal katılım -Globalizm (insan ve doğanın sembiyozu-ortak yaşayışı)

Kaynak: Masuda; Erkan, 1998: 102-103

1.2. Bilgi Toplumunun Özellikleri

Bilgi toplumun temel özellikleri üzerinde Erkan'ın şu görüşleri bulunmaktadır:
“... sanayi toplumunda ön planda olan “maddi” ürünler yerine bilgi toplumunda bilişim teknolojisi sayesinde bilgi üretim önem kazanacaktır. Böylece bilgi toplumunun sürükleyici gücü bilişim teknolojisinin ürünü olan bilgidir. Biz buna kısaca “bilişimsel bilgi” diyebiliriz.... Bilgi toplumunda bilişimsel ve sistematize bilgi ve teknolojinin kitlesel üretimi gerçekleştirilecektir... kısacası, bilgi toplumunun bilişimsel bilgisi bilgi teknolojileri içinde geleceğe yönelik işlenmiş bilgidir...”

Bilgi toplumunda bilgi ve iletişim teknolojisinin yarattığı ortam içinde ekonomik faaliyet küreselleşme eğilimine girdi...

Sanayi toplumunda ekonomik yapı;

- Pazara yönelik mal üretimi için sermaye birikimi

-İş bölümüne dayalı üretimde uzmanlaşma

-Üretim ve tüketimin “fabrika” ve “konut” olarak ayrılmış birimlerde gerçekleştirilmesi ve bu yüzden kuruluş ve yerleşim yerlerinin birbirinden ayrılması gibi unsurlarca belirlenmekteydi. Oysa ki bilgi toplumunda bu yapı değişmektedir.

-Maddi mallar yerine; bilgi kullanılarak bilginin üretimi ön plana çıkmaktadır.

-Bilişim teknolojisine dayalı olarak kullanıcının üretebildiği bilgi artmakta ve bilginin birikimi sağlanmaktadır.

-Birikmiş bilginin sinerjik etkisi, bilgi üretimi ve bilgidен yararlanmayı daha da hızlandırmaktadır.

-Sonuçta ekonomik yapı, sanayi toplumunun mübadele ekonomisinden, bilgi toplumunun sinerjik ekonomisine dönüşmektedir. (Masuda, Erkan, 1998: 98-99)

Sanayi toplumunda imalat sanayi ön plana çıkarken tarım, sanayi ve hizmetler şeklinde güçlü endüstriyel yapı doğmuştur. Bilgi toplumunda bilgi endüstrileri doğmuş ve dördüncü sektör olarak devreye girmiştir.” (Erkan, 1998: 96-105)

Bununla birlikte Erkan, Kongar'ın 21. yüzyılda dünyamızı belirleyecek ana devriminin katılım devrimi olacağı yönündeki düşüncesinden bahseder ve onun şu fikirlerine yer verir:

“Kongar'a göre söz konusu ana devrim, silah devrimi, iletişim devrimi, siberetik devrim, insan hakları devrimi, tüketim devrimi şeklinde beş alt devreden oluşmaktadır. Bu devrimlerin sonucu ise;

-Global gücün nitelik değiştirmesi

- Global gelir eşitsizliğinin önem kazanması
- Çatışmaların merkezileşmesi
- Kimlik sorununun yaygınlaşması
- Mülkiyet ve emek sorununun verimlilik sorununa dönüşmesi
- Gelirin emekten bağımsızlaşması
- Terörizmin yaygınlaşması
- Demokratikleşme
- Tüketim toplumu ideolojisinin yaygınlaşması ve
- Çevre sorununun yaygınlaşmasıdır.”

Erkan, Kongar'ın “Ana Devrim dediği “Katılım Devrimi” ni “Ana Devrim” olmaktan çok bilişim teknolojilerindeki devrimin toplum yapısı ve ekonomik yapıda yarattığı yenilenmenin bir sonucu olarak görmektedir. (Erkan, 1998: 108-109)

Bozkurt ise bilgi toplumunun karakteristiklerini ise şu başlıklar altında belirtmiştir;

- Ekonomik yapıda ki dönüşüm
- Yükselen yeni sınıflar
- Bilginin artan rolü
- Enformasyon teknolojisi

Bu özelliklerin dışında Bozkurt'a göre bilgi toplumunda teknolojinin giderek ucuzlaması ve yaygınlaşması bir taraftan kitle üretimi ve kitle haberleşmesinin çözümlüğüne yol açarken diğer taraftan da bireyin konumunun güçlenmesine yol açmıştır.(Bozkurt, 1997: 30)

1.3. Bilgi Toplumu ve Terörizm

Yapılan değerlendirmelerin çoğunda da görüleceği gibi bilgi toplumunun yapısında terörizm hareketleri bulunmaktadır. Bilgi toplumunun sosyal yapısını daha önceki toplumsal yapılardan farklı oluşu ve bunun nedeni olarak da teknolojik gelişmeler ve bu gelişmelerin zorunlu yansımaları olarak gösterilebilse de bilgi toplumunda terörizmin var olduğu ve özellikle de bu dönemle birlikte artış gösterdiği bir gerçektir. Ancak burada ilgilenmek istediğimiz bu gerçeğin altında yatan sebeplerdir. Yani böyle bir gerçeklik oluştuysa bunu nasıl açıklayabiliriz? Bilgi toplumundaki hangi yapılanmalar terörizmi arttırdı veya artışını tetikledi ?

Yukarıdaki soruları sebep-sonuç ilişkisi çizgisinden çok daha farklı cevaplamak gerekmektedir. Bu noktaları bulmak ve açıklamak önem kazanmaktadır. Terörizmin bilgi çağı olarak nitelendirilen günümüzdeki, artışını bu çağın toplumu olarak isimlendirilen bilgi toplumu içinde ararken üzerinde en çok durulması gereken konu küreselleşme ve buna bağlı etkilerin terörizmle incelenmesi olacaktır. Bilgi toplumuyla ortaya çıkan süreç küreselleşme sürecini de içinde bulundurmaktadır. Bilgi toplumunun hangi süreç içinde gelişim gösterdiğini ve temel özelliklerini daha önce belirtmiştik ve burada terörizmin yaygınlaştığı gerçeği ile karşılaşmıştık şimdi ise bu gerçekliği küreselleşme süreciyle ve etkileri ile ele alabiliriz.

2. Küreselleşme ve Terörizm

2.1. Küreselleşmenin Görünümleri

Küreselleşmenin görünümünü açıklayabilmek için küreselleşmenin tanımlanmasına yer alan unsurların ön plana çıkarılması gerekmektedir. Bu görünümün içerisinde en belirgin olanlar ekonomik, sosyo-kültürel, teknolojik, hukuki görünüm olmaktadır.

Şimdi bu görünümün nasıl oluştuğuna daha geniş olarak bakalım. Öke küreselleşmenin görünümünden olan teknolojik ilerlemeler konusunda şunları söylemektedir: “İletişim devrimi küreselleşmenin anahtarıdır. Tarihin olmasa bile “Coğrafyanın sonunu” getirmektedir. İnsanlar arası her türlü sosyal ilişki giriftleştirmekte, yoğunlaştırmakta, kısacası dünyayı “global köy” haline getirmektedir.” (Öke, 2001: 2-3)

Yine bu konuda Erkan şunları söylemektedir: “teknolojik gelişmeyle doğaya egemen olma savaşı veren insanoğlu sürekli yeni teknolojiler keşfetme ve üretme uğraşı içindedir. Bu yüzden ülkelerin ekonomik gelişme veya kalkınması bir bakıma yeni teknolojileri bulma, geliştirme, üretme, uygulama ve sosyo-kültürel boyutlarıyla bunlara uyum gösterme süreçleri anlamına gelmektedir.” (Erkan, 1998: 92)

Küreselleşmenin diğer bir görünümü olan ekonomi konusunda ise çok çeşitli fikirler ileri sürülmektedir. Bu konuda Amin ekonomik küreselleşme için şunları söylemektedir:

“Günümüzü, bir ulus devletinin ya da toplumsal sınıfın üyesi olarak tanımlamadan tümüyle farklı, ortak toplumsal özdeşleşmelerle göze çarpan uyanmalar ya da yeni

uyanmalar tanımlamaktadır. Bölgecilik, dil, kültürel varlık, kabile ya da etnik bağlılık, bir dinsel gruba adanmışlık, yerel bir cemaate bağlanma yeniden uyanmanın aldığı bir çok biçimden bazılarıdır. Doğu ile Batı'nın her ikisi de ya da Üçüncü Dünya ülkelerinde bu yeni hareketlerin ya da bir başka deyişle şimdi canlanan eski moda hareketlerin tam br listesini çıkarmak çok uzun zaman alacaktır. Bunlar devlet, özellikle de ulus devlet (aslına söz konusu olan kavramsal devlet ise de) bunalımın önemli bir görünümü oluşturur bence devlet bunalımı sermayenin uluslararasılaştığı (ve onun ötesinde genel olarak dünyanın kapitalist ülkelerindeki ekonomik yaşamın küreselleşmesi) ile devletin dünyamızda var olan tek siyasi sistem olduğu düşüncesi arasındaki çelişkinin ürünüdür. Burada ortaya çıkan soru sermayenin giderek uluslararasılaştığı koşullarda niçin dünya haklarının buna kendilerin uluslararasılaştırılarak, yani sınıf bağlılıklarını ulusal sınırların ötesinde tanımlayarak yanıt vermedikleridir? Sınıf birinci, kendi varlığını hissettirmek yerine niçin “ırk” la ‘etnik grup’la ya da dinle kendini özdeşleştirmeye yol açmaktadır.?

Medya alışılmış ideolojik budalalığıyla buna genel olarak “insanlar böyle!” diye yanıt vermektedir. Ruhun derinliklerinde gizli bir ırksal, etnik ya da dinsel bilinç vardır. Bu dışarı fişkırmaktadır. Ve burjuva , demokratik ya da seküler ideolojilerin, sosyalist ya da Marksist de olsalar önemsemedikleri şey budur.

Bu, tatminkar olmayan bir yanıttır. Bunun yerine ben bu olguyu yerel yad küresel tüm çağdaş sistemleri yöneten sermaye birikimi hareketi noktasından ve bu hareketin art arda gelen ve çelişik evreleriyle, başarı dönemleriyle ve kriz zamanlarıyla ilişki içinde analiz etmeyi öneriyorum.” (Amin, 1999: 81-82)

Bu konuda farklı bir bakış açısını da Chomsky göstermektedir. Küreselleşme sürecinde pazarların nasıl oluştuğu ve nasıl kontrol edildiği konusunda şu görüşleri vardır:

“Savaş sonrası Avrupa, Japonya’ya ve çevresindeki NIC’ler de dahil olmak üzere Birleşik Devletlerin askeri maceralarından ciddi bir biçimde ekonomik uyarı alanların tümü için Pazar ilkelerine ve devler şiddetine karşı koymak ekonomik kalkınmada önemli bir etmen olmuştur. Bugünün Birinci ve Üçüncü Dünyaları on sekizinci yüzyılda birbirine çok daha fazla benzemektedir. Bu muazzam farklılığın bir nedeni yöneticilerin bağımlılıklarına zorla dayatılan Pazar denetiminin önüne geçebilmiş olmalarıdır. Önde gelen “iktisat bilimi mitosunu ayrıntılı bir şekilde olumsuzlanmasından Bairoch, “Hiç kuşku yok ki üçüncü Dünyanın on dokuzuncu

yüzyıldaki zorunlu ekonomik liberalizmi, endüstrileşmesindeki gecikmeyi açıklamaktaki ana etmendir.” Gerçekte bu farklı maskeler altında bugüne kadar uzanan bir hikaye olan “endüstrisizleştirme”dir. İşin doğrusu Bairoch zenginler yararına devlet müdahalesini olduğundan küçük gösterir, çünkü kendini dar bir Pazar müdahalesi kategorisi ile sınırlar: korumacılıkla İngiltere ve ABD’deki erken sanayi devrimi ve Birleşik Devletlerin güneydoğusundaki yerli nüfusun sınır dışı edilmesi ya da kökünün kazınması, kölelerin getirilmesi ve mükemmelliğine dizilen methiyelerde söz edilmeyen, kabul görmüş egemen piyasa uygulamalarının terk edilmesi sayesinde ucuz elde edilen pamuk ile beslenmişti. Hikaye bugüne değin işte böyle devam eder.” (Chomsky, 139-137)

Küreselleşmenin diğer bir görünümü ise hukuk alanındadır. Bu alanda ki görünüm genel olarak baktığımızda insan hakları ve demokratikleşme biçimi ile görülmektedir. Bunun yanında uluslararası düzeydeki mahkemelerin oluşturulması da yine bu görünüm içinde yer almaktadır.

İnsan hakları konusunun küresel boyutta oluşu Dağı’ya göre şu şeklide açıklanabilir:

“İnsan hakları tıpkı çevre sorunları ve silahlanma yarışı gibi siyasetin küreselleşmenin yalın bir örneğidir. İnsan hakları ihlallerinin çevre sorunları ve nükleer silahlanma gibi tüm dünyayı içine alan bir sorun alanı olduğu ve bunun aşılmasından siyasal sınırlara hapsolmayan küresel-kozmpolitan bir bilincin ve eylem türünün gerektiği düşünülür. İnsan haklarının küresel bir siyaset tarzı olarak sunulması sadece ahlaki bir tercih veya zorunluluk da değildir, bu uluslararası güvenliğin temini gibi pratik amaca da hizmet eder. Çünkü insan hakları ihlalleri ulusal sınırlar içinde yapılsa da sonuçlarının ulusal sınırlar içinde tutmak mümkün değildir” (Dağı, 2000:11)

Ayrıca insan haklarının uluslararası ilişkilerdeki rolü konusunda ise Habermas şunları söylemektedir:

“Klasik devletler arası hukukun egemenlik kavramı anlayışı, uluslararası tanınmış bir devletin içişlerine karışılmasına ilke olarak getirilen yasağı açıkça göstermektedir. Birleşmiş Milletler Temel Sözleşmesinde bu müdahale yasağı gerçi daha da kesin ifadelerle tanımlanmıştır, fakat uluslararası insan haklarının korunması girişimleri bu sözleşme ile daha en baştan çelişmektedir. İç işlerine karışmama ilkesi, insanlar hakları politikasıyla, özellikle son yıllarda ihlal edilmiştir.” (Habermas, 2002:55)

Küreselleşmenin diğer bir görünümü olan sosyo-kültürel görünüm konusunda ise Wallerstein evrensel bir kültürün olup olamayacağını sorgulayarak şunları söylemektedir:

“... varsayımsal olarak evrensel ya da evrenselci bazı ölçütlere gönderme yapmaksızın kültürel değerler ve / veya pratikler meşrulaştırılmaz. Değerler, benim grubum onlara sahip olduğu için; pratikler, benim grubum onları yaptığı için iyi değildirken, Aksini iddia etmek umutsuz bir tek bencillik (Solipsizm) olacak ve bizi ya tam anlamıyla felç edici bir kültürel göreceliğe (çünkü bu iddia herhangi bir başka grubun değer ve / veya pratikleri için de aynı ölçüde geçerli olacaktır.) ya da tam anlamıyla tehlikeli bir yabancı düşmanlığına zorlayacaktır. (çünkü başka hiçbir grubun değerleri ve / veya pratikleri iyi olmaz ve bu yüzden de onlara karşı hoşgörülü olunamaz.)

Eğer “ulusal ve evrenseli” tema olarak seçtiysem yani “ulusal”ı tikelin ilk örneği olarak seçtiysem bunun nedeni modern dünya-sistemimizde milliyetçiliğin (bircik olmasa da) en esaslı tikelcilik oluşudur... Benim sorgulamak istediğim şey şu: Dünya kültürü diye bir şeyin varolması mümkün mü? İki gerçek göz önüne getirildiğinde bu soru saçma gelebilir. Birincisi binlerce yıldır en azından bazı insanlar evrensel değerler ya da doğrular diye kabul ettikleri fikirler öne sürdüler. İkinci olarak iki yüzyıldan buyana ve çok daha yoğun olarak da son elli yıldır uluslararası kurumların yanı sıra birçok (hatta çoğu) ulusal hükümet 1948’de Birleşmiş Milletlerin büyük bir Evrensel Bildirge ile ilan ettiği insan haklarına ilişkin tartışma da olduğu gibi böyle değerlerin ya da doğruların geçerliliğini ve hatta uygulanabilirliğini savuna geldiler.

Eğer Paradoksun devasa olduğunda ısrar ediyorsam, bunun nedeni paradoksun sadece mantıksal bir paradoks değil aynı zamanda tarihsel bir paradoks olmasıdır. Bizim birincil kültür kaplarımız olan ulus-devletler (kültürümüzün elbette tek taşıyıcısı değil ama bugün bu işleri yerine getiren en birinci araç) elbette görece yeni oluşumlardır. Bu ulus-devletlerden oluşan bir dünyanın kısmen de olsa doğuşu ancak on altıncı yüzyılda gerçekleşmiştir. Böyle bir dünyanın kurumlaştırılması ve yaygın bir bilinç meselesi haline gelmesi çok sonraları ancak 19. yüzyılda olmuştur. Vazgeçilmez evrensel bir fenomen haline gelmesi çok daha sonradır, aslında tam olarak 1945 sonrasındadır

Her birinin sınırları, her birinin kendine özgü gelenekleri olan bu ulus-devletlerin doğuşuyla birlikte dünyanın bir dünya bilincine, insanlık-pratikte yalnızca kendi dinlerini paylaşanları kendi evreni içine alma eğiliminde olan dünya dinlerinin

bile ötesine geçen bir evrensel kişilik-diye adlandırılan bir bilince doğru yol aldığı söylenmektedir.

Dahası bu ikili sürecin-belirli ulusların tarihsel yatırımlarıyla birlikte evrensel insanlığın yaratımının yan yana gitmesinin-sonunda oldukça tuhaf bir sapma ile karşılaşılıyor. Belirli ulus-devletler, zamanla, sahip oldukları kültürel formlar bakımından giderek daha çok birbirlerine benzemeye başladı. Bu gün hangi devlet belli standart siyasal biçimlere, örneğin bir yaşam organına, bir anayasaya, bir bürokrasiye, sendikalara, ulusal para birimine, bir okul sistemine sahip değil ki? Gerçekten de çok azı! Daha tikelci olan sanat biçimleri alanında bil hangi ülke kendi şarkılarına, kendi danslarına, kendi oyunlarına, kendi müzelerine kendi resimlerine ve bugün için de kendi gökdelenlerine sahip değil ki ? Ve bu sanat biçimlerini güvence altına alan toplumsal yapılar giderek daha çok benzeşmiyor mu? Sanki dünyadaki milliyetçi ateş ne kadar şiddetlenirse, milliyetçiliğin ifadeleri de o denli özdeş görünüyor...

Kuşku yok ki bu kısmen kültürel yayılmanın bir sonucudur. Elimizin altında bulunan ulaşım ve iletişim araçları çok gelişmiş durumdadır. Dünyanın bizim için en uzak köşeleri hakkında önceki kuşaklara göre daha çok şey biliyoruz. Fakat bu bizi, kültürel farklılıklarımızı ve dışlanmalarımızı ayın kökten türeyen özdeş organizmalar şeklinde görmemize yol açan ne gibi baskıların olduğu üzerinde de düşünmeye yol açan ne gibi baskıların olduğu üzerinde de düşünmeye yöneltmemeli midir?

Tekrar tekrar ortaya konan bu fenomenin iki karşıt açıklama biçimini ele alalım. İlki tek dünyaya giden doğrusal yönelim tezidir. Başlangıçta dünyanın oldukça çok sayıda ayrı ve ayırt edici özellikleri olan gruplardan oluştuğu savunulmaktadır. Zamanla etkinlik alanı yavaş yavaş genişlemiş, gruplar azar azar birleşmiş, bilim ve teknolojinin de yardımıyla tek bir dünyaya-tek bir siyasal dünyaya, tek bir ekonomik dünyaya, tek bir kültürel dünyaya-doğru yol alınmaya başlanmıştır. Henüz oraya ulaşmış değiliz, ancak gelecek berrak bir şekilde önümüzde görünmektedir.

İkinci açıklama oldukça farklı bir yön önermektedir, ancak öngörülen sonuç aşağı yukarı aynıdır. Tüm gruplar arasındaki tarihsel farklılıkların daima yüzeysel olduğu savunulmaktadır. Tüm gruplar, belli temel yapısal konular açısından her zaman benzer olmuşlardır. Kuşkusuz istisna birkaç farklı yapı da olmuştur; ancak bunlar kalıplaşmış bir ardışıklık oluşturmaktadırlar. Bu hiç kuşkusuz başlangıcından beri modern toplum biliminde çok popüler olan, insanın aşamalı gelişimi kuramıdır. Bu kurumlaştırma biçiminde tüm “toplumlar” koşut aşamalardan geçtikleri için tek

dünyaya varan dünyevi yönelim kuramındakine benzer bir sonuca varıyoruz. Tek bir insan toplumuna ve dolayısıyla kaçınılmaz olarak tek bir dünya kültürüne ulaşıyoruz.

Fakat benim sorduğum bir dünya kültürü olabilir mi? Bir tane olmalı mı değil olabilir mi?... Dünya kültürüne ilişkin belirli bir kültürün uygarlaştırma misyonu kisvesi altında benimsetme çabasının güç bela gizleyen toyca kavramlaştırmaları tartışmamızın dışında tutalım. Bu cılız kavramlaştırmalar elbette çok yaygındır, ancak bunlar eleştiri oklarımız için kolay hedeftir... arıtılmış bir dünya kültürü peşine düşerek yolumuzu bulabileceğimizden kuşkuluyum. Ancak aynı zamanda, ulusal,etnik ya da herhangi bir biçimdeki tikeki kültürel sarılmanın da bir koltuk değneğinden öte bir anlama ifade edeceğinden de kuşkuluyum. Koltuk değnekleri işe yaramaz şey değildir. Çoğu zaman sağlığımızı yeniden kazanmak için onlara gereksinim duyarız, ama koltuk değnekleri tanım gereği geçiş dönemine ait ve geçici fenomenlerdir.

Benim ön sezilerim, ideallerimizi-fiziksel, biyolojik ya da toplumsal-olgulardaki uzun dönemli dengelerin doğal yokluğuna dayandırmak gerektiği şeklindedir. Bu nedenle, biz asla istikrarlı bir özgürlükçü / eşitlikçi dünyaya sahip olamayacağız.” (Wallerstein, 1998: 121-137)

2.2. Küreselleşmenin Terörizme Etkileri

2.2.1. Ekonomik Etkiler

Küreselleşmenin terörizme olan etkilerini ele alırken ekonomik açıdan küreselleşmenin yansımalarını daha önce belirtmiştik şimdi bunların terörizme olan etkilerini incelemeden önce küreselleşmenin genel olarak yansımalarından bahseden Tarhan, şunları belirtmektedir:

“Batı değerlerinin ekonomik ve askeri üstünlük için bütün dünyaya ihraç edilmesi Batıdaki sorunların da yayılmasına neden oldu. Bireysel mutluluğun bozulması ve küresel mutluluğun bozulması kavgaların artmasına ve kültürlerin çatışmasına belki tarihin sonuna götürebileceğini görmek gerekir.” (Tarhan, 2003:86)

Şimdi küreselleşmenin ekonomik yönünü terörizme olan etkilerine baktığımızda çeşitli bakış açılarının olduğunu görmekteyiz. Bu bakış açılarından biri gelişmekte olana ülkeler ile gelişmiş ülkeler arasındaki eşitsizliğin artışı küreselleşmenin etkilerini ve bunun sonucunda da çatışmaların yaşanabileceği fikridir. Bu konuda Şaylan şunları söylemektedir: “Gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ayrımı bugünlerin popülere konusu

olan küreselleşme açısından da önem taşımaktadır. Küreselleşme gerek yaşanan bir gerçeklik ve gerek bir yaklaşım olarak dünyayı kedi içinde bütünleşmiş bir sistem varsaymaktadır. İşte böyle kendi içinde bütünleşmiş bir dünya gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlar olarak iki parçaya bölünüyorsa ve bu parçalar arasında giderek artan eşitsizlik varsa çatışma kaçınılmaz sayılabilir. Gerçekten de eğer bu iki kategori arasındaki eşitsizlik sorunu giderek daha vahim hale geliyorsa küreselleşen dünyada yeni ve total bir çatışma kaçınılmaz hale gelecektir.” (Şaylan, 1995:165-166)

Dünya genelinde ortaya çıkan bu eşitsizliğe karşı çıkanlar olmaktadır. Eğer bu süreç zaten kendi içinde bir çatışmayı barındırıyorsa bu çatışma biçimlerinden bir tanesinin terörizm olacağı açıktır. Bununla birlikte bu eşitsizliğe karşı çıkış küreselleşmeyi sembolize eden küresel ekonomik güçlere karşı tepkiler biçimini de alabilmektedir. Bu tepki biçimlerinden biri de yine terörizm olabilmektedir. Örneğin 11 Eylülde Dünya Ticaret Merkezinin yani genel tabirle ikiz kulelerin sembolize ettikleri küreselleşmenin ekonomik görünümleri olarak hedef alınması yine böyle bir tepki biçimi olarak değerlendirilebilmektedir.

Bunların dışında üzerine düşülmesi gereken bir nokta daha vardır. Bu, eğer küreselleşme ile birlikte uluslararası ekonomik güçler olarak nitelenen kurum, kuruluş veya şirketler giderek gelişiyor ve daha çok gelişmek istiyorlarsa bunu devam ettirmek için nasıl bir yöntem izledikleridir. Kısaca söylemek gerekirse izlenen yöntem bir tepki mevcut olarak görülmektedir. İzlenen yöntem elbette ki kendi karlılığını elde edebilmek için her türlü yol olabilmektedir. Çünkü amaç sürekli gelişmekse bunu elde edebilmenin en kestirme yollarından biri var olan eşitsizliği bozmadan bunu arttırarak devam etmek şeklinde düşünülebilir. Tabi eğer bu şekilde düşünülür ve diğer taraftan eşitsizliğin diğer tarafında olanlar da bunu böyle algılayarlarsa tepki kendiliğinden doğacaktır. İşte o zaman en kolay ve kestirme tepki biçimi de terörizm olabilmektedir.

2.2.2. Teknolojik Etkiler

Küreselleşmenin bir diğer görünümünün ise teknolojik gelişmeler olduğunu belirtmiştik. Şimdi bu teknolojik gelişmenin terörizme olan etkisine bakalım. Bu konuda İ. Mazlum şunları söylemektedir:

“Modern endüstriyel toplum çok karmaşık ve bütünleşmemiş durumda olduğu gibi hassas teknoloji de çökmelere ve başarısızlıklara karşı çok duyarlı görülmektedir. Bilişim / iletişim teknolojisinin gelişmesiyle birlikte terörist örgütler elektronik

yöntemlerle ülkelerin stratejik bilgisayar sistemlerinin zayıf noktalarına saldırarak bu sistemleri işlemez hale getirmekte ya da buradaki verileri ele geçirerek ülkelerin savunma ve silah sistemleri, stratejik yapılanmaları ve değişik toplumsal hizmetleri hakkında önemli bilgiler toplamaktadırlar. Terörist oluşumlar bu bilgiler yoluyla bir gerilla savaşında elde edeceklerinde daha önemli ve kalıcı zaferler elde etmektedirler.” (Mazlum, Mutioğlu, 2000: 262-263)

Başka bir etkiyi ise yine teknolojik gelişmelerle birlikte ortaya çıkan kolay elde edilebilir silahların özellikle kitlelere yönelik olarak çok kolaylıkla kullanılacak silahların geliştirilmesi ve bunun terör gruplarınca kullanılacağı düşüncesi oluşturmaktadır. Yine günümüzde çok kolaylıkla biyolojik silahlar üretilebilmektedir. Bunların terör gruplarınca kullanılması ya da kullanma tehdidi günümüzü ve geleceği meşgul eden sorunlardan bir tanesi olarak görülmektedir.

2.2.3. Hukuki ve Siyasal Etkileri

Küreselleşmenin hukuki ve siyasi görünümünden bahsederken ön plana çıkardığımız insan hakları, uluslararası mahkemeler, uluslararası ilişkiler konularıydı. Şimdi ise bunların terörizmle olan ilişkileri ve özellikle de baştan beri üzerinde durduğumuz terörizmin siyasi boyutları hakkında açıklamalar yapmak istiyoruz. Özellikle bu açıklamalardan üzerinde durmak istediğimiz konular ise uluslararası ilişkilerde ötekileştirme, meşrulaştırma biçimlerinin siyasi boyutları ve terörizm ile olan etkileridir.

Şimdi insan hakları ve uluslararası ilişkiler arasındaki bağın ne şekilde bir çatışmaya dönüşebileceği konusunda Dağı'nın söylediklerine bakalım. Ona göre:

“Uluslar ötesi sonuçları olan insan hakları ihlalleri bölgesel ve uluslararası müdahalelere de davetiye çıkartarak ulusal bir sorunun tümüyle komplikasyonuna neden olabilmekte ve çatışmacı bir uluslararası politik ortamın doğmasına yol açmaktadır. Bir ülkede bireylere veya gruplara yönelik yoğun hak ihlalleri, ülkeler arasında kurulan çok yönlü bağların doğal bir sonucu olarak diğer ülkelerde, halklarda ve bireylerde istemedik sonuçlara dönüşebilmektedir. Ulusal sınırlar arasında akışkanlığı hızla artan iletişim ve etkileşim insan hakları ihlallerinin uluslar ötesi sonuçlarının gerisinde yatan nedendir. Bu niteliği ile insan haklarına dayalı bir ulusal siyaset, uluslararası barış ve güvenliğinde bir ön şartıdır.” (Dağı, 2000:11)

Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere uluslararası ilişkilerde insan hakları ihlallerinin çok olduğu anlaşılabilir. Bunun yanı sıra insan hakları için bir çok

söylemde bulunanların yeri geldiğinde kendi çıkarları için bunu hiçe saymaları da başlı başına bir sorun oluşturmaktadır. Bu sorun terörizmle doğrudan ilgilidir.Çünkü eğer böyle bir anlayış içerisinde çıkarları uğruna, kendi söylemlerinin tersine insan haklarını tanımadan birçok insana zarar vermekte terörizmdir.Buna karşılık böyle bir terörizme yine karşılık verildiğinde buda yine terörizm olarak isimlendirilecektir. Dolayısıyla böylesine bir anlayış terörizmi sürekli arttıracaktır.

Yine insan hakları ihlalleri konusunda söylemlerin aksine olan birçok faaliyete örnek olarak Cerrah'ın şu sözlerine bakabiliriz:

“...Batının gerek geçmiş ve gerekse günümüzdeki durumunun insan hakları ihlalleri açısından pek de iç açıcı olmadığı ortaya çıkmaktadır. Geçmişte aktif bir şekilde insan hakları ihlalleri yapan Batı, bugün insan hakları ihlalleri yapan ülkeleri bir yandan eleştirir gibi görünürken, öte yandan bir ilişki içindedir. Dün işkence yapmada kullandıkları araçları bugün müzelerde teşhir eden Batı, işkenceyle bağlantısını henüz tama olarak kesmiş değildir. Bazı batılı ülkeler hala işkence aletleri üreterek bunları diğer ülkelere ihraç etmektedirler. Örneğin İngiltere bu sektörde önemli bir yer işgal etmektedir.Güvenlik teknolojisi ve aynı zamanda işkence amaçlı kullanılacak bazı araçların teşhir edildiği bir fuarda Türk ve bazı batılı olmayan ülkelere gelen insanları potansiyel alıcılar olarak görüntüleyen bir TV programı aynı zamanda bu araçları ürettiklerinin ispatı olmuştur.” (Cerrah, 2000 :382)

Tüm bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere küreselleşme süreci içinde küreselleşmenin bir görünümü olarak ortaya çıkan insan hakları konusu, her zaman, söylemlerde olduğu gibi ideal olanı yakalamak için atılan adımlar şeklinde gerçekleşmemektir. Özellikle de siyaset işin içine karışınca. Şimdi tam burada çarpıcı bir bakış açısı vermek istiyoruz. Marsden'in yazdığı “siyon liderlerin politikaları” adlı kitabında yer verdiği siyon liderlerin siyaset anlayışına bir bakalım. Buna göre:

“Siyasetin ahlak ile ortak hiçbir yönü yoktur. Ahlaka uygun bir şekilde hüküm süren bir hükümdar mahir bir politikacı değildir, ve bundan dolayı tahtında sağlam duramaz. Hükmetmek isteyen kimse hem kurnazlığa hem de yapmacılığa başvurmalıdır.Açık sözlülük ve dürüstlük gibi halk arasında meziyet sayılan vasıflar siyasette kusurdurlar. Çünkü bunlar en kuvvetli düşmandan daha tesirli olarak ve daha kesinlikle hükümdarları tahtlarından düşürürler. Bu gibi vasıflar Yahudi Olmayanların krallıklarına ait olmalıdır. Fakat biz hiçbir suretle o vasıfları rehber edinemeyiz...”

Bizim hakkımız kuvvette yatar. Mücerret bir düşünce olan “hak” kelimesi hiçbir şey ile ispat edilemez. Bu kelimenin manası şundan başka bir şey değildir: İstedigimi bana ver ki onunla senden kuvvetli olduğuma dair delil sahibi olayım...

Bilinmelidir ki avamın kuvveti kör, hissiz ve akılsızdır. Daima herhangi bir taraftan gelen telkinlerin elinde kalır. Bir kör diğer bir köre, onu uçuruma yuvarlamaksızın rehberlik edemez. Binaenaleyh büyük bir zeka sahibi olsalar bile avamın fertleri ve halk arasından çıkan sonradan görme kimseler henüz siyasetten anlamadıklarından bütün milleti mahva götürmeksizin kitlenin lideri olarak ileri çıkamazlar...

Medeniyet, kitleler tarafından değil onların yöneticisi tarafından devam ettirilebilir. Avam vahşidir ve vahşetini her fırsatta gösterir. Avam hürriyeti eline aldığı an o hürriyet çabucak vahşetin en yüksek derecesi olan anarşiye dönüşür...

Parolamız kuvvet ve yapmacıktır. Siyasette sadece kuvvet bilhassa devlet adamlarına çok lüzumlu olan kabiliyetler içinde gizlenmiş kuvvet galip gelir. Taclarının bir kısım yeni kuvvetlerin ajanlarının ayaklarına düşmesini istemeyen hükümetler için şiddet bir prensip ve desise ile yapmacık usul olmalıdır. Bu kötülük sonunda iyiliği elde etmek için tek ve yegane vasıta. Bundan dolayı gayemizi elde etmeye hizmet edecekleri zaman rüşvetçilik, düzenbazlık ve hıyanet hususlarında duralamamalıyız. Siyaset yolu ile başkalarının mülkünü tereddütsüz olarak nasıl ele geçireceğimizi bilmeliyiz; eğer bu yolla başkalarına boyun eğdirmeyi ve hükümdarlığımız temin edebileceksek.” (Marsden, 1976 : 22-25)

Buradaki söylemleri değerlendirmeden önce yine çarpıcı bir örnek daha vererek devam etmek istiyoruz. 1948’te G.Kenan (Amerikalı Strateji Uzmanı)’ın şu sözlerine bir bakalım: “Dünya zenginliğinin yüzde ellisi elimizde olmasına rağmen, dünya nüfusunun sadece yüzde 6,3’ünü oluşturuyoruz. Bu durumda, önümüzdeki dönemdeki asıl görevimiz... bu eşitsizlik tablosunun devamını sağlamak olacaktır. Bunu yapmak için duygusallıktan tamamen feragat etmeliyiz... İnsan hakları, yaşam standardı ve demokratikleşmenin genişletilmesi gibi konulara kafa yormayı bırakmalıyız.” (Kennan, Pilger, 2003: 117)

Diğer bir örnek olarak da 1. Körfez Savaşında Irak’ın bombalanmasından sorumlu olan Amerikalı General William Looney / Amerikan Hava Kuvvetleri Sorumlusunun şu sözlerine bakalım:

“Ülkelerine sahip olduğumuz biliyorlar... Yaşama ve konuşma biçimlerini biz dikte ediyoruz. İşte şu an Amerika’yı görkemli yapan da bu. Bu harika bir şey. Özellikle de orada bu kadar çok petrol varken.” (Looney, Pilger, 2003:59)

Şimdi bu örneklere baktığımızda belki de hiçbir şey söylemeden terörizm ve siyasetin ne kadar iç içe olduğunu anlayabiliriz. Çıkarların noktasında her şeyi meşru gören bir anlayış yaptıklarını da meşru gösterme çabası içinde olacaktır. Aslında meşrulaştırma o kadar da zor değildir. İstenmeyen ötekileştirilip, dışlanması ve sonra onunla mücadeleye girişilmesi çok rahatlıkla yapılabilmektedir. Kendilerine göre belirlenmiş en iyiyi, elde etmek için şiddeti ve terörü meşru görmek, çıkarlarını elde edebilmek için istemediğini ötekileştirmenin yollarını aramak, yapılanları ve olanları kendi kavram çerçevesinde kalıplara sokmak gibi bir çok faaliyet aslında terörizmin kendini oluşturmaktadır.

2.2.4. Sosyo-Kültürel Etkileri

Bu bölümde küreselleşmenin bir görünümü olarak gösterilen dünya kültürü ve onunu ürünlerinin etkileri hakkında açıklama yapmadan önce küreselleşmenin yeni bir dünya düzeni olarak küresel bir toplum oluşturma düşünceleri hakkında Akar’ın söylediklerine yer vermek istiyoruz. Ona göre:

“‘Yeni Dünya Düzeni’, onu yaratacak toplum mühendislerine ihtiyaç duyacaktır. Bunlar, dünyadaki tüm üretimi, nüfus artışını, sağlık politikasını, çevre kaynaklarını tek elden bir planlama ile halletmeyi tasarlamaktadırlar. Bu ise şu anlama gelmektedir: Kimin üretimden ne kadar pay alacağına, kimin sağlık hizmetlerinden yararlanacağına, bir başka deyişle kimin ölüp kimin kalacağına, kimin doğal kaynaklardan ne kadar yararlanıp yararlanmayacağına, kimin çevresinin ne kadar kirlenip kirlenmeyeceğine, kimin cahil kalıp kalmayacağına ve bu gibi dünyanın iyiliğini isteyen globalist elitler karar verecektir.

Onların insanlığı çoktan sınıflandırmışlardır bile. Darwin’in ‘doğal ayıklama’ sını insan topluluklarına uygulayıp tembel, kafası çalışmayan, üretmeyen ‘uygarlaşmamış’ ulusları, uzun vadede yeryüzünden silmeyi planlamaktadırlar. Ne var ki bunu klasik faşizmde olduğu gibi insanları bir seferde gaz odalarına, toplama kamplarına tıkarak ya da kitle imhası ve katliam yoluyla değil, sürece yayararak ‘daha uyum ve insancıl’ yöntemlerle yapacaklardır. Onlar dünyanın ihtiyaçlarını (siz kendi ihtiyaçlarınızı anlayın!) şimdiden milyonlarca dolarlık araştırma bütçeleri ve vakıfları

aracılığıyla saptamışlardır bile.Hatta bazı ırkları muhtelif tıbbi yöntemler ya da nüfus planlamasıyla tedricen yok etmeyi veya iyice azınlığa düşürmeyi bile planlayabilirler. Küresel ölçekte bazı kısırlaştırma projeleri uygulayabilirler. Global bir jenosit (soykırım)yaşanabilir. Zaten hali hazırdaki dünya kaynaklarının mevcut dünya nüfusuna yetmeyeceğini düşünmektedirler. Onların idealindeki dünyanın nüfusu 1,5-2 milyar sınırında dondurulmalıdır.

Ama global düzenleyicilerin asıl rolleri siyasette hissedilecektir. Oluşturdukları ve oluşturacakları yeni global kurumlar vasıtasıyla önce ulus devlet yapılarını kıracaklar, sonra sözüm ona 'gönüllü katılım' masalıyla ulusal iradeleri daha üst uluslar üstü iradelere devrettirip kontrolü adım adım ele geçireceklerdir. Aynı zamanda yarattıkları işbirlikçi yerel kadrolarla oluşturacakları yeni siyasi zeminlerde iradesi kalmamış 'ulusal' yönetimlerin başına kendi memurlarını atayacaklar ve olası tepkileri de 'insanlığın arkaik çağlarından kalan geri, ilkel, milliyetçi, şoven tepkiler' olarak bastıracaklardır. Bu yapıya direniş gösteren her kişi, grup ya da muhalefeti, komplolarla suikastlarla yok edecekler veya akıl almaz yöntemlerle sindireceklerdir. (şu anda bazı ülkeleri 'terörizm' ya da 'kimyasal silah bulundurma' bahanesi ile işgal hazırlığı içinde bulunmaktadırlar; bombalama ve liderlerine suikast hazırlığı içindedirler.Irak bunun en son örneğidir.)

Aynı zamanda süreç içinde hukuku uluslararası hale getirip, uluslar üstü mahkemeler kurarak kendi işlerine gelmeyen yönetim, kişi ve muhalifleri çeşitli gerekçelerle yargılayacaklar ve cezalara çarptıracaklardır. Daha şimdiden bunun tartışmaları yapılmaktadır. Muhalifler, sisteme uygunluk göstermeyenler, anarşistler, radikaller, teknolojinin getirdiği modern imkanlardan yararlanıp izlemeye alınacak, deri altına yerleştirecek 'chip'lerle sürekli takip edilecek, geliştirilmiş kamera sistemiyle gözetim altında olacaklar ve dünya bir 'global hapisaneyeye' dönecektir. Gidişatın bu yönde olduğunu fütürologlar da söylemektedir. Böylelikle dünya George Orwel'in '1984' tahayülünden çok daha vahim bir dünya haline gelecektir." (Akar, 2003: 281-283)

Bu açıklamadan yola çıkacak olursak küreselleşmenin getirisi olarak sunulan bir yeni dünya düzeni ve buna bağlı olarak oluşturulmaya çalışılan yeni sosyal yapı ve kurumlar bu süreci zoraki gerçekleşmesi gereken bir süreç olarak gösterdiğine buna karşı tepki de ortaya çıkacaktır. Böyle bir yapıya tepki olarak örnek verebileceğimiz felsefik bir açıklama da Lyotard şöyle demektedir:

“On dokuzuncu ve yirminci yüzyıllar bize tahammül edebildiğimizden daha fazla terör getirdi. Bütün ve bir nostaljisi, kavram ve duyulanabilen, şeffaf ve iletilenebilir deneyimin uzlaşması için yeteri kadar bedel ödedik. Genel teskinlik ve durgunluk talebi altında gerçekliği yükselterek fantazinin gerçekleşmesi için terörün geri dönmesi arzusunun mırıltılarını işitebiliriz. Cevap: Gelin bütünlüğe kaşı bir savaş başlatalım, gelin sunulamayana tanıklık edelim, farklılıkları etkin kılıp, adın onurunu kurtaralım.” (Lyotard, 1997: 159)

Bu gün içinde bulunduğumuz durum hakkında ise Wallerstein şunları söylemektedir:

“Belalı bir döneme girmiş durumdayız. Sonucun ne olacağı belirsiz. Şu anda içinde bulunduğumuz sistemin yerini ne tür bir tarihsel sistemin alacağından emin olamayız. Kesin olarak bilebileceğimiz şey içinde yaşadığımız ve devletlerin sonsuz sermaye birikimi süreçlerini destekleme konusunda çok önemli bir rol oynamış olduğu bu çok tuhaf sistemin artık iş görmeyi sürdüremeyeceğidir.” (Wallerstein, 2000:87-88)

Bütün bu açıklamalar baktığımızda küreselleşen dünyada toplumsal kurumların, küresel kurumlar aracılığı ile yönlendirileceği ya da yönlendirildiği bir süreç önümüze çıkmakla birlikte bunun nasıl gerçekleşeceğine dair pek net açıklamalar yapılamamaktadır. Bilinmeyen bir süreç içinde yolculuk yaparken bu bilinmezliğe alternatif olarak daha belirgin olan ya da kendince olduğu söylenen yöntem ve süreçler ortaya çıkabilmektedir. Bu alternatifler kimi zaman bilinmeyene ya da aslında bilinmesine rağmen açıkça söylenmediğine inanılan bilinmeyene tepki olabilmektedir. Başka bir deyişle “yeni bir dünya düzeni oluşacak fakat bu, nasıl gerçekleşirse gerçekleşsin bu oluşum bizim değil bunu gerçekleştireceklerin menfaatine yönelik olarak ilerleyecektir” şeklinde düşünenler elbette ki bu sürece tepki göstereceklerdir. Nitekim bugün dünyada küreselleşme karşıtlarının göstermiş oldukları birçok tepki vardır. Bu tepkiler, kimi zaman çeşitli terör olaylarından sonra acaba! Sorusunu da akıllara getirebilmektedir. Bunun dışında konunun diğer tarafında olana baktığımızda yeni bir dünya düzeni kurma çabası içinde olanları bunu, küreselleşmenin gereği olarak, meşrulaştırma çabası içine girdiklerinden yapılan her şeyde meşru olmamaktadır. Dolayısıyla çıkarlar için yapılabilecek meşrulaştırma, siyaset dışında olamaz. Bu da terörizmin beslendiği ana kaynağı oluşturmaktadır.

Diğer bir konumuz ise kültürel etkiler konusuydu. Burada ön plana çıkan tek bir dünya kültürüne doğru yöneliş düşüncesi ve buna karşı oluşan tepki biçimleridir.

Günümüzde özellikle maddi kültür unsurları çok kolaylıkla yayılmakta ve dünyanın bir çok yerinde ayrı türden ürünlere rastlayabilmekteyiz. Burada sorulması gereken soru bu sürecin ileride tek tipli bir yapıya yani tek tip bir kültürel yapıya doğru ilerleyip ilerlemediğidir. Tabii burada tek tip derken her şeyin aynı olması anlaşılmalıdır, herkesin farklı olmayı istemesi de bir anlamda tek tiplidir. Ama daha çok düşündürücü olan tek tipli yapı oluşacaksa bu neye göre, kim örnek alınarak oluşturulacaktır. Yoksa bu kasıtlı yapılan bir şey midir? Burada bir sorun oluşmaktadır. Örneğin küreselleşmenin Batının dayatmasından, onun kültürel yapısından başka bir şey olmadığını düşünenler elbette ki bu sürece tepki göstereceklerdir. Kendi kültürlerinin yok edilip 'Batı' kültürünün egemen kılınacağını düşünenler küreselleşmeye tepki göstereceklerdir. Burada terörizmle alakalı olan kısım ise küreselleşme ile oluşacak bir tek dünya kültürünün zaten aşamalı olarak gerçekleşeceğine bunun zorunlu bir sonuç olduğuna inananların bur süreci hızlandırmak için ve kendi çıkarlarını gerçekleştirebilmeleri için her yola başvurmalarında ortaya çıkmaktadır. İşte o zaman bunu gerçekleştirmek isteyenler ve buna karşı çıkanlar için terörizm bir tepki biçimi olabilmektedir. Fakat işin içinden çıkılamayan yönü gösterilen her türlü tepkinin saptırılarak (kendi çıkarları için) terörizm olarak adlandırılmasıdır. Eğer her isteyen istediğini terörist ilan edebilecekse veya edebiliyorsa zaten bu, terörizmin var olduğunu ve devam edeceğini göstermektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Küreselleşme ve Terörizm kavramları birbiriyle ilişkilendirilirken aslında kavram çevresi tam olarak belirli olmayan iki ayrı kavramın ilişkilendirilmesi durumu ile karşı karşıya kalınmış gibi gözükmektedir. Fakat işin aslına bakıldığında bu belirsizliğin bir bakıma istendiği de söylenebilir. Şöyle ki kavramın süreç olarak ilerlemesi ve oluşumu bu belirsizliklerle daha kolay bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Çevremizde günlük hayatımızın içine girmiş olan bir çok teknolojik unsurun, ürünün ve bunların getirisi olan yaşama biçiminin aslında nereden hayatımızın içine girdiğini bilmemiz, kimi zaman bunu sorgulamaya bile ihtiyaç duymamamız bu belirsizlikle daha kolay olmaktadır. Yine terörizmi kendi çıkarı için suni olarak yani toplumsal gerçeklerin ve şartların aksine oluşturma çabasında olanlar için ise toplumsal kuralların, düzenin veya işletilen sistemin bozukluğunu gösterebilmek yine aynı belirsizlikle mümkün olabilmektedir. Yani bu belirsizlik kimi zaman gerçekten çok işe yaramaktadır. Tabi ki bu kavramsal içeriği belirsiz olan ya da istenen bu iki kavramın tamamı ile manipülasyonlarla gerçekleştirdiğini söylemek her zaman doğru olmaz. Fakat bizim ilgilendiğimiz kısım daha çok bu etkilenmeler ile oluşan kısımdır.

Terörizm içinde taşınmış olduğu siyasi boyutu ile gerçekten çok farklı biçimlerde ortaya çıkabilmektedir. Uluslararası ilişkilerde ve küreselleşme süreciyle ortaya çıkan oluşumlarla terörizm kaynaklarını genel olarak çıkar ilişkilerinin dayandığı eylemlerden olmaktadır. İnsan hakları, uluslararası hukuk kurumları ekonomik ilerlemeleri ve olayları elinde tutan ve kontrol eden tekeller ilk görünümde yerine getirdikleri işlevlerin ve söylemlerin aksine gerçekten işlevse olmayabilirler. İnsan hakları söylemini en çok dile getirenler yeri geldiğinde bunu bir kenara bırakabilmekte ve her yola başvurabilmektedir. Ekonomik tekeller yoluyla istediği ülkenin ekonomisine müdahalelerde bulunabilmekte ve hatta bir yöntem olarak terörü kullanabilmekte veya toplumsal çatışmalara (dini, etnik, siyasi vb.) neden olabilecek müdahalelerle istediğini elde etme yoluna gidebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında terörizmi oluşturan süreç buradan başlamaktadır. Yani eğer bir terör örgütünün uluslararası arenada siyasi ve ekonomik çıkarlar için kullanıldığı gerçeği ortaya konulduğunda burada en başta sorulması gereken soru bu terör örgütünün nasıl ortaya çıkıp ta bu şekilde kullanılabilirdiği, olması gerekir. İşte bu terörizmi ortaya çıkaran ilişkiler ağının kendisini oluşturmakla birlikte bunun ilerleme ve gelişme sürecinde bu ilişkileri kontrol edenlerin

elinde olacaktır. İşte o zaman bazı ülkeler terörle mücadele ederken bu terörün arkasında yatan terörizmi görmeyebilmektedirler. Ya da bunu görüp terörizme karşılık olarak terörle cevap vermektedirler. Tabii ki bu, bu kadar basit bir biçimde gerçekleşmemektedir. Bütün bunların gerçekleştirilebilmesi için meşrulaştırma yollarının da bulunması gerekmektedir. Bu açıdan baktığımızda istediğini elde etmek için doğrudan bir saldırıda bulunamayacaksa bu saldırıyı gerçekleştirmek için bir meşruiyet aramamız gerekmektedir. Şimdi gelelim kimi ülkelerin terörizme destek vermesine ve kimi ülkelerin de buna karşı mücadele etmesine. Şimdi yukarıdaki süreci yeniden düşündüğümüzde bunun hangi tarafta kimin olduğu belirsiz olan bir durumla karşılaşmaktayız. Çünkü çıkarları için terör örgütlerini destekleyerek onlara, finansman sağlayarak, silah yardımı yaparak, kullanan ülkeler daha sonra terörle mücadele için ortaya çıktıklarında aslında yapmış oldukları terörizmin ta kendisi olmaktadır. Kullandıkları (ve aslında kendi destekleriyle ortaya çıkardıkları) terör örgütleri yoluyla yeri geldiğinde yine kimi ülkeleri ötekileştirmek için bunu bir sebep olarak kullanabilmektedirler.

Konunun başka bir boyutuna geçecek olursak bütün bu sürecin farkında olan ve kendisinin sürekli ezildiğini, sömürüldüğünü düşünen ülkeler ya da topluluklar bundan kurtulmanın yolunu terörizmde görebilmektedirler. Çünkü bu, yukarıdaki süreci kullananlar içinde buna karşı koymak isteyenler içinde en kolay yöntem olabilmektedir. Kaldı ki kendisine karşı konulamayacak bir güce karşı gösterilebilecek en kolay tepki biçimi terörizm olabilmektedir. İşte bu noktada kısır bir döngü içine girmiş oluyoruz. Çünkü bu böyle devam ettiği sürece terörizmin var olması da doğal olacaktır.

Küreselleşme sürecine bu noktadan geri dönecek olursak küreselleşmenin uluslararası boyutta görünümüleri olarak ortaya çıkan kuramların veya unsurların ulusal boyutta ortaya çıkan görünümünün destekleyicisi olarak görülmesi doğaldır. Şimdi bu ilişkinin yeni bir düzen yeni bir toplumsal yapı oluşturmak için kullanıldığına ve yerel olanı yok ederek ya da belirli bir bölümünü ön plana çıkararak sürdürüldüğünü düşünenler doğaldır ki kendisine yönelik ortaya çıkmış olan terörizmin çıkar ilişkileri doğrultusunda yine bu ilişkiler çerçevesinde gerçekleştiğini düşünecektir. Bunun dışında küreselleşmenin nasıl algılandığı da önemli görünmektedir. Nitekim küreselleşme Batı kültürünün yayılması olarak düşünüldüğünde bu yayılmanın içerisinde elbette ki çıkarların olacağı da düşünülecektir. Yine tüm bu süreç göz önüne

getirildiğinde bu çıkarlar içinde her türlü yolun denendiği ve terörizmin ise bu yollardan en kolay seçilebilecek yol olduğu sonucuna ulaşılabilecektir.

Aslında bütün bunlara baktığımızda tüm bu düşünsel yapıların oluşumunu sadece hayalperestlik olduğunu söylemek mümkün değildir. Aslına bakılırsa ütopyik olarak çok daha ilerisi tahayül edilmektedir. Fakat gerçek olan bu düşünsel yapıların varlığıdır. Fakat bu yapının gerçekleşme süreçlerinde terörizmin oluşumunun sadece bir etki tepki meselesi olarak görmek determinist bir yaklaşım olur. Çünkü farklı sosyal amaçları gerçekleştirme düşüncesi karşısında farklı toplumsal amaçlarında ortaya çıktığı ve bu farklılıklar içerisinde çatışmanın ne zaman meydana geleceğini ortaya koyarken terörizmi hep bir etki veya tepki biçiminde görmek yanlış olacaktır. Terörizmin kimi zaman ideolojik hedefler için, kimi zaman çeşitli çıkarlar için, kimi zaman küreselleşmeye tepki için, kimi zaman kolay bir yöntem olduğu için kullanılmakta veya ortaya çıkmaktadır. Aslında terörizmin kim için ne için kullanıldığından daha çok neden böyle bir yolun seçildiği daha önemlidir. Küreselleşme böyle bir yolun seçilmesini hızlandırmış ya da arttırmış mıdır? Fakat işte bu sorunun cevabını verirken de terörizmin kimin nede ve niçin kullandığına dönmek zorunda kalıyoruz. Bu noktada verilecek cevap, yukarıda geçen süreç de ve algılama biçimlerinde olduğu kadar realite de yatmaktadır. Bu realiteyi örneklendirmek ise mümkündür; ki zaten bu örnekleme daha önce yapmıştık. Fakat asıl önemli olan tüm bunlardan yola çıkarak ulaşılan sonuçtur. Bu ise terörizmin kaynağının çıkarlarda yattığı ve bu çıkarları gerçekleştirme sürecinin ana etken olarak daha bir çok değişik oluşumlara yol açarak hem bir tepki biçimi hem de yeni bir amaç için kullanılan yöntem olarak terörizmin bir kısır döngü içinde kendi kendini yenilediği gerçeğidir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki küreselleşme süreci ve terörizm ilişkisi ne yazık ki terörizmi bir kısır döngü içine sokmuş görünmektedir. Dolayısıyla bu şekildeki bir süreç gelecekte de daha karmaşık bir biçimde ve şekilde terörizmi beraberinde getirecektir. Önemli olan terörizmin hangi biçimlerde önümüze çıkabileceği değil altında yatan nedenlerdir. Bunlar ortadan kalkmadıkça zaten terörizm hiç ummadığımız şekillerde karşımıza çıkabilecektir.

KAYNAKLAR

- Alkan, Necati; Gençlik ve Terörizm , Ankara: TEMUH Dairesi Başkanlığı Yay;No: 9, 2002
- Altuğ, Yılmaz; Terörizmin dünü, Bugünü, Yarını, Ankara: içişleri Bakanlığı Yay; 1989
-----; Terörün Anatomisi , İstanbul: Altın Kitaplar Yay; 1995
- Amin, Samir; Küreselleşme Çağında Kapitalizm, Çev: Vasıf Erenus, İstanbul: Sarmal Yayınevi; 1999
- Arslan, Feyzullah; “Devletimizin Terörizm ve Terör örgütü PKK ile Mücadelede Çıkardığı Mücadele Yasaları ve Gelişmeleri”, Elazığ: I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu; 2000
- Aydın, Mehmet S; “Niçin?”, İstanbul: Zaman Kitap Yay; 2002
- Akar, Atilla; “Derin Dünya Devleti” İstanbul: Timaş Yay; 2003
- Balcıoğlu, İbrahim; Şiddet ve Toplum, İstanbul: Bilgi Yayınevi; 2001
- Başar, Cem; Türk Dosyası ve Yunanistan, Ankara: İNAF (Uluslararası İlişkiler Ajansı),Eylül; 1993
- Başbakanlık, Terörle Mücadele Durum Değerlendirmesi, Ankara: Başbakanlık Basımevi; 1983
- Başeren, Sertaç; Terörizm Kavramsal Bir Değerlendirme ve Mücadele, Avrasya Dosyası (ABD Özel), Cilt: 1 Say: 4, Kış 1994 / 95
- Bauman, Zygmunt; “Postmodernlik ve Hoşnutsuzlukları”, Çev: İsmail Türkmen, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2000
- Büyük Larousse, Sözlük ve Ansiklopedisi, İstanbul: Milliyet Yay; 22.Cilt; 1986
- Bozkurt, Veysel; Enformasyon Toplumu ve Türkiye, İstanbul: Sistem Yay; 2. Basım; 1986
- Cerrah, İbrahim; “Terörün Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Nedenleri Batılı Ülkelerin PKK Terörüne Yaklaşımlarına Eleştirel Bir Bakış”, Elazığ: I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu; 2000
- Certon, Marvin; Davies, Owen; “Terörün Gelecekteki Yüzü”, Strateji Dergisi Şubat Sayısı; 1995
- Chomsky, Noam-Herman, Edvart.S,- O’Sullivan, Gerry, George, Alexander; “Terörizm Efsanesi”, Ankara: Ayraç Yay; 1999

- Chomsky, Noam; “Yeni Dünya Düzeninde Yalanlar ve Gerçekler”, Çev: Selen Göbelez, Ankara: Sarmal Yay; ...
- ; “Dünya Düzeni: Eskisi-Yenisi”, Çev: Ali Çakıroğlu-Tuncay Birkan, Metis Yayınları, II. Basım, İstanbul, 2003
- ; “Demokratik İdeallerin Çöküşü”, Çev: Cevdet Cerit, Pınar Yayınları, İstanbul 1997
- Çağlar, Ali; “Terör ve Medya : İngiltere ve IRA Örneği”, Devinim, Sayı: 10, Kasım, 1994
- ; “Terör ve Örgütlenme” Amme İdaresi Dergisi; 30 / 3, Eylül, 1997
- Çatakoğlu, S; “Devlet Gençlik ve Terör” (Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı) Ankara: GEGSB,. Yay; 1987
- Dağı, İhsan D; “İnsan Hakları Küresel Siyaset ve Türkiye”, İstanbul : Boyut Yay; 2000
- Denker, M. Sami; “Uluslararası Terör Türkiye ve PKK” , İstanbul: Boğaziçi Yay; 1997
- Dilmaç, Sabri; “ Terörizm Sorunu ve Türkiye”, Ankara: (Hizmete Özel), EGM-İDB, Yay No: 55; 1997
- Dönmezer, Sulhi; “Terörün Tanımı”, <http://www.teroruntanımı-forsnet.htm>; 2002
- Erdoğan, Zeki; “Türkiye de Terörist Eylemin Sebepleri” Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara: M.E.G.S.B. Yay; 1997
- Ergil, Doğu; “Türkiye de Terör ve Şiddet, Yapısal ve Kültürel Kaynakları” Ankara: Türhan Kitapevi Yay; 1980
- Erkal, Mustafa E.; “Küreselleşmenin Tesisleri ve Ülkemize Yönelen Tehdit Unsurları”, Elazığ: Türkiye'nin Güvenliği Sempozyumu; 2001
- Erkan, Hüsnü; “Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme”; Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yay; 1998
- Ersoy, Hamit; “Küreselleşme Sürecinde Türk Dış Politikası ve Türkiye'nin Yeni Tehdit Algılamaları”, Elazığ: Türkiye'nin Güvenliği Sempozyumu; 2001
- Fendoğlu Hasan Tahsin; “Uluslararası Belgelerde Terörizm”, Elazığ: I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu; 2000
- Ferracuti, Franco; “Terörizm Teorileri” (Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı), Ankara: A.Ü Yay, No:88; 1984
- Ghori, Karamatullah K; “Terörizm ve İnsan Hakları-Nerede Çizgi Çekelim?” Elazığ: I.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu; 2000

- Gorz, Andre; “Yaşadığımız Sefalet” Çev: Nilgün Tutar, İstanbul: Ayrıntı Yay, 2001
- Gökalp, Ziya; “Türkçülüğün Esasları”, İstanbul: MEB Yay;1999
- Gökçe, Orhan- Dinçyürek, Ahmet; “Ortadoğu Çangılında Türkiye”, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul, 2003
- Gönüllü, Gani; “11 Eylül’den Sonrası”, <http://www.geocities.com/ganigonullu/11eyluldensonrasi.html>; 2003
- Gürses, Emin; “Ayrılıkçı Terörün Anatomisi (IRA-ETA-PKK)”, İstanbul: Bağlam Yay; 1997
- Hall, Stuart; “Yerel ve Küresel: Küreselleşme ve Etniklik” (Kültür Küreselleşme ve Dünya Sistemi) Der: Anthony D.King Çev: Gökhan Seçkin-Ümit Hüsrev Yoksal; Ankara: Bilim ve Sanat Yay;1998
- Habermas, Jürgen; “Öteki Olmak Ötekiyle Yaşamak” , Çev: İlknur Aka., İstanbul: YKY; 2002
- Hazır, Hayati; “Demokrasi ve Siyasi Terör” , Selçuk Üniv. Hukuk Fak. Dergisi 3. Cilt Ocak-Haziran 1. Sayı; 1990
- Haj, Barbara Abau- El- ; “Kültürel Mübadelenin Dilleri ve Modelleri” (Kültür Küreselleşme ve Dünya Sistemi) Der: Anthony D.King Çev: Gülay Seçkin-Ümit Hüsrev Yolsal, Ankara: Bilim ve Sanat Yay; 1998
- İçli, Gönül; “Küreselleşme ve Kültür”, C.Ü Sosyal Bilimler Dergisi Aralık, Cilt: 25 No:2 163-172; 2001
- İlhan, Suat; “Terör Nedir, Ne Değildir?”, Strateji Der. Mart Sayısı, 1996
- Karacan, İsmet, “ Terörizm Kavram ve Yapısı”, Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Ankara: A.Ü. Yay. No:88, 1984
- Karaman, Fikret; “Terör ve Şiddetin Önlenmesinde Dini Değerlerin Yeri ve Önemi”, Elazığ: I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik Huzur Sempozyumu; 2000
- Kocaoğlu, Mehmet; “21. Yüzyılda Güvenlik Yine Türkiye’nin Öncelikli Sorunudur.” Elazığ: I.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu; 2000
- Kongar, Emre; “Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği” , İstanbul: Remzi Kitapevi Yay, 4.Baskı; 1985
- Kuçuradı, İvanna; “İnsan Haklarından Devlet Kavramına”, (Silinen Yüzler Karşısına Terör), Hazırlayan: Cemal Güzel, Ankara: Ayraç Yayınevi; 2002

- Kumar. Krichan; "Sanayi Sonrası toplumdan Post-Modern Topluma Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları", Ankara: Dost Kitapevi Yay; 1999
- Liberal Düşünce Topluluğu, <http://www.liberaldusuncetoplulugu.com/1999.htm>; 2002
- Lytord. J.F; "Post-Modern Durum", Ankara: Vadi Yay; 2.Baskı; 1997
- Meydan, Larousse; İstanbul: Meydan Gazetecilik ve Neşriyat Yay; 12.Cilt, 1973
- Mc Carthy, Justin "Ermeni Terörizmi: Zehir ve Panzehir Olarak Tarih" (Uluslararası Terörizm Sempozyumu) Ankara: A.Ü Yay. No: 88; 1984
- Meriç, Cemil; "Sosyoloji Notları ve Konferansları", İstanbul: İletişim Yay; 4.Baskı; 1997
- Marshall, Gordon; "Sosyoloji Sözlüğü" Çev: Osman Akınhay- Derya Kömürcü, Ankara: Bilim-Sanat Yay; 1999
- Mayor, Federico- Forti, Augusto; "Bilim ve İktidar" Çev: Mehmet Küçük, İstanbul: Tübitak Yay; 5.Baskı, 1999
- Müftüoğlu, Atasoy; "Küresel Kuşatma ve Küresel İhtiraslar", İstanbul: İnsan Yay; 2002
- Mutioğlu, Halil; "Yeni Dünya Düzen (siz)'liğinde terör ve Türkiye", Elazığ; I.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu 'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu; 2000
- Onulduran, Ersin; "Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Faktör Terörizm", (Uluslararası Terörizm ve Gençlik), Ankara: M.E.G.S.B. Yay. M.E.Basımevi; 1987
- Oruka, H. Odera; "Yasal Terörizm ve İnsan Hakları", (Silinen Yüzler Karşısında Terör) Haz: Cemal Güzel, Ankara: Ayraç Yayınevi; 2002
- Öke, Mim Kemal; "Küresel Toplum", Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yay; 2001
- Öztürk, Hüseyin; "Sosyolojik Yansımalar", Ankara: Nobel Yay; 2002
- Öztürk, O. Metin; "Terör ve Terörizm", <http://www.forsnet.com.htm>; 2002
- Pilger, John; "Dünyanın Yeni Efendileri", Çev: Ali Çimen, İstanbul: Timaş Yay; 2003
- Soyvural, Muhittin; "Terörizmin Anatomisi", Ankara: Lazer Ofset Matbaası; 1997
- Songar, Ayhan; "Genel Olarak Terör ve Türkiye'deki Terör Olaylarının Psikiyatrik Değerlendirmesi", (Uluslararası Terörizm Sempozyumu), Ankara: A.Ü. Yay; 1984
- Şahin, Nurhayat; "Dış Politik Etkenler Açısından Türkiye'de Terör Olayı", Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Dergisi 5.Sayı; 1999

- Şaylan, Gencay; “Değişim Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi”, Ankara: İmge Kitabevi; 1995
- Şenses, Fikret; “Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk”, İletişim Yayınları, II. Baskı, İstanbul 2002
- Tarhan, Nevzat; “Psikolojik Savaş”, İstanbul: Timaş Yay; 2003
- Tavlaş, Nezih; “Terörü Tanımlamak”, Strateji Dergisi, Şubat Sayısı; 1995
- Temel Britannica, İstanbul: Ana Yayıncılık, 17.Cilt; 1990
- Türk Demokrasi Vakfı; “Terörden Huzura”, Ankara: TDV Yay;1999
- ; “Avrupa’daki Terör Üssü Yunanistan”, Ankara: TDV. Yay; 1995
- Türkdoğan, Orhan; “Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği”, İstanbul: Timaş Yay; 1996
- Wallerstein, Immanuel; “Dünya Kültürü Diye Bir şey Olabilir mi?” , (Kültür Küreselleşme ve Dünya-Sistemi), Der: Anthony, D.King, Çev: Gülcan Seçkin-Ümit Hüsrev Yolsal, Ankara: Bilim-Sanat Yay; 1998
- ; “Bildiğimiz Dünyanın Sonu”, Çev: Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yay; 2000
- Wilkinson, Paul; “Terrorism and the Liberal State” Hong Kong: The Macmillan Press Ltd. Yay; 1979
- ; “Terör ve Terörizm, (Silinen Yüzler Karşısında Terör), Haz: Cemal Güzel, Ankara: Ayraç Yayınevi; 2002
- Yeni Türk Ansiklopedisi; İstanbul: Ötüken Yay; 10.Cilt; 1985
- Yıldırım, Engin; “Küreselleşme, Refah Toplumu ve Risk Toplumu (Küreselleşmenin İnsani Yüzü Der:Veysel Bozkurt)”, Alfa Yayınları, İstanbul 2000
- Yılmaz, A; “Etnik Ayrımcılık” (Türkiye, İngiltere, Fransa, İspanya), Ankara: Vadi Yay; 1994”

ÖZGEÇMİŞ

Taner BERBER, 1979 yılında Tunceli/Pertek'te doğdu. İlkokulu Yozgat'ın Akdağmadeni ilçesinde tamamladı. Ortaokul ve lise öğrenimini Elazığ'ın Baskil ilçesinde tamamladı. 1997 yılında Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'ne girdi. 2001 yılında buradan mezun oldu ve aynı yıl Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında yüksek lisans başladı.

Taner BERBER
Elazığ, Temmuz 2004

